

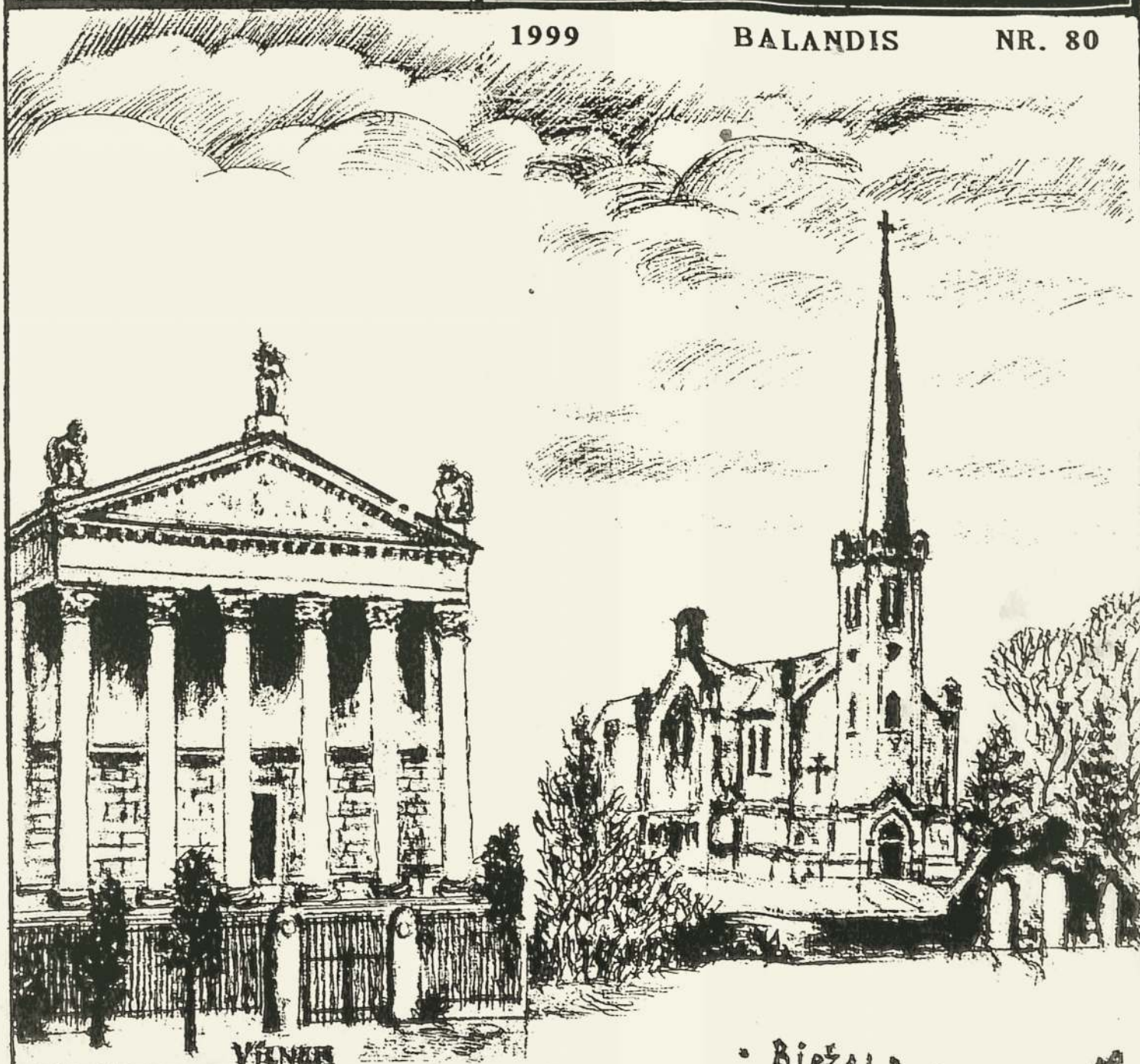
Mūsų Sparnai

Veiklos ir. Darbai ir Leidimai

1999

BALANDIS

NR. 80

VIENES

• BIRŽAI •

ae

OUR WINGS
PUBLISHER
ADDRESS

Lithuanian Protestant Journal, est. 1951
Lithuanian Ev. Reformed Church, est. 1555
3542 W. 66th Place, Chicago, IL 60629

TURINYS NR. 80

Ansīs Berzins	Prisikėlimas (Piešinys)	1 psl.
Kun. d. R. Mikalauskas	Velykų Dovana	2
H. Y. Petkus	Akimirkos iš H. J. Dilienės ilgo gyvenimo . .	5
H. Y. P.	1998 m. Ev. Reformatų B. sinodas išeivijoje	8
Jonas Gylys	Bažnyčios Jėgos Šaltinis	13
Eugenia J. Dagienė	Vienos giminės susiklostę likimai	16
Jonas Dagilis	Neišsenkanti "Širvėnos" versmė	20
Vilius Mizaras	Ištraukos iš knygos "Šarka ant mėnesio . .	24
J. J.	Kur siūbavo klevai	26
+++	Poetui Petruui Zablockui - 85	27
Petras Zablockas	O bokštuos - Lietuva	28
Eugenius Gerulis	Lietuvos Herbą atkuriant	29
Matas Naktinis	Religinis gyvenimas Amerikoje	32
+++	IŠKELIAVĘ AMŽINYBĖN	39
Valteris Bendikas	47 Vysk. J. Kalvano apsilankymas Amerikoje .	
Eugenia J. Dagienė	Vienos giminės susiklostę likimai (Pabaiga) .	51
J. J.	Tu audroje jau niekad nepaklysi	55
Valteris Bendikas	Mažlietuvių šiupinys	59
+++	Šiais metais pasirodys ekum. Biblijos laida .	60
Eugenius Gerulis	Latvijos Lietuvaitė - Rusijos Imperatorė . .	60
m.z.	Mano Motinai	62
Hypatia Yčas Petkus	Maldos Amerikos sostinėje	63
+++	Atgailos Malda	65
Myk. Zablockas	Anais takais	66
H. Y. Petkus	Skautų organizacija nėra bažnytinė	67
+++	Jackaus Sondas- Sondeckio atsiminimai . .	70
+++	80 Rimo Mikalausko ordinacija	
+++	Devenių Kultūrinio Fondo posėdis	82
Petras Zablockas	Regėjimas	84
+++	Atsiminimai iš Nemunėlio Radviliškio	84
Alfonsas Nakas	Ką kiti rašo apie mus?	88
	AUKOTOJŲ SĄRAŠAS	90

LEIDĖJAS

Lietuvių Ev. Reformatų Bažnyčios Kolegija

REDAKCINIS

Halina Dilienė, kun. Dr. Eugenius Gerulis, Hypatia Yčaitė

KOLEKTYVAS

Petkus, Maria Plačienė, Mykolas Zablockas

REDAKTORIUS

Mykolas Zablockas

RED. PAVADUOTOJA

Hypatia Yčaitė Petkus

ADRESAS

MŪSŲ SPARNAI 6118 N. SHERIDAN RD. 502

Chicago, IL 60660, USA

ADMINISTRACIJA

Ms. Margarita Neimanas 810 Hamlin St. Evanston, IL

60201, USA

M. S. PLATINTOJAI

LIETUVA - žurnalistas Jonas Dagilis, Vytauto 69

5280 Biržai, Lithuania

KAINA- AUKA

KANADA - Mrs. Vanda Norvaišienė, 75 Craydon Hall Dr.

2507 Don Mills, ON M3A 3m5, Canada

Redakcija rankraščius taisy, trumpina savo nuožiūra. Autorių pageidavimai gerbiami. Straipsnis su autoriaus pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia redakcijos ar leidėjo nuomonę.

MŪSU SPARNAI

LIETUVIŲ EVANGELIKŲ REFORMATŲ ŽURNALAS

ĮSTEIGTAS 1951

1999 BALANDIS

NR. 80

PRISIKĖLIMAS

VELYKŲ RYTA

PIEŠĖ ANSIS BĖRZIŅŠ

KAPO ANGOJE
PASIRODĖ ANGELAS IR TARĖ:

Jo nėra čia; Jis prisikėlė

**SAVO MIELUS SKAITYTOJUS, BENDRADARBIUS IR
RĖMĖJUS SVEIKINAME VELYKŲ ŠVENČIŲ PROGA!**

Leidėja ir Redakcija

Kun. diak. Rimas Mikalauskas

VELYKŲ DOVANA*)

“Broliai, aiškinu jums Evangeliją, kurią
jūs priėmėte ir kurioje stovite ir kuria
esate išgelbėti... 1 Korint. 15: 3–11

Gyvenime mums tenka gauti įvairių dovanų. Dovanos džiugina. Brangios tos dovanos, kuriomis galime naudotis ilgą laiką. Dažnai jos tampa mūsų gyvenimo dalele. Tai didžiausias džiaugsmas tam, kuris padovanojo tą dovaną. Kristaus prisikėlimas – dovana, kuria galime džiaugtis ir prasmingai gyventi visą gyvenimą. Džiaugiamės šį Velykų sekmadienį – Viešpaties dovana Jo vaikams.

Pažinojau berniuką. Kaimo vaiką. Jis lankė kaimo mokyklą. Vaikas nuo pirmos mokykloje apsilankymo dienos papuolė į būrį vaikų, kurie smagiai gainiojo futbolo kamuolį ir pamėgo šį žaidimą. Berniuką supo tokie pat draugai, kaip jis. Pramušgalviai berniukai, įsimylėję futbolą. Po pamokų ateidavo fizinio lavinimo mokytojas, atsinešdavo odinį kamuolį ir rungtynės prasidėdavo! Parėjo namo, paruošė pamokas, padėjo tėvams prie ūkio darbų – laisva valandėlė – ir vėl į pievelę, vėl keletas vaikų, ir vėl gainioja tokį, tiesa prastą, plastikinį kamuolį, kietą, kurs blogai šokinėjo, skaudus ir mažas. Berniuko svajonė buvo tikras kamuolys.

Kartą tokį kamuolį jam padovanojo dėdė. Tai buvo džiaugsmo! Tikras odinis futbolo kamuolys! Tai bent dovana!

O kaip vėliau vaikas elgėsi su kamuoliu? Kitą dieną? Savaitę? Kaip kamuolys atrodė po metų? Buvo jau gerokai nutrintas, kai kur praradęs spalvą. Ar tebebuvo toks pat blizgantis, kaip tą pačią dovanos dieną?

Įvairiais gyvenimo momentais, įvairiose gyvenimo situacijose tokiomis berniukais tenka būti mums, mieli krikščionys. Tokiems rašo ap.

**) Pamokslas paskelbtas per Velykų pamaldas liet. ev. reformatų bendruomenėje Čikagoje 1998 m. balandžio 12 d.*

Paulius: Broliai, aiškinu jums Evągeliją, kuria esate išgelbėti – jeigu laikotės žodžio kurį jums paskelbiau. Evangelija – dovana netikėta ir džiaugsminga: Kristus prisikėlė! Viešpats gyvas! Šią naujieną priėmė Korinto žmonės, ją priėmė Romos gyventojai, o vėliau visa Europa. Ji pasiekė ir Lietuvą. Pasiekė ji ir Ameriką. Visam pasauly ją išgirdo daug žmonių, daug ją priėmė ir joje tebestovi. Šia naujiena esame išgelbėti ir mes, – jei laikomės *žodžio*. Kitaip tikėjimas mūsų – tuščias. Kaip bažnyčioje, kaip tik per šventes.

Apie kokį žodį kalba ap. Paulius? Apaštalas kalba apie *Evągelijos žodį*. “Pradžioje buvo Žodis ir Žodis buvo pas Dievą, ir Dievas buvo Žodis” (Jn 1: 1) ir “tas Žodis tapo kūnu ir gyveno tarp mūsų; mes regėjome Jo šlovę – šlovę Tėvo vienagimio, pilno malonės ir šlovės (Jn 1: 14) Tas žodis – **Jėzus Kristus**. Esame išgelbėti, jeigu laikomės Kristaus. Jei naudojames jo dovana. Juo pačiu. Jei gyvename juo. Kristus gyvenimo dvasinis maistas. Be Kristaus galime tik egzistuoti. Pažvelkite, kaip kaip gyvena tas berniukas su žaidimu–futbolu. Varžybos, komandos, žaidėjai, gera žaidimo technika, taktika – viskuo jis gyvena, viską siurbia lyg surblys ir pats kuria, improvizuoja, žaidžia, gyvena. Kiek jis daug žaidžia, tiek jis tampa patyrusiu futbolininku. Kiek mes, mieli krikščionys, gyvename su Kristumi, juo gyvename sėkmėj ar nesėkmėj, tiek tampame patyrusiais krikščionimis. Velykos – didelės dovanos naujai išgyvenama diena. Kokį Kristų mes šiandien savo išgyvenime atsinešame į mūsų garbingiausią vietą – Dievo surinkimą? Tokį, prie kurio nedrąsu prisiliesti? Ar artimą, mielą – jau gyvenimo verpetuose išbandytą draugą?

Kristus – mūsų Išgelbėtojas. Viešpats. Valdovas. Dievas. Gyvenimas be Kristaus – gyvenimas be Dievo. Kristus nesilaikė įsikibęs savo didybės, bet tapo tokiu pat, kaip mes. Tapo mūsų draugu. “Jau nebevadinsiu jūsų tarnais, nes tarnas nežino, ką veikia jo šeimininkas. Viską paskelbiau, ką iš savo Tėvo girdėjau.” (Jn 15: 15). Jei jis pasirinko mus draugais, tai ta draugystė tapo mums šventu pašaukimu. “Ne jūs mane pasirinkote, bet aš jus išsirinkau ir paskyriau, kad eitumėte, duotumėte vaisių ir jūsų vaisiai išliktų.” (Jn 15: 16a). Kristaus draugystė – malonė mums čia susirinkusiems skelbiama šiandien. Ta malonė esame išgelbėti, jei laikomės įsikibę į Kristų. Laikomės to, ką gavome dovanai: tai ką gavo pats apaštalas Paulius – pirmiausia rašytą Dievo Žodį: “Kristus numirė už mūsų nuodėmes ir buvo palaidotas, prisikėlė trečiąją dieną.” Mes taip pat žinome tai iš Raštų. Bet rašytu žodžiu Kristaus skelbimas nesibaigia. Kristus pasirodo liūdininkams, kurie jį pažįsta nebe iš

Raštų, bet iš savo patyrimo, iš savo bendravimo su Juo! Pradžioje Petras, po to visi dvylika. O dar vėliau visa didžiulė minia – visas surinkimas. Jėzus pasirodė ir savo vaikystės liudininkui su kuriuo, tikriausiai, augo ir kurio nebuvo priimtas – Marijos ir Juozapo sūnui Jokūbui, vėliau ir visiems apaštalams. Vėliausiai, kaip nelaiku gimusiam pasirodė Kristus Pauliui. Visiems, kuriems Kristus pasirodė, visi, kurie pergyveno susitikimą su prisikėlusiu Kristumi – buvo duota pasiuntinybė – liūdyti gyvąjį Viešpatį. Būti iš Dievo malonės tuo kuo esame, būti jo liūdininkais. Liūdyti Kristų–darbuotis savo vietoje į kurią tapome pašauktais. Tam, kad nešti tikėjimo vaisių, kaip padėkos dovaną. Kaip Senojo Testamento auką ant aukuro, aukojant Viešpaties garbei mūsų nuveiktus darbus. Kad ne aš tai darau, bet manyje gyvenantis Kristus. Kiek padėkos vaisių užaugo per jūsų tarnavimo laiką? Yra tokių vaisių, kurių neįmanoma pamatyti akimi ir yra tokių, kuriems pamatyti neužtenka mūsų gyvenimo perspektyvos. Bet vien tai, kad šiandien Čikagoje yra skelbiamas Dievo Žodis ir dar lietuviškai, ar tai nėra Dievo malonės, prisikėlusio Kristaus, liūdiėjimas jūsų vaikams? O kas suskaičiuos jūsų pastangas ir laiką paaukotą rūpinantis, kad Dievo Žodis lietuviškai būtų skelbiamas ne tik Amerikoje, bet ir tėvynėje Lietuvoje?

Šiandien mes, mieli krikščionys, su savimi atsinešėm Dievo dovaną į Jo surinkimą. Stovime su savo dovana prieš Jį, kaip tie vaikai su futbolo kamuoliais. Tam berniukui, kuris taip ir neišdrįso pažaisti ir pasidžiaugti su savo draugais tuo kamuoliu jis sako: “Nebijok, eik, žaisk ir dalinkis. Džiaukis savo dovana, pasidalink savo džiaugsmu su kitais ir auk, tobulėk!” O berniukui su sudėvėtu kamuoliu sako: “Štai tau naujas kamuolys! Žaisk ir džiaukis! Gyvenk ir džiaukis, sako Kristus. Aš prisikėliau. Aš esu vėl su tavimi. Jei kas nutiks, nebijok! Viešpats mums davė vėl po naują viltį, kad galime būti tuo, kuo esame ir kad jo malonė neliktų mums tuščia. Galime su džiaugsmu skelbti tuščią kapą, prisikėlusį Viešpatį ir nešti Jam tikėjimo padėkos vaisius per visus metus.

Amen.

AKIMIRKOS IŠ HALINOS J. DILIENĖS ILGO GYVENIMO

Praeitų 1998 m. M.S. Nr. 79 tilpo straipsnis apie liet. ev. reformatų Bažnyčios Kolegijos prezidentės H. Dilienės 90-ties metų sukaktį. Skaičiuotojams pageidaujant, dabar pateikiame dar nespausdintų momentų iš Halinos pasakojimų apie savo gyvenimą. Jis prasidėjo 1908 m. kai ji gimė Biržų reformatų klebonijoje. Jos tėvas, Bažnyčios vadovas kun. Povilas Jakubėnas ir jo žmona Halina, jau turėjo pora metų vyresnį sūnų Vladą, vėliau tapusiu žymiu muziku. Halina vaizdžiai prisimena Carinės Rusijos ir vėliau vokiečių okupacijos priespaudos laikus. Vokiečių kariuomenei besiantinant, rusai vežė tūkstančius lietuvių į Rusijos gilumą. Liko Halinai ryškūs prisiminimai apie tokią kelionę.

Frontui artėjant, kun. Jakubėnas pats nutarė likti Lietuvoje, o savo šeimą išsiuntė pas savo gimines Maskvoje. Tuo laiku Biržuose traukinių dar nebuvo tai teko važiuoti arkliais iki artimiausios stoties. Buvo pakinkyta "uorė" (vežimas su aukštais šonais, vartojamas Šiaurės Lietuvoje) kur buvo sukrauti reikalingiausi daiktai. Uorėje važiavo motina su vaikais, "kučeriaujant" zvaninykui "arba bažnyčios varpininkui. Kun. Jakubėnas nenorėjo užimti vietos perkrautame vežime ir jojo ant arklio šalia. Vėliau rusai privertė ir jį išvažiuoti. Mat dėl "vokiško" (evangelikų) tikėjimo buvo įtariamasi būk esąs vokiečių šnipas.

Vladas ir mažoji Halina labai liūdėjo palikdami Biržus, didžiulį sodą ir ežerą. Karo veiksmai sukėlė gaisrus miškuose kitoje vandens pusėje, kas sudarė įdomų vaizdą. Buvo gražu žiūreti į voverių daugybę sode ir aplink namus. Miškams degant, visokie žvėreliai ieškojo prieglaudos kitur. Voverės apsėdo obelių šakas ir kandžiojo obuolius. Jos perkąsdavo vaisius, išimdavo ir suėsdavo grūdus ir tada eidavo toliau. Atbėgdavo zuikių ir net viena lapė. Po Halinos tėvo langu buvo dideli lazdynai pilni riešutų ką voverės greit sutvarkė. Buvo sunku suprasti, kaip į sodą atbėgę žvėreliai sugebėjo pereiti ar perplaukti Apaščios upę.

Šeima apsigyveno Maskvos priemiestyje, prie miško kur žmonių pasakojimais caras Petras Didysis kadaise elnius medžiodavo. Ten Halina lankė pradžios mokyklą. Nebuvo lengva nes rusaitės šaipėsi iš sveitimauciu - lietuvių ir nenorėjo priimti į savo tarpą. Halinai teko su jomis pasistumdėti ir pasikumščiuoti taip kad po kiek laiko jos mama buvo paprašyta atsimti savo karingą mergaitę iš mokyklos. Buvo surasta labai gera guvernanti, namų mokytoja lietuvaitė, visokių kalbų mokanti Elena Gedvilaitė.

Halina ypač atsimena jos rinkinį vaikiškų knygų ir tvarkingai vedamas pamokas.

Prasidėjus 1917 m. Rusijos Revoliucijos neramumams, šeima išvyko į Krymo pusiasalį prie Juodosios Jūros. Brolio Vlodo plaučiams susilnėjęs, pasirinko Jaltą, kur buvo džiovininkams gydyti sanatorijos. Tarp jų buvo viena skirta lietuviams, kurios vedėju pradžioje buvo Dr. med. A. Skėteris ir vėliau dr. J. Mikelėnas iš Biržų. Šeiminkavo Liudvika Didžiulienė – žmona. Vėliau Halinos motina, bijodama kad vaikai neapsikrės, apsigyveno miestelyje Alupka kur giminės užleido jiems namuką, o tėvas išvyko į Voronežą, bet kiek galėdamas aplankydvo šeimą. Dažnai rašydavo laiškus, kad vaikai neužmirštų rašyti lietuviškai. Halinai tekdavo apsakimėliai arba pasakos parašytos didelėmis raidėmis. Čia Rusijos valdovai turėjo vasarnamį, pramintą Liūtų Terasa. Įspūdingi laiptai į kalną ir į terasą, kur stovėjo liūtų statulų daugybė. Šeimai grįžus į Maskvą, buvo nesaugu dėl bolševikinių susišaudimų siausiančio bado. Teko valgyti pašarinius burokus ir sušalusias bulves arba ir nieko.

Kun. P. Jakubėno ir Rusijos Dumos atstovo Martyno Yčo iniciatyva buvo suorganizuotas ešalonas – traukinio vagonų virtinė – lietuviams sugrąžinti į Tėvynę. Jie keliavo tuose Raudonojo Kryžiaus vagonuose nepaprastai ilgai, gal net keturias savaites, nes traukinys turėjo sustoti daug kartų pakeliui. Stotyse virė dideli katilai su garuojančiu vandeniu. Halina tada maža smulki, prasiverždavo pro minias, atneždama saviškiams karšto vandens arbatai išsivirti. Halina traukinio kelionėje ir vėliau Biržuose visur nešiojo savo mylimą megstuką – dovaną nuo M. Yčo, kurs buvo jos krikšto tėvas. Nedatekliaus laikais tai buvo toks puikus dalykas, tas (jos žodžiais tariant) “verbliudo” spalvos megstukas, kad nešiojo jį, kol rankovės jai pasidarė per trumpos ir skylių užlopyti jau nebebuvo įmanoma.

Galų gale buvo pasiekti Biržai 1918 m vasarą. Lietuvos Neriklausomybė dar nebuvo pilnai įsigalėjusi. Vokiečių kariuomenės likučiai dar stovėjo. Jakubėnai rado kelis vokiečius, apsigyvenusius klebonijos patalpose. Žinodami, kad jiems greit teks pasitraukti, vokiečiai plėšė gyventojus ir gadino viską, ką galėjo. Kun. Jakubėnui pasiskundus jų komandieriui, kad žmonės badauja, šis įžūliai atsakė: “Tegu jie ēda žolę”. Kunigas taip supyko, kad trenkė kumščiu į stalą ir drąsiai atkirto: “Tai Jūs, ponai vokiečiai, patys žolę ēskite”. Vokiečiai primetė į ežerą daug sudaužytų bonkų ir stiklų. Halina mėgo maudytis ir to nežinojo. Kartą jai pasitaikė užminti ant stiklo ir iš kojos ištryško kraujo fontanas. Ji

taip nusilpo, kad negalėjo paeiti ir geri žmonės turėjo ją parnešti namo. Klebonijoje gyvenantis vokiečių – medikas jai suteikė pirmąją pagalbą.

Kaip ir visa Lietuva, ev. reformatų Bažnyčia ėmė kilti iš karo paliktų griuvėsių. Pirmas suvažiavimas – sinodas buvo 1919 m. Švobiškyje o antrasis buvo Biržuose. Kun. Jakubėnas norėjo tą įvykį iškilmingai iškilmingai atžymėti, iškabinant didelę Lietuvos trispalvę nuo bažnyčios bokšto. Halina su broliu Vladu įkopė į smailų ir aukštą (gotikos stiliaus) bokštą, gerokai virš varpinės. Gan pavojingoje vietoje reikėjo pasistatyti kopėčias ir iškišti vėliavos stiebą per siaurą langelį. Vėliava suplasnojo ir labai pradžiugino visos apylinkės gyventojus. Galima įsivaizduoti, koks tada buvo varpų skambinimas. „Zvaninyks“, kaip jį tenai vadino, buvo svarbi asmenybė. Sekmadieniais jis skambino varpais, pranešant, kad greit bus pamaldos. Kunigui einant iš klebonijos skambindavo antru kartu kviesdamas žmones susirinkti. Parapijiečiai atvykę savo arklių traukiamais vežimais, arklius pririšdavo prie metalinių žiedų, pritvirtintų medinių stulpų.

Halina mėgo bendrauti su žmonėmis. Vos tik paugėjusi, rūpinosi savo Tėvui padėti visuomeniniame darbe. Pirmoje eilėje jos pagalba buvo reikalinga pirmųjų sinodų metu prie svečių priėmimo. Tada nebuvo pakankamai indų ir virtuvinių reikmenų ir patalynės. Halina važinėdavo kartu su vyresne parapijiete po kaimus prašydama, kad sinodo svečiams paskolintų indų. Išvažiuodavo pati pasikinkusi arkliuką ir jautėsi naudinga galėdama nuvežti ligonius pas Dr. Mikelėną, tų laikų vietos ligoninės vedėją. Halina labai mylėjo arklius ir jodinėjimą. Buvo drąsi ir jai nerūpėjo „ką žmonės pasakys“. Dažnai jodinėdavo apsivilkusi vyriškomis kelnėmis. Biržų kumutėms tai nebuvo priimta ir susilaukdavo kritikos. Mėgo laiptoti po medžius ir prisimena, kaip kartą tupėjo medyje su draugu Viktoru Karosu ir bandė stebėti karo veiksmus šaudynes kai aplinkui tratėjo šovinių sprogdimas, kurie vyko Biržų turgavietėje. Jos tėvai, prisiklausę nusiskundimų apie jos „šelmišką“ elgesį, sakydavo, kad ji išaugs iš tokių vaikiškų išdaigų ir kadanors bus „normalus žmogus“ kaip jos vyresnis brolis Vladas.

Halina turėjo įgimtą gabumą rašybai ir anksti griebėsi plunksnos darbo. Talkininkavo savo tėvo leidžiamam laikraštėliui „Sėjėjas“, rašydama į skyrių vad. „Margumynai“, kur tilpo įvairios žinutės. Taip pat nešdavo korektūras ten ir atgal į Biržų spaustuvę kada reikėjo. Halina mėgo istoriją, literatūrą, gamtos mokslus, ir ypač svetimias kalbas. Šioms buvo gerai pasiruošusi iš dalies dėka savo namų auklėjimo. Pri-

sipažįsta, kad mėgo juokus ir moksleivė būdama krėsdavo išdaigas, kurios mokytojams ne visada patikdavo.

Vaikystės atsiminimuose yra dar vienas reikšmingas vaizdas. Dar nebuvo praėjęs bolševikinis pavojus. Jų kariuomenės jau nusilpę atsikraustė į Biržus 1919 m. bet juos išvaikė toks rudabarzdis Kairys iš Ruobiškio kaimo. Su nedideliu būriu ginkluotų savanorių raitųjų, rėkdamai pakėlė tokį nežmonišką triukšmą, kad užpuolėjai nusigando. Jie pasitraukė, palikdami gyventojus ramybėje. Halina atsimena kaip tas rudabarzdis Kairys su savo raiteliais džiaugsmingai įjojo į Klebonijos kiemą.

Biržų gimnazijoje tada nebuvo nė vieno mokytojo (išskyrus R. katalikų kapelioną) kurs nebūtų reformatų tikėjimo. Direktorium buvo P. Šernas ir vėliau V. Grytė. Iš mokytojų paliko įspūdį M. Bernšteinaitė, N. Karosaitė, J. Kutra ir pats Halinos tėvas kun. Jakubėnas. Jis dėstė vokiečių ir lotynų kalbas, žinoma ir tikybą. Tėvas buvo griežtas mokytojas ir mėgo anksti keltis. Tikybos pamokos vasarą prasidėdavo 7 val. ryto. Moksleiviai rengdavo iškylas į gamtą, ypač gegužines su muzika ir šokiais. Buvo mėgiama šokti rateliu kaip pav. "Esmi garsi audėjėlė – moku gražiai austi" arba "Mesėjom – mesėjom per kalnus ir per slėnius". Moksleivių dienos baigėsi egzaminais po ko abiturientai gaudavo brandos atestatus. "Aštuntaklasiai surengdavo visų labai laukiamą "Šlipsininkų balių", metę tas nuobodžias gimnazijos uniformas mergaitės čia puošėsi lengvomis suknelėmis, o berniokai vilkėjo kostiumais, marškiniais ir šlipsais, kaip tada vadindavo kaklaryšius. Halina buvo tarpe tokių "klasiokų", nuvykusių į Kauną pradėti studijų Vytauto Didžiojo Universitete.

(tąsa bus sekančiame M. S. numeryje)

* * *

H. Y. P.

1998 METŲ EV. REFORMATŲ BAŽNYČIOS SINODAS IŠEIVIJOJE
Rugsejo mėn. 19–20 dienomis jau įprastoje vietoje, Oak Lawn Čikagos priemiesčio Ziono ev. liuteronų bažnyčioje, 9000 S. Menard Ave. Čia liet. ev. reformatų Bažnyčios išėivijos sinodas atšventė dvigubą jubiliejų: 50 metų nuo pirmojo evangelikų išėivijos Sinodo Vokietijoje, Klein Wittensee DP stovykloje atidarymą ir šio sinodo Kolegijos prezidentės Halinos Dilienės šiemet sulaukusios 90-ties metų sukakties iškilmingą paminėjimą.

Sinodas praėjo darbingerio ir jaukioje krikščioniško bendravimo dvasioje. Šeštadienio posėdžiuose dalyvavo nemažiau rėmėjų ir kuratorių negu praėjusiais metais. Sekmadienio sinodinėse pamaldose ir pietuose buvo gausybė svečių, taip kad dalyvių susudarė virš 80 asmenų, jų tarpe liuteronų, R. katalikų ir kitų konfesijų atstovų.

Sinode, kaip visada nuo pat senovės laikų (praeitis siekia XVI a. ankstyvą Reformacijos gadyne) viešpatavo draugiškas nuomonių pasikeitimas ir laisvi pasisakymai pagal demokratinius nuostatus. Kun. diak. Erika Brooks (Burokienė) pravedė trumpas pamaldas, padedant padedant pamokslininkui John Gillies (J. Gyliui) iš Texas kurs akomponavo giesmių giedojimui ir sukalbėjo malda. Bažnyčios salėje posėdžius atidarė Kolegijos prezidentė H. Dilienė. Kun. E. Gerulis buvo pakviestas sukalbėti malda, prašant posėdžiams Dievo palaimos.

Pirmiausia buvo direktoriato rinkimai. Sinodo direktoriumi išrinktas Jonas Variakojis (sūnus didelio Bažnyčios rėmėjo, Lietuvos Nepri-

Sinodo pietų metu kalba sinodo direktorius inž. Jonas Variakojis. Sėdi krt. Halina Dilienė, Kolegijos Prezidentė, kun. Dr. Eugenijus Gerulis ir misionierius Jonas Gylys.

Foto A. Ballard

klausomybės karų didvyrio plk. Jono Variakojo). Jau ne pirmą kart išrinktas toms pareigoms, jis sumaniai pirmininkavo ir posėdžiams, ir

užbaigiamųjų pietų programai. Cenzoriumi išrinktas išrinktas kun. Dr. E. Gerulis, sekretoriais Nijolė Blauzdžiūnienė – Ballard ir kurt. Evelyn Y. Taggart, rezoliucijų-mandatų komisijos kurt. D. Bobelienė ir M. Plačienė. Sekė mirusiųjų pagerbimas.

1997 m. pabaigoje išėjo Amžinybėn inž. Hermanas Pavilonis, didžiai nusipelnęs kuratorius, vienas iš pirmųjų Čikagos parapijos steigėjų. Taip pat iš reformatų tarpo išsiskyrė Irena Puodžiūnaitė-Jakštienė, 81 m. amžiaus, mirusi Havajų salose 1998 m. Kaip ir kasmet, su ypatingu liūdesiu buvo prisiminti du iškilūs dvasiniai vadovai, abu mirę 1995 m. Čikagoje: kunigai superintendentai Stasys Neimanas ir Povilas Dilys. Pažymėtina, kad reformatų ir kitų J. Kalvino pasekėjų tradicijose terminas "vyskupas" nėra naudojamas.

Gyvu žodžiu sinodą sveikino Ziono bažnyčios šeimininkas kun. J. Juozupaitis, linkėdamas dalyviams dar daug kartų susirinkti jo pastogėje. Jautriu žodžiu sveikino tos parapijos E. Žiobrienė, plunksnos darbininkė ir liuteronų žurnalo SVEČIAS korespondentė. Vyskupas H. Dumpys sveikino savo ir Tėviškės liut. parapijos vardu. Kiek ilgiau kalbėjo tos parapijos kun. V. Aušra, prie sveikinimų pridėdamas įdomių pastabų iš jo beveik trijų metų viešnagės Lietuvoje. Jis čia grįžo užbaigti teologijos doktorato studijų Luteran Seminary, University of Chicago. Lietuvos religinis gyvenimas kai kuriais atžvilgiais žengia pirmyn, pav. Klaipėdos universitete Ev. Teologijos Fakultete dabar ruošiami liuteronų ir reformatų kunigai, tačiau yra ir neigiamų reiškinių. Tai valdžios pastangos atimti jau anksčiau gražintus evangelikų bažnytnius pastatus bei nenoras duoti finansines paramas remontams ir t.t.

Buvo sveikinimų iš arti ir iš toli telefonais, telegramomis ir laiškais. Jų buvo iš kitų Amerikos valstijų, iš Šveicarijos, Vokietijos ir iš Lietuvos.

Kolegijos prezidentė savo pranešime informavo, kad numatomi du nauji nariai Kolegijos sąstatui papildyti: kurt. E. Y. Taggart ir kurtorius – kandidatas Dr. Paulius Slavėnas. Kolegijoje, išrinktoje trijų metų kadencijai, dabar yra kun. Dr. E. Gerulis, Dr. D. Variakojtė-Fricke, kun. diak. E. Brooks, išd. R. Neimanaitė ir sekr. H. Y. Petkus.

Iždininkės R. Neimanaitės patiekta apyskaita ir Revizijos Komisijos užtvirtinimas painformavo apie Bažnyčios tvirtą finansinę padėtį, kas sulaukė pagyrimo kasininkei. Sekretorė pranešė apie susirašinėjimus su WARC (Pasaulio Reformatų Sąjunga) su būstine Ženevoje, Šveicarijoje, kuri domisi Lietuvos reformatais ir siunčia konkrečią pagalbą. MŪSŲ SPARNŲ redaktorius M. Zablockas pranešė apie žurnalo padėtį ir

pristatė tik ką išleistą 79 numerį. Kurt. D. Bobelienė padarė ilgesnį pranešimą apie Devenių Kultūros Fondą, įsteigtą 1974 Sinodo metu. Fondas veikia Kolegijos žinioje, leisdamas knygas, skirdamas studentams stipendijas, remontuojant bažnyčios pastatus, kaip, pav. Vilniuje ir kt. Savo pranešime ji minėjo kelis projektus ateičiai kurie laukia Kolegijos pritarimo.

Dr. D. Variakojtė pranešė apie J. Suveizdžio testamentą palikimą evangelikų bažnyčioms, iškeldama reikalą iš naujo peržiūrėti teisinę padėtį ir įstatus. Klausimų ir sumanymų metu ypač daug diskutuota apie Tėvynėje gyvenančių bendratikių padėtį, ne vie ekonominiu bet ir dvasiniu požiūriu. Posėdžių svarbus momentas buvo apibudinimas to pirmojo išėivių sinodo Klein Wittensee. Ten buvusi "veteranė" H. Dilienė vaizdžiai ir su jumoru atpasakojo savo atsiminimus. Data buvo kaip senovėje priimta t. y. birželio mėnesį per Jonines. Sunkiose sąlygose karo nuniokotoje Vokietijoje, H. Dilienė su vyru kun. Diliu atkeliavo 30 kilometrų dviračiais, nešini dalyviams maisto. Pabrėžė, kad tos pabėgėlių stovyklos gyventojai evangelikai ir R. katalikai sunešė ir įvairiais

Sinode dainuoja sol. Aldona Buntinaitė, akompanuoja muz. M.K. Motekaitis Halinos J. Dilienės garbei. Dešinėje – inž. J. Variakojis.

Foto A. Ballard

būdais pagelbėjo sinodalams. Tuose darbuose daug prisidėjo Elzė Jan-
kutė, Mažlietuvių patriarcho Martyno Jankaus duktė.

Komunistinei Rusijai užėmus Lietuvą, būrelis Bažnyčios vadovų čia
mėgino nustatyti veiklos gaires ateičiai. Iš to pirmojo sinodo dalyvių jau
nedaug kas išliko gyvųjų tarpe.

Sekmadienį, rugsėjo 20 d. Ziono Bažnyčioje tuščių vietų nesimatė.
Pamaldas laikė pamokslininkas Jonas Gylys gelbstint kun. diak. Erikai
Brooks ir kun. Dr. E. Geruliui. Prie vargonų buvo L. Meištininkienė. Pa-
mokslą sakė J. Gylys ir buvo dalinama Šv. Vakarienė. Pakviesti į salę,
svečiai skaniai vaišinosi prie gardumynais apkrautų stalų, paruoštų H.
Dilienės ir jos šeimos kaštais.

*Čikagoje 1998 Reformatų Sinodo dalyviai: iš kairės pirmoje eilėje kun.
Dr. A. Vėlius, mkt. M. Plačienė, E. Taggart, misijonierius J. Gylys, sinodo
direktorius inž. J. Variakojis, kun. Dr. E. Gerulis, Kolegijos Prezidentė H.
Dilienė, kun. diak. E. Brooks, H. Y. Petkus, Dr. D. Variakojytė, D. Jurcienė
ir Mažlietuvių Tarybos Pirmininkas K. Vėlius. Foto M. Plačienės*

Programa pradėta kun. J. Juozupaičio malda. Direktorius J. Varia-
kojis pristatė svečius, kurių, be daugybės Čikagiečių, buvo iš Floridos,
New Mexico, Californijos, Texas, net ir Australijos. Programą vainikavo
Halinos Dilienės 90-ties metų sukakties iškilmės. Buvo turtinga muzi-
kos programa ir, žinoma, daug sveikinimo kalbų. Direktorius Variako-
jis kvietė visus pakelti šampano taures ir pagiedoti "Ilgiausių metų" Jis
iškėlė solenizantės nuopelnus Tėvynei ir Bažnyčiai, ką smulkesnėmis,
biografinėmis žiniomis papildė H. Y. Petkus. Jos atsiminimai siekia

jaunystės dienas Biržuose, kur Halina gimė ir augo, kur ji baigė gimnaziją ir iš kur ji išvyko tremties keliais į naują gyvenimą išeivijoje, svetingoje Amerikos žemėje. Per visus ilgus devynis dešimtmečius iki pat šių dienų Halina Jakubėnaitė Dilienė buvo ir dabar yra lietyvių ev. reformatų Bažnyčios širdis ir siela.

Didelė staigmena ir džiaugsmas Halinai buvo koncertas su jos brolio prof. Vl. Jakubėno kompozicijomis. Solistė Aldona Buntinaitė žavėtiniai padainavo "Gėlės iš šieno" (žodžiai poeto K. Binkio) pasipuošusi spalvingais Mažlietuvų krašto tautiniais rūbais. Sužinojome, kad kompozitorius skyrė šią dainą seseriai Halinai jų dviejų tolimoje jaunystėje. Pianistas Manigirdas Motiekaitis puikiai paskambino nuotaikingą – mūsų žiniomis retai girdimą – Jakubėno "Pasaką". Publika dėkojo solistams triukšmingomis ovacijomis. Giliai sujaudinta solenizantė pakvietė savo dukrą Eriką Brooks už ją pasakyti padėkos žodį.

Po sinodo uždarymo svečiai ilgai nesiskirstė ir kalbėjo, kad šis gimtadienio minėjimas praėjo ypatingai pakilioje ir kartu draugiškoje nuotaikoje, kaip ir sinodiniai pietūs ir iš viso šis jubiliejinis 1998 metų ev. reformatų suvažiavimas.

Jonas Gylys

BAŽNYČIOS JĖGOS ŠALTINIS *)

Jėzus praleidžia savo paskutines valandas su savo mokytiniais. Mazgojo jų kojas kaip ženklą, kad jo tikslas nebuvo vadovauti, bet tarnauti ir jo mokiniai turėtų panašiai elgtis. Valgė kartu neraugintos dienos vakarienę palikdamas visiems sekėjams komunijos simbolį jo prisiminimui.

Po to sekė mokymai: Apie išganyką, kad vien per Jėzų galime artintis prie Dangiškojo Tėvo. Mokymas apie Šventąją Dvasią, kuri mus toliau mokins ir apibudins. O šiandien iš Evangelijos girdėjome jo mokymą apie tikinčiųjų gyvenimą ir pastovumą, apie tikrąją bažnyčios jėgos šaltinį.

*) Čikagos 1998 m. Sinodo metu pasakytos kalbos santrauka.

“Aš esu tikrasis vynmedis“, Jėzus paskelbia mokiniams. “AŠ ESU!“ Septynius kartus Jono Evangelijoje Kristus vartoja šiuos žodžius. Kai kuriems gal tas atrodė Dievo niekinimas, nes juk Jahvė, Jehova, Visagalis Dievas buvo pasakęs Mozei, kada kas paklaus vardo kuris siuntė pas Faraoną, turėjo tik pasakyti “AŠ ESU!“ jį siuntė ir įgaliojo. Kiti girdėdami tuos žodžius nuo Jėzaus įtikėjo, kad Jis tikrai buvo atėjęs nuo Dievo ir buvo Dievo Sūnus. Ir ką patvirtino Jėzus Kristus Jono Evangelijoje.

Ir septintą kartą, kaip jau girdėjome iš Evangelijos, 15-tame skyriuje, net du syk atkartojama, “aš esu tikrasis vynmedis . . . aš esu vynmedis!“

Čia pastebiu šventą trejybę. Dangiškasis Tėvas yra vynininkas. Jėzus Kristus yra vynmedis, o Šventoji Dvasia yra ta gyvybinė jėga, ta reikalinga energija, kuri palaiko vaisių nešančias šakeles.

Taip, mes esame šakelės. 5-toje eilutėje Jėzus atkartoja: “aš esu vynmedis, o jūs šakelės.“ Jis tą pasakė mokytiniams – bet man atrodo, kad tie žodžiai tinka taip pat Kristaus sekėjų bendruomenėms, bažnyčioms ir mums, šakelėms.

Apmąstykime. Esame tik šakelės. O šakelių tikslas yra tik vienas: duoti vynuogių, duoti vaisių. Naudinga ir verta tai prisiminti, ypač ši 50-tojo sinodo jubiliejaus minėjimą. Džiaugiamės praeitimi ir Dievo apsauga ir didžiuojamės Kristumi, kuris yra tikrasis vynmedis, kuris yra bažnyčios galva, kuris yra mūsų vadas.

Mūsų tikslas yra duoti vaisius.

Kokius vaisius? Ap. Paulius savo laiške Galatams mums paaiškina: “Dievo dvasios vaisiai yra meilė, džiaugsmas, ramybė, kantrybė, malonumas, gerumas, ištikimybė, romumas ir susivaldymas. Tokiems dalykams nėra įstatymo!“ (Gal 5, 22).

Apaštalas anksčiau minėjo Galatams kas yra ne vaisiai, o “kūno darbai“: “paleistuvavimas, ištvirkavimas, netyrumas, gašlavimas, nesantaikos, vaidai, pavyduliavimai, girtavimai, orgijos ir panašūs dalykai.“ (Gal 5, 19–21).

Jėzus baigė savo mokymą žodžiais: “Aš jums tai įsakau: mylėkite vienas kitą.“ (15, 17). Tai ne patarimas arba pasiūlymas. Tai Jėzaus įsakymas. MYLĖKITE VIENAS KITĄ!

Pasitikrinkime, kokius vaisius matome mūsų bažnyčioje, čia ir tėvynėje? Kokius vaisius matome savyje?

Jėzus sako, “Kiekvieną šakelę manyje, neduodančią (gero) vaisiaus, Jis (Dangiškasis Tėvas–vynininkas) pašalina, o kiekviena šakelę nešan-

čia vaisių, apvalo, kad ji duotų daugiau vaisiaus“ (15, 2). Bažnytinė istorija yra pilna tokių įvykių. Vaizdas nemalonus. Tikrovė baisi. . .

Reformacijos metu Dievas apvalė Romos Katalikų bažnyčią. Naujos šakelės buvo Liuteronų, Reformatų (Čekų brolių), Valdensistai Italijoje, metodistai išsiskyrė nuo anglikonų. Ir dar kitos šakelės buvo vaisingos.

Gal bus ir naujų susivienijimų tarp reformacijos bažnyčių. Vokietijoje jau auga ta šakelė. Jaunimas bendrai naudojami Augsburgo ir Heidelbergo katekizmais. Mano Presbiterionų bažnyčia šiemet savo vyriausioje asamblėjoje, kur pats buvau delegatas, nutarė pripažinti trijų kitų bažnyčių ordinacijas: liuteronų, Olandų reformatų ir United Church of Christ (Suvienyta Kristaus Bažnyčia – “Evangelical Reformed“ suvienyta su “Congregational“ bažnyčiomis). Vadinasi, kad kuniagai išventinti tose keturiose bažnyčiose, gali be skirtumo jose tarnauti ir dalyvauti komuniijoje. Tai pažanga.

Pagaliau svarbiausia mums yra, kad mes pasiliktume vynmedyje, kad būtume įsijungę su Jėzumi Kristumi. . .

Broliai ir sesės! Vynmedis nėra tradicija, kanonai, istorija. Vynmedis nėra Reformacijos ir Kultūros draugija. Vynmedis yra Jėzus. Jo dvasia, Šventoji Dvasia, mums liudys apie Jėzų skaitant Šventąjį Raštą ir duos išminties apie bažnyčios tvarką ir supratimą apie mūsų praeitį. Kaip Jonas Kalvinas mus vadino: esame Jėzaus Kristaus Bažnyčia, reformuota pagal Šventąjį Raštą. Vynmedis yra Kristus!

Išsisklaidę, ar suradome bažnyčią ar bendruomenę arti mūsų, kur Dievo Žodis yra skelbiamas, nors ir kita kalba? Tai svarbu ir reikalinga dvasios sveikatai.

Mano parapijoje, Austine, diskutuojame šiuo metu klausimą, ar bažnyčia turi ateitį? Ar palaikysime savo jaunimą? Ar pasaulietiškas ir materializmas mus paskandins? Manau, kad tai yra opus klausimas čia mums esantiems šiose pamaldose. Ar mūsų mylima bažnyčia Lietuvoje išsilaikys?

Ateitis, žinoma, visuomet yra Dievo rankose. Bet aš tikiu, kad jei pasiliekame vynmedyje, tai yra Kristuje, jei mylėsime vienas kitą, tai turėsime ateitį, išsilaikysime su Dievo pagalba ir duosime gerų vaisių. Gal šen ir ten Dieviškasis Vynininkas turės pataisyti savo vynuogyną, bet, duok Dieve, kad tai bus tik laikinas apvalymas, po kurio išgysime, tapsime vaisingesni, būsime naudingi ir ištikimi Dievo tarnai.

Jam garbė dabar ir per amžius. Amen!

Eugenija Jašinskaitė-Dagienė

VIENOS GIMINĖS SUSIKLOSTĘ LIKIMAI

Jasiškių kaimo viduryje tebestovi ūkininkų Elžbietos (Žemaitytės) ir Martyno Šernų troba. Šernai buvo religingi, bet neprietaringi evangelikai reformatai. Šeimoje augo penki vaikai: Jokūbas, Petras, Adomas, Marytė ir Elzbieta. Motina vaikams buvo pirmoji mokytoja, mokiusi juos skaityti lietuviškai iš pilno barbarizmų ir nesuprantamų žodžių giesmyno. Tėvas iš rusiškų elementorių mokė skaityti ir rašyti rusiškai. Apie jų ir jų atžalų susiklosčiusį likimą papasakosiu tiek, kiek leidžia mano atmintis.

Jokūbas (būsimasis signataras)

1998 m. birželio 14 d. Tomas Šernas atidengia atminimo lentą Jasiškiuose, priename, kuriame gimė Nepriklausomybės akto signataras Jokūbas Šernas

Baigęs Nemunėlio Radviliškio pradžios mokyklą, Jokūbas mokslus tęsė užsienyje. 1914 metais, baigęs Petrapilio universiteto Teisių fakultetą, grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Vilniuje ir aktyviai dalyvavo lietuvių visuomeniniame, politiniame ir kultūriniame gyvenime. Jis - vienas iš pirmosios Lietuvių konferencijos Vilniuje organizatorių. Išrinktas į Tarybą, 1918 metų vasario 16 d. pasirašė valstybės Nepriklausomybės atkūrimo aktą. 1919 m. balandžio - liepos mėnesiais ėjo ministro be portfelio, vėliau - Prekybos ir pramonės banko direktoriaus pareigas Kaune. Priklausė Lietuvių tautos pažangos partijai. Aktyviai dalyvavo Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčios organizaciniame darbe, išrinktas bažnyčios kuratoriumi.

Vedė jaunas. Su pirmąja žmona turėjo dukterį Ireną. Netrukus žmona išvyko į Ameriką, palikusi dukterį vyro globai.

Jokūbo Šerno antroji žmona buvo Vera Fainbergaitė. Iš antrosios santuokos 1925 m. liepos 30 d. Kaune gimė sūnus Jokūbas Bernardas. Sulaukęs vos 38 metų, 1926 m. Jokūbas Šernas mirė Kaune. Velionio palaikus traukinuku atvežė į Biržus. Laidotuvėse dalyvavo daug žmonių. Nuo Biržų į Nemunėlio Radviliškį karstą vežė arkliu. Emilija Jašinskienė prisimena, kad ją stebino tyli, be ašarų, jaunos, labai gražios Jokūbo žmonos kančia. Nuo Biržų geležinkelio stoties iki Nemunėlio Radviliškio ji ėjo pėsčia prastu keliu, paskui karstą, nenuleisdama nuo jo akių, nieko nematydama ir negirdėdama. Patarimų nors kiek pailsėti ir sėstis į vežimą, Vera neklausė. Kiti lydintieji pasikeisdami ėjo kartu su ja. Taip ji nuėjo pėsčia 30 kilometrų.

Po vyro mirties Vera Šernienė iš Lietuvos išvyko. Kol susirado sau ir sūnui pragyvenimo šaltinį - kino aktorės vietą, sūnus pusantrų metų augo pas savo dėdę kunigą Adomą Šerną Nemunėlio Radviliškyje.

1927 m. liepos 25 dieną evangelikų reformatų kunigas Šepetys jį pakrikštijo Jokūbo Bernardo vardu.

Tais pačiais metais jo motina ištekėjo už vieno Vichy kurorto gydytojo. Iš kunigo A. Šerno jį sūnų atsiėmė ir išsivežė į Prancūziją, kur Jokūbas augo ir mokėsi. Nuo to laiko Lietuvoje daugiau niekada nesilankė. Ryšys su vyro giminėmis nutrūko.

1993 metų sausio 26 dienos "Tiesoje" D. Strikulis straipsnyje "Žakas Šernas" rašo: "Nesenai Lietuvos žiūrovai turėjo retą progą Vokietijos televizijos kanalu "Sat-1" pamatyti vieną garsiausių dešimtmečio istorinių filmų "Elena iš Trojos"... Įdomiausia tai, kad pagrindinį Pano vaidmenį atliko lietuvis Žakas Šernas..."

Straipsnyje rašoma, kaip Žako (Jokūbo) motina V. Šernienė, dar gyvendama Kaune, aktyviai dalyvavo visuomeniniame gyvenime, daug rašė įvairiems laikraščiams ir žurnalams. 1933 m. Paryžiaus "Fayard" leidykla išleido jos knygą lietuviškais tautosakiniais motyvais "Le mol irre'parable". Jaunasis J. Šernas 1935 - 1940 m. mokėsi prestižiniame Henri IV Ecole Alsacienne licėjyje. Vėliau Clermont-Ferrand ir Liono universitetuose. Antrojo pasaulinio karo metu, fašistinei armijai okupavus Prancūziją, J. Šernas aktyviai įsitraukė į pasipriešinimo judėjimą. 1943 m. Paryžiuje buvo suimtas ir uždarytas į Buchenvaldo koncentracijos stovyklą. 1945 m. išlaisvintas grįžo į Paryžių, ėmėsi žurnalistinio darbo, buvo vieno laikraščio korespondentas Niurnbergo byloje.

Šviesiaplaukis gražuolis traukė daugelio kino režisierių dėmesį, vaidino kino filmuose, sukurtuose Pranūzijoje, Italijoje, Ispanijoje.

Straipsnio pabaigoje rašoma, kad J. Šernas gyvena Romoje. Nors nežinia, ar jis prisimena savo tėvų kraštą, tačiau savo lietuviška pavarde Jokūbas Šernas garsina Lietuvą pasaulyje.

Duktė Irena

Signatarui Jokūbui Šernui mirus, vyresniąją dukterį Ireną pasiėmė auginti jo brolis kunigas Adomas Šernas. Irena, baigusi gimnaziją, mokėsi Klaipėdoje, baigė pedagoginį institutą. Ištekėjo už Lietuvos karininko Juozo Jablonskio. Gyveno Kaune. Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, gyveno Vilniuje. Vyras tarnavo Baltarusijos fronte, kartais parvažiuodavo trumpoms atostogoms į Vilnių. 1943 metų žiemą gimė duktė Kristina Nijolė. Vokiečiams pralaimėjus karą, frontas artėjo prie Lietuvos. Savo dukterį Kristiną Nijolę, dar neturinčią metų, motina laikinai atvežė iš Vilniaus į Nemunėlio Radviliškį kunigui Adomui Šernui. Irena kartu su vokiečiais pasitraukė į užsienį. Į Lietuvą negrįžo. Amerikoje ji susitiko su savo motina ir ten gyveno.

Kunigas Adomas Šernas

1917 metais Adomas Šernas padėjo rengti tautinę konferenciją. Jis buvo baigęs Dorpatu universiteto Teologijos fakultetą, mokėjo daug kalbų. Domėjosi lietuvių kalba. Žodis "nepriklausomybė" konferencijoje buvo priimtas jo pasiūlymu. Būdamas evangelikų reformatų kunigu, kiek galėdamas padėjo daugeliui jaunų žmonių paremdamas materialiai, leisdamas į mokslus. Nuo 1939 metų superintendantas, o pokario metais - generalinis superintendantas. Per 52 kunigavimo metus tarnavo Vilniaus, Biržų, Švobiškio, Papilio ir Nemunėlio Radviliškio parapijose. Keletą metų buvo Lietuvos kariuomenės kapelionu. Atliko religines apeigas laidojant pirmąjį nepriklausomos Lietuvos kariuomenės vadą generolą S. Žukauską. Parengė Heidelbergo katekizmo du leidinius, taip pat du giesmynus: giesmynėlį "Karys evangelikas" (1938 m.) ir "Evangelikų giesmyną su maldomis" (1942 m.). Trečiasis giesmynas skirtas moksleiviams ir jaunimui dėl tam tikrų aplinkybių nebuvo išleistas. Taisyklinga, gražia kalba išvertė giesmių iš vokiečių, prancūzų, latvių ir kt. kalbų. Pats kūrė giesmėms tekstus (52, 103, 126, 148 giesmės).

A. Šernas mokėjo senovės graikų, hebrajų, lotynų ir kitas kalbas. Didelė erudicija, kritiškas protas neleido užsidaryti kiaušte, jis labai daug dirbo. Kurį laiką Biržų gimnazijoje dėstė lotynų kalbą, matematiką ir kitus dalykus.

Paskutinė jo darbo vieta buvo Nemunėlio Radviliškis. 1944 metais frontui priartėjus prie Nemunėlio, vokiečiai įsitvirtino kitoje jo pusėje. Iš Biržų artėjo juodi dūmų kamuoliai ir dundesys. Supratęs padėties rimtumą, palikęs visą savo turta, pasiėmęs tik džiūvėsių pakelį, su žmona Zuzana ir jo globai palikta Kristina Nijole (artimieji ją vadino tik Nijole), arkliu atvažiavo į Dubriškį pas savo seserį Elzbieta Jašinskiene. Atvažiavo laiku, nes rusų kariai skubėjo vyti vokiečius ir ties Nemunėlio Radviliškium užvirė mirtina kova. O tuo metu kunigas nešiojo mažąją Nijolę dainuodamas, kol pagaliau ji užmigdavo ant dėdės rankų. Prie Nemunėlio

karas užsitęsė. Į Dubriškį atgabeno iš Jasiškių sužeistą Petro Šerno dukterį Onutę, iš Bliūdžių atbėgo A. Šerno žmonos sesuo Emilija su šeima ir daugelis kitų giminių ir pažįstamų.

Pasitraukus vokiečiams, iš klebonijos liko vieni griuvėsiai. Sudegė ne tik būtiniausi daiktai (apdranga, patalynė, baldai), bet ir daug brangių, vertingų knygų, rankraščių. Bažnytėlė buvo tik apdaužyta, bet nesugriauta. Miestelis - tarytum nušluotas, sudegė dauguma namų. Frontui nutolus, kunigas su šeima laikinai apsigyveno savo buvusiam Bliūdžių dvaro pastate kartu su žmonos Zuzanos sesers Emilijos Plepienės šeima.

Laukiama karo pabaiga neatnešė džiaugsmo. Lietuva neteko nepriklausomybės ir pateko į "broliškų tautų sąjungos" globą. A. Šernas, pasiskolinęs pinigų, pasistatė nedidelį namelį netoli bažnyčios. Rūpinosi bažnyčios remontu. Reikėjo kaip nors verstis. Nusipirko ožkytę. Nijolė augo. Atėjo laikas lankyti mokyklą. Reikėjo dokumentų. Kartą, iš kažkur sugrįžęs, kunigas buvo labai laimingas, džiaugsmingai pasakė: "Pagaliau aš jau turiu savo tikrą dukterį, štai parašyta - Kristina Nijolė Šernaitė, Adomo". Jam tai buvo ne tik džiaugsmas, bet ir atsakomybė, pareiga, meilė, kaip kiekvienam rūpestingam tėvui. Tačiau nepagydoma liga viską sumaišė. Kiek galėdamas stengėsi nepasiduoti ligai, daug dirbo. Vertė Senąjį Testa-

mentą, prašėsi prumamas dirbti į biblioteką, mokyklą, pagaliau į kolūkį. Bet niekas jo niekur nepriėmė. Bažnyčios mokesčiai vis didėjo, o žmonių vis mažiau ir mažiau ateidavo į bažnyčią.

Liga aštrėjo. Nuvyko į Vilnių pasitikrinti. Gydytojai, ištyrę ligą, diagnozę parašė lotynų kalba, manydami - nesupras. Kunigas, gerai mokėdamas lotynų kalbą, išsivertė - paskutinė vėžio stadija. Pasirinkimo nėra. Su kuo pasitarti? Priešmirtinis laiškas, kuriame jis viešai 1964 m. birželio mėnesį atsisakė kunigybės, buvo kaip trenksmas iš giedro dangaus, sujaudinęs ir nustebinęs daugelį evangelikų reformatų. Po pusmečio, 1965 m. sausio 6 dieną, nustojo plakusi jo širdis. Palaidotas A. Šernas Nemunėlio Radviliškio kapinėse.

Našlę Zuzaną lankė ir kiek galėdamas padėjo Papilio kunigas ponas Frankas. Jam mirus, Šernienė labai jo gailėjo.

Atvykęs į Nemunėlio Radviliškį laikyti pamaldų pas Z. Šernienę užsukdavo Biržų parapijos kunigas P. Jašinskas. Giminės, ypač arčiausiai gyvenanti Plepių šeima, atnešdavo pieno ir kitokių maisto produktų. 1972 m. Zuzana mirė pas savo brolių Martyną Jašinską Biržuose. Palaidota Nemunėlio Radviliškio kapinėse šalia vyro.

Tęsinys 51 psl.

Jonas Dagilis

NEIŠSENKANTI "ŠIRVĖNOS" VERSMĖ

Širvėna – tai ne tik biržiečių ir miesto svečių pamėgtas dirbtinis ežeras. "Širvėnos" vardu pavadinta leidykla prie Biržų savivaldybės viešosios bibliotekos, 1995 m. įkurta jos direktoriaus Juozo Enskaičio iniciatyva. Įkurdami "Širvėną" bibliotekininkai tarsi pakartojo tai, ką tepraėjus keleriems metams po lietuviškos spaudos draudimo panaikinimo, buvo padarę vietos šviesuomenės atstovai: advokatas, Valstybės dumos deputatas M. Yčas, jo motinos brolis aušrininkas S. Dagilis, kunigas P. Jakubėnas, gydytojas M. Kuprevičius ir prekybininkas J. Trečio-
kas, 1912 m. įkurdami Biržuose spaustuvę.

*

Keturios dešimtys spaudos draudimo metų iš Biržų krašto gyventojų sąmonės nebuvo panaikinę vidinio poreikio gimtąja kalba skaityti knygas, mokyti vaikus. Amžių sandūroje čia buvo pakankamai daug raštingų žmonių, kurie sudarė sąlygas vietos spaustuvės veiklai. Čia dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą spausdinamuose "Biržų kalendoriuose" randame Martyno Yčo, Stanislovo Dagilio vertimus, Juliaus Janonio eilėraščius.

Pagal žurnalistės Nijolės Pelanytės Nastopkienės 1961 m. diplomini-

niam darbui Vilniaus universitete surinktus duomenis 1914–1944 metais Biržų spaustuvėje buvo išspausdintos 54 įvairaus turinio bei apimties knygos. Minimo sąrašo išsamumu abejoja pati M. Nastopkienė. Kad tam yra pagrindo, matyti iš Biržų apskrities viršininko kanceliarijoje 1937 m. vestos Bylos Nr. 22, kurioje įsegta tik tais metais Biržuose išspausdintų dvylika knygųčių. Kaip ir N. Nastopkienės sudarytame sąrašė, segtuve dominuoja verstinė bei originalioji dramaturgija, „Vaizdeliai kaimo scenai“ ir pan. Matyt, tarpukario metais tai buvo populiariu. Nemažai spausdinta ir religinio turinio leidinių. Kai kurie ev. reformatų naudojami iki šių dienų.

Dabar žinome, kad kai kurie autoriai, kaip Bernardas Brazdžionis (1927 m.), Pranas Lembertas (1935 m.), čia išspausdinę vienus pirmųjų savo kūrinų, vėliau tapo pripažintais, žinomais literatais, kultūros veikėjais.

Spaudos draudimo ir sovietmečio laikotarpiai panašūs ne tik savo trukme, bet ir griežtais laisvesnės minties, meninės išraiškos apribojimais. Spaudos draudimo metais į Biržų kraštą lietuviškas knygas gabeno Jurgis Bielinis, kiti knygnešiai, o 1940–1990 metais prieš ideologinio tramdymo marškinius buvo priešinamasi kur kas įvairesne forma.

Bronius Krivickas iki 1945 m. žinomas kaip poetas, prozininkas, dramaturgas bei kritikas, pabūgęs represijų pasitraukė iš mokytojo pareigų Biržų vidurinėje mokykloje ir išėjo partizanauti. Jo ginklas buvo rašomoji mašinėlė. Jis kūrė iki savo žūties 1952 metais, o savo kūrybą užrašinėjo keliais egzemplioriais. Todėl jo kūryba išliko ir šiandien yra skaitoma.

Tokių kaip mokytojas Petras Zablockas, ištremtas į Šiaurę, buvo dešimtys. Jie ilgesį Lietuvai, meilę, ištikimybę savo tautai užrašinėjo ant vyniojamo popieriaus skiautelių, ant beržo tošės. Šiandien iš to laikotarpio turime storas knygas, parašytas tremtyje, lageriuose. Ne išimtis ir P. Zablockas. Išleista solidi rinktinė „Po tuo dangum“. Politinio kalinio, tremtinio kūryba spausdinama kituose leidiniuose.

*

Išskirtinį atkaklumą įkalinimo sąlygomis parodė Konstantinas Šakenis. Šis kultūros istorikas, nepriklausomoje Lietuvoje buvęs švietimo ministru, Seimo pirmininku, ėjęs kitas atskingas pareigas parašė, išleido monografijas „Aušra“ ir jos gadynė“, „Vabalninkas ir jo apylinkė“, o įkalintas Rešiotų lageryje nuo pat 1941–ųjų metų tėviškės vaizdus pradėjo „užrašinėti“ tik mintyse. Kad niekas neatimtų. Šios titaniškos proto pastangos nenuėjo veltui. Šiandien K. Šakenio „Vaizdai ir mintys

nelaisvėje“ sūnaus Romualdo, kitų gerų žmonių dėka ne tik užrašytos, bet ir išleistos solydžia knyga – apie dvylika tūkstančių eilučių. Tokiomis sąlygomis sukurto leidinio berods neturi jokia kita tauta pasaulyje.

Yra tekę skaityti kad Bijasko kalėjime “didgalvis kalmukų poetas Kugultynovas“ taip pat kūrė mintyse. Kad nepamirštų šimtąkart tai pusbalsiu atbambėdamas. Ištrūkęs į laisvę ilgainiui Kugultynovas tapo plačiai žinomu, propažintu Sąjungine premija atžymėtu poetu. Nevienareikšmiškai vertinamos ir mūsų žemiečio K. Šakenio pastangos, – kurti rusčiausiomis nužmoginimo aplinkybėmis.

*

Biržai. 1963–1971 metai. Iš pažiūros tarsi viskas mieste ramu. Partizaninis pasipriešinimas krašte palaužtas. Kas įkalinti – patikimai saugomi. Grįžę – budriai prižiūrimi. Neįtartinas ir miesto vidurinės mokyklos mokytojas Jonas Laucė. Tik rašomąja mašinėle iki paryčių barškina. 1971 m. liepos antrojoje biržiečius sukretė žinia: tas tylus literatūros mokytojas parašė antitarybinį romaną! Suprantama, slapukas literatas uždaromas Vilniaus saugumo rūmų vienutėje, o viršutiniuose aukštuose kuriama kaltinamoji išvada. . . . “Kūrinys parašytas ištiesai nationalistine–šovinistine dvasia su ryškiai išreikštais antitarybinio pobūdžio elementais, kurie viešumoje apsprendžia priešiską tatorybinei santvarkai kūrimo charakterį“.

Iš panašių pastraipų sudurstytą kaltinamąją išvadą patvirtino tuometinis Lietuvos TSR prokuroras A. Kairelis. O kritikas K. Ambrazas, teisme buvęs vienu iš pagrindinių kaltintojų romano “Žaizdre“ pavadinimo NACIONALIZMO EVANGELIJA. Už visa tai prokuroras prašė autorių bausti penkerių metų laisvės atėmimu. Tačiau teismas įžiūrėjęs ką tai lengvesnio. J. Laucė nubaudžiamas dvejiems metams laisvės atėmimo. Tik 1991 metais kūrinio “Negandų metai“ sutrumpintas variantas daugiau kaip 500 psl. buvo išleistas 25000 egzempliorių tiražu.

*

Čia aprašyti epizodai skirtingi ir tuo pačiu labai panašūs. Jie rodo, kad kūrybos proceso nesustabdė drastiškiausias tvirtai suręstos piramidės spaudimas per tankiausią cenzūros sietą. O būta tai tankaus ir visapusiškai kibaus kontrolės tinklo. Tikrino, varžė, visuose leidybos etapuose. Net leidinio tiražams pasklidus po Lietuvą esant “politinei būtinybei“ knygos būdavo renkamos ir sunaikinamos. Politinės klaidos ar netikslumai negalėjo būti taisomi “Pastebėtomis klaidomis“.

Žvilgterėjus į 1944–1986 m. cenzūros sulaikytų tik “Vagos“ leidinių sąrašą, tarp 34 knygų rasime trijų biržiečių knygas. Tai K. Binkio “Jo-

nas pas čigonus“ ir „Poezija“. Pastaroji užkliuvo todėl, kad leidinį spaudai parengė A. Vengris, o prieškarinis Internacionalo vertimas K. Binkio padarytas socialdemokratų užsakymu. Užtat 535 psl. 7000 egz. tiražu išleista „Poezija“ buvo sunaikinta.

Kliuvo ir J. Janoniui. 1952 m. išspausdinus ir išplatinus 183 psl. „Rinktinę“ buvo pastebėta, kad sukeistos vieno eilėraščio eilutės. Eilėraštis įgavo antitarybinę prasmę! Knyga buvo išimta iš bibliotekų, o Eugenijus Matuzevičius, praleidęs signaliniame egzemplioriuje politinę klaidą, nubaudžiamas papeikimu.

*

Atsikūrė Lietuva. Atkūrta ir knygų leidyba Biržuose. Bet ką leistų „Širvėna“ be „Versmės“? „Versmė“ – tai klubas, jungiantis kelias dešimtis rajono literatų. Tik 1995 m. išleistoje poezijos rinktinėje išspausdinti 33 biržiečių kūriniai. Antroje („Posmai virš Širvėnos“, 1997) pristatomi dar 32 nauji autoriai. Rajono literatų prozos knygoje („Einu per žemę“ 1996m) 22 biržiečių apsakymai, kitokie prozos kūrinėliai. Šie skaičiai įtikinamai įrodo, koks didžiulis kūrybinis potencialas Biržuose. Tačiau „Širvėna“ ir „Versmė“ nėra tos organizacijos, kurios varžytų literatų veiklą tik savo galimybių ribose. Vienuolika rajono literatų priklauso Kaimo rašytojų sąjungai, kitoms Lietuvos kūrybinėms organizacijoms. Pavyzdžiui, Laimos Plikytės-Klibienės eilėraščių rinktinę „Atsivėrimas“ 1996 m. išleido „Dobilo“ leidykla.

„Dobilas“ Jonavoje talkina ir kitiems biržiečiams. Štai dar 1991 m. išleido V. Mizaro knygutę „Kirminas“. O 1998–siais šio „Laisvosios Europos“ radio laidų lietuvių kalba endradarbio iš Rigos vaikystės atsiminimų knygutę „Šarka ant mėnesio“ išleido lietuviška „Širvėna“.

Kiekvieną pavasarį išsilaisvinę iš ledų Agluona ir Apašcia naujais, gaiviais vandenimis papildo, atgaivina Širvėnos ežero platybes. Kur kas rečiau, bet panašūs atsinaujinimai po kiekvieno politinio atšilimo Biržuose kartojami ir literatūriniame procese. Po spaudos atgavimo buvo kūriama spaustuvė. Tai sudarė sąlygas, kad atgavus nepriklausomybę čia suklestėtų knygų leidyba. Sovietmečių ilgus dešimtmečius tai buvo užšaldyta. Atsikūrė Lietuva, – atkurta ir knygų leidyba. Susidarė sąlygos nevaržomai literatūrinei veiklai. Malonu pastebėti, kad įvairiuose žanruose aktyviai reiškiasi ir reformatų kilmės biržiečiai. Būtent jų literatūrinius bandymus ir prašyčiau pristatyti „Mūsų sparnų“ skaitytojams. Šiuo metu redakcijai pasiūstas Viliaus Mizaro atsiminimų pluoštelis.

IŠTRAUKOS IŠ KNYGOS "ŠARKA ANT MĖNESIO"

3

Gryčia, kurioj gyvenom, stovėjo prie pat vieškelio. Su baba laukiam tėtės ir mamos. Jie išvažiavo į Žiobas pas Dagius – samagono. Iš ten tetulė pranešė kad varys, ir pasikvietė. Pagaliau tėvai parvažiavo padėjo ant didelio raudono stalo bidonėlį pylė ilgakoję taurelę ir svarstė, duoti paragauti vaikui, ar neduoti. Matyt, prašiau.

Visi aplink mane buvo didesni, ir aš žiūrėdavau į juos iš apačios. Bet prisimenu atvejį, kai didesnis už visus buvau aš. Grojo muzika, klebėjo žmonės – Pelaniaus Matildė tekėjo už Gavėnų Karoso ir šventė vestuves. O tėtė nešiojo mane ant pečių. Matildė priėjusi šypsojosi ir kažką man sakė.

Vėliau ropinėjau pastaly apie tetulių kojas.

Tas vakaras man atrodė, kaip dabar paskyčiau, labai poetiškas. Matyt, jis toks ir iš tikrųjų buvo, nes kaip jo rezultatas Matildei gimė Alma ir užaugusi prirašė daug eilių.

8

Aš turėjau du senelius: Mizarą ir Gryną – mamos tėvą. Mizaras savo ruožtu turėjo žilus kuplius plaukus ir tokius pat ūsus, pypkę, lazda, siuvamąją mašiną "Singer" ir raudonas akis, į kurias visą laiką kažką lašindavo. Jis man patikėdavo garbingą pareigą, kuria aš labai didžiausai – įverti į tos "Singer" adatą siūlą.

Senelis Grynas buvo visai kitoks – nedidelis, judrus, kalbus ir labai griežtas. Kai išsirbdavo uogos, jis savo sode ant vyšnios, korinkos ar serbentų priraišiodavo įvairių spalvų skepetų. Vienos spalvos skepeta pažymėta šaka buvo man, kita Kemėnų Gytei, trečia – Žastaučių Gytei. Žastaučių Gytė gyveno toliau ir ateidavo rečiau, todėl čia pat gyvenantis Kemėnų Gytė nuvalgė jo serbentą. Senelis įsakė jam mauti kelnes ir ir davė diržo. Aš stebėjausi, kad Kemėnų Gytė ne tik ramiai stovi ir neverkia, bet ir siekia uogų.

Senelis Grynas mylėjo vaikus, bet dar labiau – arklius. Dažnai glostydamo ir šukuodavo kumelę. Pirmiausia šukomis, vėliau šepečiu. Tuos dalykus jis saugojo iš senų laikų, kai tarnavo kučerių pas kunigą Naimoną.

Kartais jie važiuodavo toli toli – net į Tukumą ar Jekabštata. Važiuoti seneliui nenusibosdavo, bet nuvažiavus nusibosdavo laukti kuni-

gų – jie labai ilgai lošdavo kortomis.

Jam patikdavo važiuoti į Šimpeliškius, pas Yčus. Yčai buvo labai nepuikūs, kartu su visais svečiais prie stalo sodindavo ir jį. Visai nepuiki buvusi ir Smetonienė, Sebentiškyje kartu su visais eidavusi į daržinę ar kūtę. Tik pas Dagilį, tą, kuris parašė dainušką apie Parovėjos karčemą, senelis važiuodavo be noro. Jis buvęs labai skūpus, pas jį ne tik išgerti, bet ir užvalgyti žmoniškai neduodavo.

Pavasariį senelis sėdavo. Niekas kitas taip nesėdavo, kaip mano senelis. Pirmiausia apsimaudavo baltas linines kelnes, apsilkdavo tokius pat baltus marškinius, paskui apie tas kelnes ilgai ir kruopsčiai vyniodavo naginių apyvarus. Po to imdavo sėtuvę ir eidavo sėti.

Gražus tada būdavo mano senelis – visas baltas baltas, ir šiaudinė skrybėlė balta, tik ūsai juodi. Labiausiai aš jam pavydėdavau naginių.

18

Pavasariį tėtė keldavo klausytis pirmojo vieversio. O iš karklo išsukdavo man dūdą. Aš, matyt, neblogai dūdavau, ir tėtė įžiūrėjo many muzikinių gabumų. Kad juos vystyčiau, pradėjo dirbti man kankles.

Baba sekmadieniais skaitydavo maldaknygę. Naujojo tėtės ir mamamos tikėjimo ji nepripažino. Reformatų maldaknygė, parašyta gotiškėmis raidėmis, ir buvo pirmoji knyga, prie kurios aš išsėdėdavau valandas. Jos dantytos raidės man tapo gražiausiu dalyku pasaulyje. Ir pažinti jas greit išmokau geriau už ją pačią. Vėliau, pereinant prie lotynų šrifto, dėl to man buvo problemų.

25

Mama su tėte ruošėsi krikštytis. Jie kūdikystėje irgi buvo krikštyti reformatų bažnyčioje, bet naujoji tikyba tokio krikšto nepripažino. Krikštas – pasiskyrimas tarnauti Dievui, tokiam atsakingam dalykui gali pasiskirti tik suaugęs ir gerai apsigalvojęs, o naujagimis galvoti dar nesugeba. Per mažas pakartotinam krikštui buvau dar ir aš, todėl mama ilgai kalbino tik Babą. Baba spyrėsi – ji laikysis savo tikybos.

Kartą mama su tėte išėjo pasipuošę, o baba jaudinosi, kad jie nesušaltų – krikštas turėjo vykti šaltoje upėje. Grįžo jie abu nė kiek nesušalę ir tikrai nušvitusiais veidais ir tą vakarą, berods, tarpusavy nesibarė.

Nenutraukė jie ryšių ir su reformatų kunigais. Pas mus dažnai užeidavo kun. Jašinskas. Jaunystėj jis buvo tėtės kaimynas, todėl jiems netrūkdavo kalbos apie bendrus pažįstamus. Kalbėdavo ir apie garsųjį Julijų Janonį. Jašinskas prisimindavo, kaip jie kartu vaikščiodavo paupiu ir ginčydavosi, o tėtė, mažiau jį pažinęs, imdavo deklamuoti jo eiles.

Frontui greit pasistūmus į vakarus, prasidėjo kalbos apie Ameriką,

kuri žada mus išvaduoti. Jašinskas apie tą Ameriką buvo nelabai kokios nuomonės. Vėliau jis mėgdavo pacituoti ten nuvykusių savo sūnėnų, Semeniškių Mekiukų, laišką, kuriame jie rašė, kad ten daug blizgesio, bet daug ir purvo.

Žiemą kunigai atvažiuodavo kalindavoti. Tada Jašinskas užeidavo nebe vienas, bet su kunigu Balčiausku ir zvaninyku Skleniu. Balčiauskas buvo baisus žmogus. Kartą jie atvažiavo, kai aš sirgau ir gulėjau lovoje. Balčiauskas paprašė mamos šaukštelio, priėjo prie manęs, liepė išsižioti ir sakyti "aaa". Aš išsižiojau, tada jis pasikvietė pagalbon tėtę ir Jašinską.

Ir dabar matau, kaip jie kiša man burnon tą nelemtą šaukštelį.

* * *

KUR SIŪBAVO KLEVAI

76. Eilės ir muz. J.J.

Kur siū - ba - vo kle - vai, ša - lia ke - lio ka - dais, Ten
 mo - tu - lė lop - ši - nę Man dai - no - je į - py - nė Ty -
 lias va - ka - rais

<p>1. Kur siūbavo klevai,
 Šalia kelio kadais,
 Ten motulė lopšinė,
 Man dainoje įpynė
 Tyliais vakarais.</p> <p>2. Kiek prabėgo dienų,
 Taip mielų, artimų,
 Ten vyturiai čiulbėjo
 Ir jaunystė klegėjo
 Ligi sutemų.</p> <p>3. Tu ateiki čionai,
 Kai žydės jazminai,
 Kai vakaro žvaigždėlė,
 Suradus šviesų kelią,
 Spindės amžinai.</p> | <p>4. Vis ieškok širdyje,
 Gal surasi dar ją,
 Gal nerimo kampely,
 Ar pajūrio smiltelėj,
 Nakties tyloje.</p> <p>5. Baltos snaigės sutirps,
 Kai purienos pravirks,
 Kai spindinti aušrinė,
 Žibuoklių prisiskynus,
 Pavasarį pins.</p> <p>6. Tyliai medžiai šlamės,
 Tik jų balsą girdės
 Nerimstantys šešėliai,
 Lyg užburtosios vėlės
 Kažką tau kuždės.</p> |
|--|--|

Poetui Petrui Zablockui — 85

Brangus Poete Petrai!

Laikas — šiidi žuvis. Ji sutrauko daug tinklų ir išlieka nepagaunama. Jums pasisekė — pagavote savo Žuvį — Didžiojo Laiko Didžiąją Žuvį, su kuria atkakliai galynėjotės audringame Gyvenimo vandenynė. Tos Didžiosios Žuvies vardas — Laisvė.

Keturiolika metų tą Didžiąją Žuvį iš Jūsų rankų plėšė GULAG'o archipelagas, bet neišplėšė iš Jūsų tvirtų rankų. Jūs buvote užsispyręs aukštaitis iš Smaliečių kaimo (Biržų r.) — Arktis nepalaužė. Taip, nepalaužė. Jūsų stiprybės šaknys — artojo žemėje. Apie ją knygoje „Po tuo dangum“ rašote:

„Likimas man buvo palankus, leisdamas vaikystėje susiliesti su ankstyvaisiais mūsų nepriklausomybės metais, pirmiausia su anuometiniu Lietuvos kaimu, kada jis kėlėsi iš griuvėsių ir skurdo po I pasaulinio karo. Kaimas tada sudarė virš 80 % visų mūsų gyventojų. To kaimo vaikas buvau ir aš. Artima man to meto jo buitės, tradicijos, papročiai. Čia vis labiau ėmiau suvokti jo dvasios apraiškas, pasaulėjautą, kur ir buvo mano pradžių pradžia, mano individualybės ištakos.“

Brangus Petrai, stiprios Jūsų individualybės ištakos! Jas formavo piemenėlio rasi rytai, paauglio rankų laikomas plūgas, tėvo dalgis, kaimo pirkios gudročius — medinis šaukštas, raudonų plytų pradžios mokykla, statyta dar caro laikais, vienerankis mokytojas Juozas Vilminis, pirmasis elementorius „Žiupsnelis“, nekasdieniški jo žodžiai, gausi mokytojo Juozo Vilminio biblioteka ir knygos iš jos Jūsų rankose.

Mielas Petrai! Nerami Jūsų vaikystė, apsupta ganyklų, pievų, upelių, arimų... Tryse išleidote Smaliečių kaime pirmąjį rašytinį leidinį „Varpstis“. Gaila, jį su-

„Naujoji Lietuva“, „Mokslo dienos“, „Jau-nimas“, „Moksleivis“, „Ateities spinduliai“, „Ateitis“... Meilė knygai, literatūrai suarti-no su gimnazistais poetais Eugenijumi Ma-tuzevičiumi, Leonardu Žitkevičiumi, Pau-liumi Dreviniu...

Po gimnazijos — kareivio dienos Tauragėje, septintajame kunigaikščio Bu-tegeidžio pulke. Iš Tauragės į „Karį“ lėkė Jūsų, Petrai, eilės, kurias jis spausdino.

Gyvenimas neatvedė į Vytauto Di-džiojo universitetą, bet suviliojo pedago-go duona. Klaipėdos pedagoginis institu-tas, Šiaurės Lietuvos mokyklos — Limpai-rai, Biržai, Pabiržė, Joniškėlis... 1945 m. — areštas, 1946 m. sausio 16 d. — bol-ševikų teismas Panevėžyje — dešimt me-tų kalėjimo ir amžinoji tremtis... už meilę Lietuvai.

Komijos ledas, mirties lageriai, dar-bas šachtose, taigos kirtimas ir... slaptai rašomos eilės.

Rašytojau Petrai! Jūsų Didžioji Žu-vis — Laisvė — paliko Jūsų rankose — 1959 m. grįžote į Lietuvą. Vė! mokytojo darbas, laisvalaikis — eilės. Jos nebuvo to meto spaudos pageidaujamos. Tik po Atgimimo L.Gudaičio dėka pasirodė Intos lagerių poetų antologija. Joje buvo iš-spausdinti ir Jūsų lageriuose rašyti Širvė-no slapyvardžiu eilėraščiai.

Jūs, Petrai, neišsiskyrėte su Mūza! 1992 m. „Vaga“ išleido Jūsų eilių rinkinį „Einu per rugienas“, o „Dobilo leidykla“ — eilėraščių ir laiškų rinkinį „Sėkmadienių prieklėčiai“ (1995) ir rinktinę „Po tuo dan-gum“ (1997). Abu paskutinius leidinius api-pavidalino Jūsų žmona — pedagogė — Valė, Sindriūnų ūkininko duktė. Ji meilės Jums neišmainė į siūlomą saugumiečių „paslaugą“ — išsiskirti su politiniu kaliniu.

Garbus Lietuvos kaimo rašytojų są-jungos nary Petrai! Sutinkame su Jūsų žo-

degino II pasaulinis karas, vidurvasarį užkūręs Biržus. Karo ugnyje žuvo ir Jūsų biblioteka, kurią kaupėte taip, kaip kaupia širdis savo dūžiams kraują.

Darbštuoli Petrai! Arklas neleido Jums pabėgti iš gimtojo kaimo iš karto į Biržų gimnaziją. Sulaukęs keturiolikos metų, mokėtės joje eksternu. Net keturias gimnazijos klases šitaip įveikėte.

Geranoriai tėvai pastebėjo Jūsų, Petrai, atkaklumą — išleido į Biržų gimnaziją. Ji įtraukė į literatūrinį verpetą, atvėrė Jums, Petrai, literatūros prieangio duris, gundydama žengti į Kultūros rūmus. Ir sukambo Jums, Petrai, „Moksleivių varpai“,

džiais, kad iš tikrųjų „viskas yra po šiuo dangum“. Tikime — ir Jūsų Laimė — po juo.

Būkite laimingas, Poete Petrai, sveikatos stiprios Jums ir ilgų, ilgiausių kūrybos metų! Jūs, Petrai, — šviesa Lietuvos!

Lietuvos kaimo rašytojų sąjungos
Valdyba
„Ūkininko“ žurnalo redakcija
UAB „Dobilo leidykla“

Ūkininkas '99/1

Petras ZABLOCKAS

O BOKŠTUOS – LIETUVA

*Dažnai jau nebesakom —
kam ta šviesa, kam ta žaizda.
Bet nepasakius šito Trakuos,
ar pasakyt bebus kada?..*

*Čia vaikšto naktimis šešėliai
vaidilų gal? Gal karžygių?..
O gal benamės priešų vėlės
tarp mūrų klaidžioja slogių?..*

*O mūsų neslegia tie mūrai —
savi takai, pilis — sava,
Ir bokštai tie dangun sužiuorę,
ir jais pavirtus Lietuva.*

*O ji — Pilis — vis tebešvyti,
tokia didinga ir aukšta,
o mes jai skubam pasakyti:
„Tu — mūsų istorija šventa!“*

LIETUVOS HERBĄ ATKURIANT

Dėkojame p. Violetai Rutkauskienei už "Drauge" atspausdintą informatyvų ir puikiai iliustruotą straipsnį APDOVANOJIMAI LIETUVOJE.

Jos nuomone, Lietuvai atkuriant savo valstybės herbą VYTĮ, buvo pasigendama ramaus sklandumo; esą, privalėjo būti daugiau komisijų, daugiau diskusijų, daugiau parlamentarų aktyvumo; esą, "Tylėjo ir heraldikos komisija, kurios pastangų dėka buvo atsisakyta prieškarinio Vyčio herbo ir patvirtintas dabartinis "kašdailiškas" Lietuvos herbo variantas" (DRAUGAS, 1998. 08. 07, tęsinys Nr. 9).

Matant šiuos priekaištus, ar net kaltinimus, verta prisiminti neseną istoriją:

1966 metais susidarė heraldikos komisija, kuriai vadovavo Vytautas Jakelaitis (g. 1928). Ši darbšti komisija suteikė net 46 Lietuvos Vyčio Herbus. Arūnas Tarabilda sukūrė visą seriją Lietuvos miestų herbų.

1970 metais po Dainų šventės Maskva įsakė šiai komisijai išsiskirstyti (ATGIMIMAS, Nr. 9, 1990. 2. 28), nes jos veikla nesiderino su Kremliaus tikslais.

1987 metais vėl susidarė heraldikos komisija, kuriose darbavosi išlikę buvusios komisijos nariai: R. Gibavičius (g.1935), A. Každailis, R. Miknevičius, S. Simalavičius. Ši komisija peržiūrėjo senosios komisijos su-telktus herbus, siekiant atkurti Lietuvos valstybės istorinį Vytį.

1989 m. dailininkas Erikas Varnas spaudoje pasisakė prieš herbą Vytį. Jam kaip idealistui pacifistui, Vytis dvelkia militarizmu: grės-mingai iškeltas kardas, šarvų apranga . . . Vietoje Vyčio jis piršo savo herbo projektą: skydo centre matome Gediminaičių Stulpus, foną sudaro trispalvė vėliava. Viršuje užrašas: LIETUVA. (KOMJAUNIMO TIESA, Nr. 159, Vilnius, 1989. 08. 19).

Nepritardamas E. Varnui, parašiau porą straipsnių Lietuvos spau-dai. Tema buvo aktuali. Ją aptarė ne vien spauda, bet ir radijas, TV.

Atsižvelgiant į visuomenės siūlymus pakeisti sovietišką Lietuvos re-spublikos herbą, Lietuvos TSR Aukšč. Tarybos Prezidiumas pavedė Lie-tuvos TSR Kultūros ministerijai parengti respublikos valstybinio Vyčio aprašymą, o Teisingumo ministerijai – parengti valstybinio herbo nuo-status.

1990 m. kovo 11 – LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATGAVIMAS!

Kovo 14 dieną Vladas Jurevičius, patyręs heraldikos komisijos pa-

stangas nustatyti herbo spalvas, spaudoje pasisakė prieš mėlynos spalvos įvedimą į Vyčio herbą. (RESPUBLIKA, Nr. 55).

Pavasariį Lietuvos herbo klausimą svarstė Aukščiausioji Taryba.

1990 m. kovo 20 ši taryba atmetė heraldikos komisijos patiektą nevykusį herbo projektą ir pavedė šiai komisijai paruošti patikslintą, heraldikos šaltiniais pagrįstą, herbo etaloną. (LIETUVOS AIDAS, 1991 m. rugsėjo 27).

1990 m. balandžio 10 Aukščiausioji Taryba užtvirtino Kultūros ministerijos paruoštą Lietuvos herbo aprašymą.

Tuometinei heraldikos 13-kos narių komisijai pirmininkavo G. Kuprevičius, o nariais buvo V. Aleksiejūnas, Z. Kiaupa, E. Rimša, V. Valius (g. 1930) ir kiti, bei būrys konsultantų. Jie posėdžiavo kas savaitę, ar kas dvi. Taip intensyviai dirbant pusantrų metų, pavyko užsienyje rasti vertingos papildančios archyvinės medžiagos. O tuo metu 16-ka dailininkų sukūrė apie 50 Vyčio herbo variantų. Iš jų buvo atrinkti 5 dailininkai. Jie išsipareigojo pateikti po vieną galutinį herbo variantą.

Iš jų laimėtojas buvo dail. A. Každailis. Tik jis vienas gavo piniginę premiją. Vis tebebuvo herbo spalvų klausimas. Remiantis sena archyvine istorine medžiaga, mėlynos spalvos gražinimas į Vyčio herbą buvo užgirtas! Mėlynoji spalva aiškiai dominuoja daugumoje Lietuvos miestų herbuose!

1991 m. rugsėjo 4 dieną Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba oficialiai priėmė ir užtvirtino patikslintą, atkurtą senąjį istorinį Lietuvos valstybės garbingą herbą Vytį – etaloną!

Tautai pamačius taip vadinamą “naująjį” herbą, spaudoje atsirado keli kritikai, pvz. B. Gaižiūnas (DIRVA, 1991 m. spalio), J. Žygas (DRAUGAS, 1992 m. balandis), M. Blynas (LAISVOJI LIETUVA, 1992 m. liepos).

Kritikams dažniausia užkliuvo tik du dalykai: 1) Kodėl herbe atsirado mėlynoji spalva?! 2) Kodėl lekiantis žirgas pakeistas į piestu stovintį?!

Matant savo tautiečių rūpestį, jautė pareigą viešai spaudoje atsiliepti HERALDIJOS KOMISIJA (Lietuvos Aidas, 1991. 09. 27) ir VYTAUTAS LANDSBERGIS (Lietuvos Aidas, 1991. 10. 12).

Po šių išsamių paaiškinimų, kritikų aistra išblėso.

Deja, praslinkus 7 metams, naują kritikos žiežirbą matome ponios Violetos Rutkauskienės asmenyje (DRAUGAS, 1998. 08. 07, tęsinys Nr. 9).

Pirmiausia, atsiliepiant į ponios priekaištus – kaltinimus, tenka priminti, kad dabartinis Lietuvos herbas nėra vienas iš variantų, bet yra Lietuvos Respublikos legalios valdžios vienintelis priimtas ir

užtvirtintas etalonas!

Antra, gaila, kad straipsnio autorė pagarbų Lietuvos herbą pravar-
džiuoja žodžiu "KAŽDAILIŠKIS" . . . Tokio žodžio lietuvių žodynuose ne-
randame. Ši naują terminą autorės pagieža nukalė iš pavardės daili-
ninko, kuris tą oficialųjį herbą nupiešė. Jo pavardė: A. KAŽDAILIS.

Trečia, negalime pritarti autorės teigimui, kad Lietuvos valdžia
permažai domėjosi herbo atkurimu, ir kad heraldikos komisija buvo
perdaug pasyvi – tyli. Čia chronologinis laiko ir darbų atskleidimas
duoda buvusį tikrovės vaizdą.

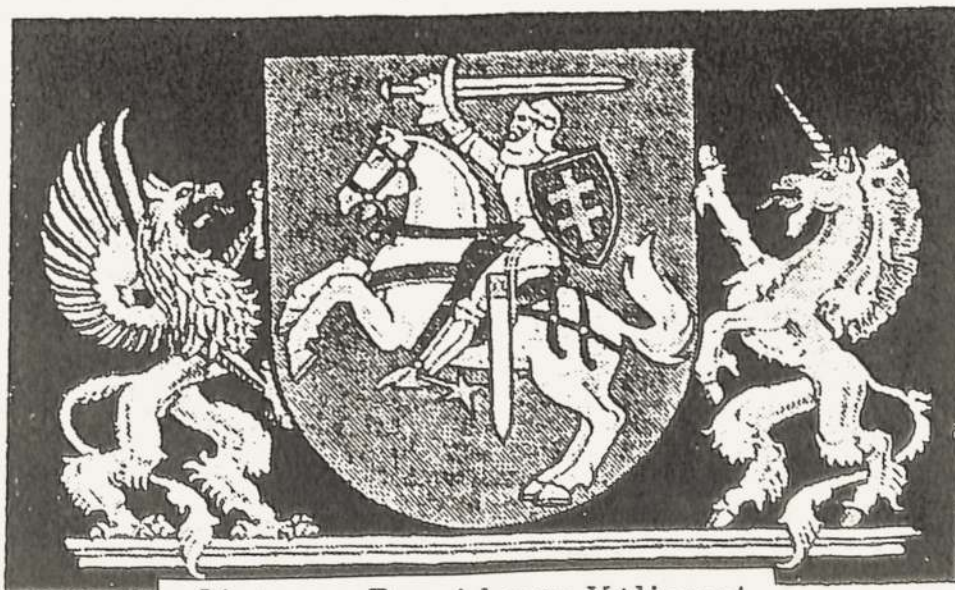
Jei kas iš skaitytojų domisi Vyčio žirgo pozos PIESTU ar ZOVADA ap-
reiškomis istorijos tekmeje, galite tai matyti Šapokos LIETUVOS ISTORI-
JOJE, psl. 9, 173, 673–675, 679; Sruogienės LIETUVOS ISTORIJOJE, psl. 254,
294, 299, 351, 390, 434, 448, 449; LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJOJA 34: 407, 408;
35: 446; ENC. LIT. 6: 223, 224.

Kaip atsirado gražioji Lietuvos PREZIDENTO VĒLIAVA?

Šią vėliavą sukūrė istorikas E. Rimša. Ją nupiešė dailininkas AR-
VYDAS KAŽDAILIS. Prezidento vėliavą užtvirtino Lietuvos Seimas, o ją
pašventino Bažnyčia.

Įdomu, kad dėl šios naujos vėliavos pastebėjau tik vieną kritiką iš
Čikagos – dailininką Vladą Vijeikį. Jis, PREZIDENTO VĒLIAVOJE pamatęs
grifą ir vienaragį, pasipiktino ir klausė: iš kur gi tie žvėrys Lietuvoje
atsirado?!

Atsakant į šį klausimą galėtume duoti plačią istorijos apžvalgą, bet
ši kartą gal užteks priminti, jog V. Vijeikis sau atsakymą lengvai gali
rasti jo paties 1961 m. išleistoje knygoje: LIETUVA – MANO TĒVŲ ŽEMĖ.
Čia 17 ir 33 puslapiuose matome nuotraukose Vilniaus Aušros Vartų
VYTĮ, kurį nuo žilos senovės sėkmingai saugo du grifai. Sargo pareigas
jie puikiai atliko caro, Hitlerio ir Stalino tamsiaisiais laikais.

Lietuvos Prezidento Vėliava!

RELIGINIS GYVENIMAS AMERIKOJE

Žmoniškiausią prieglaudą tremtiniai, ypatingai pabaltiečiai, o iš jų ne paskutinėje eilėje ir lietuviai, rado Amerikos Jungtinėse Valstijose. Didelė dalis jų čia pateko giminių ar pažįstamų dėka, bet didžiausiai jų daliai pagalbą teikė Amerikos bažnytinės organizacijos, vad. „voluntary agencies“, kaip „Church World Service“, „Lutheran World Federation“ ir „National Catholic Welfare Conference“ nebeišdyla iš buvusių tremtinių atminties ir istorijos.

Tačiau retas kuris iš mūsų kada nors anksčiau turėjome progos arčiau susipažinti su labdaringųjų artimo meilės institucijų – Amerikos bažnytinėms bendruomenėms ir jų veiklos bei šalpos resursais. Tremtiniai, atvykę į Ameriką ir pirmą kartą susidurdami su su visai jiems svetima tenykščia aplinka, nepajėgia orientuotis Amerikos bažnytiniame gyvenime.

Iš tikrųjų europiečiams, kilusiems iš nusistovėjusių tradicijų ir pažįstantiems tik vieną kitą konfesinę reformacijos laikų bendruomenę, sunku orientuotis protestantiškų Amerikos bendruomenių gausume. Čia tenka susitikti su įvairiausiomis denominacijomis ir sektomis, kurių protestantiškoji visuomenė priskaito net šimtais. Todėl norint arčiau pažinti Amerikos bažnytinį gyvenimą, praeina ir tam tikras laikas, kol čia pradėti orientuotis. Pasirodo, kad čia ne vien politinės partijos laisvai keičiasi savo nariais, bet taip pat ir ypač naujosios, po Reformacinės protestantų bendruomenės laisvai keičia savo parapijų sudėtis. Tenka prieiti išvados, kad čia kitaip ir negali būti, nes žmonės už okeano dažniausiai naudojami ne vien skirtinga pamaldų tvarka ir apeigomis, bet ir kitaip galvoja ir jaučia. Tai visa turi istorines priežastis su kuriomis mums tenka arčiau susipažinti.

1. PURITONAI – PIRMIEJI PROTESTANTAI AMERIKOJE

1620 m. gruodžio 21 d. yra Amerikos protestantiškosios Bažnyčios gimtadienis. Tai pirmųjų puritonų Amerikos žemyne, Plymouth'e atvykimo data, po kurios sekė masinė jų emigracija iš Anglijos. Savo tėvynėje jie buvo žiauriai dėl savo tikėjimo persekiojami ir buvo priversti ją aplieisti ir keltis į Naująjį Pasaulį įgyvendinimui savo teokratinio idealo. Pilni energijos, jie liepsnote liepsnojo Dievo garbės ir jo galybės išaukstinimo noru. Būdami tvirtais, liemeningais ir pasiruošusiais bet kokias pakeliui sutinkančias kliūtis ir bandymus nugalėti, veržėsi jie pirmyn, gilū-

mon į vakarus, į neišmatuojamus šio kontinento tolius, per neižengiamus tūkstantmetinius miškus, ne vien juos ūkiniu požiūriu kultivuoti, bet ir jų religinį idealą čia praktiškai įgyvendinti, derinant savo veikimą ir elgesį pagal Senojo ir Naujojo Testamento nurodymus. Tai buvo milžiniškos reikšmės pasaulinio masto įvykis, kurio iniciatoriumi ir pionieriumi buvo puritonas. Kietoje ir be malonės kovoje, žingsnis po žingsnio, slinko jis pirmyn į vakarus, pradėdamas naują istorinę epochą, kurios šaknys dar net iki šiandien užsiliko amerikiečių ne tik bažnytiniame, bet ir tautiniame gyvenime, pridudamas jam puritoniško aktyvumo, energijos ir impulso. Tik iš puritoniškos dvasios, sako istorikas Max Weber, yra išaugęs Amerikos kapitalizmas ir neramus jo bažnytinio gyvenimo ritmas. Ištikrųjų, kiekvienas, nors kiek pažįstas – ar praktiškai ar iš knygų – Amerikos gyvenimą, pilnai patvirtins šią istoriko nuomonę. Laikydami prie temos ir nagrinėdami čia tik Amerikos bažnytinį gyvenimą, pastebėsime, kad čia taip pat tiesa. Amerikoje bažnytinis gyvenimas ir veikimas žymiai gyvesnis, negu bet kur nors Senojo Pasaulio kraštuose. Čia amžinas judėjimas, nepastovumas ir siekimas. Net parapijos neturi pastovesnio narių skaičiaus; jis kyla ir krinta. Parapijos tvarkosi savystoviai, jų gyvumas, aktyvumas ir didumas priklauso tik nuo vietinio pamokslininko: gabus pamokslininkas, patraukia į save daugiau žmonių – padidina parapiją; Šiam gi pasitraukus ir jo vietą užėmus mažiau gabesniam, parapija sumažėja. Kadangi Amerikoje bažnyčia atskirta nuo valstybės, tai tik nuo parapijos narių gausumo, duosnumo ir turtingumo priklauso parapijos gyvenimas ar mirtis, jie trys yra viso bažnytinio veikimo motoras. Todėl bažnyčia, norėdama kuo ilgiau gyventi ir veikti, turi į visas puses išvystyti ir savo aktyvumą, kol pagaliau tie visi savo šaknis puritanizme turintieji Amerikos bažnytinio gyvenimo impulsai, nebetilpdami savo naujosios tėvynės ribose, veržiasi už jų, į tolimą, platų ir skurde skęstantį Senąjį pasaulį, ieškodami progų išvystyti ir čia plataus masto socialinę veiklą, įjungiant ir į tarptautinę plotmę Dievo garbės ir meilės principus.

2. QUEKERIAI

Prie šio Amerikos Naujojoje Anglijoje viešpataujančio puritonų kultūrinio centro, vėliau išaugo ir antras – Quekerių kultūrinis centras Pensilvanija, kurios sostinė Filadelfija tuoj ne tik pasivijo, bet ir pralenkė senąjį Bostoną. „Šventasis Eksperimentas“, kuris quekerių buvo čia bandomas ir sėkmingai pravestas, turėjo taip pat lemiamos reikšmės ne vien religiniam, bet politiniam ir kultūriniam Amerikos Jungt. Valstybių vystymuisi. Čia be spekuliacijos ir anais laikais labai paplitusių sukčiavimų queke-

rių čia varoma prekyba, jų teisingumo ir iškalbingumo sukurta atmosfera, formavo jų religinį gyvenimą ir kartu kūrė dirvą žydinčio žmonijos gerbuvio ugdymui. Nepaslaptis, kad Pensilvanijos quekeriškoji valstybė buvo pirmoji, kuri savo konstitucijoje įamžino tikėjimo laisvę ir visų denominacijų lygybę. Ir taip iš nuolaidžios quekerių dvasios išaugo amerikiečių filantropija ir socialinė evangelija, kuri pašalinusi visus klasių ir rasių skirtumus, stengėsi Kristaus meilėje įgyvendinti bendrą broliškumą. John Woolman, quekerių bendruomenės narys, buvo pirmasis, kuris anuomet padarė žygių dėl vergų išlaisvinimo. 1784m. pas quekerius buvo panaikinta vergija. Gyvenimo reformų quekeriai griebėsi taip pat energiskai, tik, kai puritonizmas čia turi daugiau agresyvesnes, įstatymiškesnes formas, quekerių tarpe vyrauja daugiau taikumas ir tolerancinė dvasia.

3. INDIVIDUALIZMAS IR JO PAVOJAI

Taigi, jei mes įsigiliname į Amerikos Bažnyčios istoriją, tai pamatome, kad Amerikos bažnytinis gyvenimas kūrėsi ir vystėsi savystoiai, nuo nieko nepriklausomai, pats iš savęs. Čia, Naujajame Pasaulyje, toli nuo savo tėvynės, nuo jos vyriausybės ir įstatymų, laisvai kūrėsi įvairios denominacijos ir sektos likdamos ištikimais pasekėjais savo vadų: pionierių, ūkininkų, prekybininkų, medžiotojų ir piratų, kurie čia kūrė naują egzistenciją ir sunkioje kovoje amžinai ošiančiuose miškuose skynėsi sau kelią iš rytų į Kontinento vakarus. Individualizmas nebuvo čia filozofinė teorija, bet vienintelė gyvenimo forma sunkioje kovoje dėl egzistencijos išlikimo. Kiekvienas pats apie save turėjo rūpintis ir buvo savo drąsumui paliktas. Šeimos tėvas buvo čia savo vaikų auklėtoju ir mokytoju. Jis kartu laikė ir pamaldas ir buvo savo šeimos kunigu. Kartas nuo karto pasirodydavo keliaujanti pamokslininkai, kurie atlaikydavo viešas pamaldas ir pakrikštydavo vaikus. Po to, sustiprinę pasitikėjimą Dievui, likdavosi vėl vieni. Rytinis kontinento pakraštis turėjo dar šokių tokį bendrą kultūrinį ryšį, tačiau savaime pražuvo jis tarp vis toliau į vakarus keliaujančių pionierių. Bet šis individualizmas slėpė savyje didžiausius pavojus, grumodamas persiformuoti į laukinį egoizmą ir vesti į pražūtį visą bendruomenišką gyvenimą. Kiekvienas asmuo, kiekviena sekta ir net bažnyčia ėjo atskirais keliais, užmiršdami didelę organizuotos bendruomenės jėgą. Tačiau tas pavojus praėjo nieko nepalietęs, nes prasidėję "Didžiojo Pabudimo" judėjimai, kurie staiga iš nežinomos gilumos pakilo ir sielas kovojančių masių tiek paveikė, kad jos pradėjo ne tik vienodai tikėti, bet ir vienodai gavoti. Kadangi čia yra visa paslaptis ir šaknis to amerikiečių gyvenimo, kurį ten ma-

tome ir šiandien, tenka su šiais "Didžiojo Pabudimo" judėjimų laikotarpiais susipažinti kiek arčiau.

"Didžiajame Pabudime" pasirodė naujas principas. Ar tai tik typiškai amerikietiškas? O gal tai signalas visam moderniškam pasauliui? Abu. "Didysis Pabudimas" buvo didžiausio stiliaus dvasinio pabudimo judėjimas, kuris vargiai bažnytinėje istorijoje bus turėjęs sau lygų pavyzdį. Nė viename judėjime nepasirodė toks aiškiai religinis motetas, kaip šiame. Tiesa, Kryžiaus karai, ir Reformacija buvo masiniai judėjimai, tačiau tas religinis Pathos tada turėjo stiprų tautinį ir politinį antspalvį. Amerikoje gi ėjo reikalas tik apie Dievą ir sielą.

Pirmasis "Didysis Pabudimas" prasidėjo 1735 metais North-Hampton'e; pradėjo Jonathan Edwards. Dykumoje buvo pasirodęs pranašas. Jis pakėlė savo galingą balsą. Iš čia tas balsas ėjo į Naujosios Anglijos kaimus ir miestus, patraukė ūkininkus, privertė prie prisivertimo Yale's studentus, baigė pasiekti New York ir New Jersey. Po to 1740 metais Whitefield atnešė Sekminių pergyvenimą Naujajame Pasaulyje. Šv. Dvasia srovėmis buvo liejama į išdžiūvusį kraštą. Viešose rinkų aikštėse Boston'e, Common'e jis pamokslininkavo tūkstančiams, kurie su laikydami kvapą jo klausėsi. Philadelphijoje jam pamokslininkaujant salės ir bažnyčios buvo permažos. Kaip triumfuotojas keliavo jis nuo šiaurės į pietus, skelbdamas po du ar tris kartus į dieną malonės Žodį tūkstančiams. Tuo pačiu metu veikė ir Charles Wesley, kitas ugingas kalbėtojas.

Tačiau kiekvienas įtempimas atleidžia. Taip buvo ir su Pirmuoju "Didžiojo Pabudimo" judėjimu. Kada kulminacinis taškas atsiekiamas, palengva vėl nurimstama. Pusė šimtmečio praėjo. Ramiai vystėsi religinis ir bažnytinis veikimas. Pagaliau 1800 metais išsiveržė vėl religinės jėgos pavydale masinių susirinkimų "Camp meetings" Kentuky'je. Tąsimaisi, šaukimai, vizijos palydėdavo sielos sujudimus. Naujos giesmės elektrizuodavo tūkstančius, kurie ant plynaus lauko būdavo susirinkę. Visas kraštas buvo sujudintas. Konfesinės sienos jam nebuvo kliūtimis. Tačiau ir tas praėjo. Vėl buvo pusė šimtmečio didžiausia ramybė. Po jos, 1853 metais kaip trimitas veržėsi į drebančių žmonių širdis šauksmas: Ateina paskutinio Teismo diena! Miller skelbė antrąją Kristaus adventą ateinant – 1853 metais. Po to dar praėjo keletas neramių metų, pilnų naujų idėjų, experimentų ir reformų. Socialistiniai planai supo visą kraštą. Mystiniai judėjimai, vedami Ralph Waldo Emerson ir jo "transzendentalen Club" plėtėsi. Buvo bandyta – dažniausiai į fantaziją ir iliuzijas pasinėrus, pakeisti viso pasaulio struk-

tūrą. Visur buvo galima jausti, kad palengva ateina naujas laikotarpis. Mormonų sektos įkūrėjas Joseph Smith, pasirodė kaip antrasis Mozė su Dievo prisakymų lentomis, ir, tokiais sujudimo ir judėjimų pilnais metais, rado sau pasekėjų. Tačiau audringa jūra vėl nurimo. Viešpats neatėjo. Be po trumpos pertraukos atėjo vėl Pabudimo judėjimas. His išsiveržė daug smarkesne jėga, kaip kitados. Kai po 1857 metų ūkinės depresijos tauta aprimo, dvasia vėl pradėjo savo darbą, tačiau šį kartą tylomis ir nepastebimai, meldimosi formoje. New York'e, pačiame prekybos kvartalo viduryje, kur išdidžiai stovi bankų pastatai, pradėjo pasaulietis Jeremiah Lanphier melstis, ir kas stebėtina, tuo meldimu užkrėsdavo kitus. Pradžioje klūpojo jis vienas, paskui jau šeši, po to dvidešimt ir pagaliau šimtai ir net tūkstančiai, ir ne tik New York'e, bet ir Boston'e, Chicago'je ir viduriniuos vakaruos. Viename susirinkime Boston'e prekybos agentas, kuris atvyko iš Omaha, aiškino, kad savo dviejų tūkstančių mylių kelionėje, jis pastebėjo kaip maldų surinkimai neapsakomai greit plečiasi. Dievas siuntė dideles asmenybes, kovotojais ir šventaisiais. Charles G. Finney sujudo kaimą ir miestą. Dwight L Moody, kuris nuo 1860 m. Dievo ir jo jėgos vardu pasirodydavo, privedė pabudimo judėjimą prie jo kulminacinio taško. Jis "ėjo ant kelių ir už tvorų" ir klausė kiekvieną, kuris jam pasrodė: ar esi krikščionis? Jis skelbė "Tuoju" – Evangeliją. Tik neatidėti! Jis gyveno "Čia ir šiadien!" Jis nieko tiek nekeitė, kiek atidėliojimą. Jis buvo žymiausias Amerikos evangelistas, kuris asmeniškai su 750 000 vyrų ir moterų buvo meldęsis, šimtams milijonų pamokslininkavęs ir daugiau kaip milijonui žmonių padėjęs surasti kelią į Dievą. Kai jis mirė, bandė eiti kiti jo pėdomis: Torrey ir Alexander, Mills ir Gipsy Smith. Ar praėjusio šimtmečio pabaigoje buvo "Paskutinis pabudimas"? Ar Willam Sunday, kuris Ameriką sujudo tuo laiku, kai Senasis pasaulis Didžiojo karo metu save kraujuje skandino, kaip paskutinį "Didžiojo Pabudimo" pranašą? Ar malonioji Aimes Semple Mepherston'o figura Kalifornijoje yra tie amerikietiškojo dangaus saulėlydžiai, pabudimo saulei nusileidus? Angelus-Tempel, kuris gali 5300 žmonių talpinti, buvo viso pasaulio evangelizacijai skirtas.

Pabudimo laikotarpis šiandien yra tikrai jau pasibaigęs. Mažiausia religija yra visai pakeitusi savo veikimo formas. Pradėta duoti daugiau vertės organizacijai, daryta planai, kuo daugiau masių pritraukti ir pereita arčiau prie ūkinio pobūdžio veikalo. Blaivus galvojimas ir dvasia pakeitė iki šiol liepsnojusius jausmų židinius. Religija pradėta racionalizuoti. Antroji amerikoniško gyvenimo pusė prasiveržė į prie-

kį. Religinis judėjimas pradėjo vis daugiau ir daugiau plaukti per tvirtai pastatytus denominacijų kanalus. Liuteroniškumas, kuris per visus pabudimo judėjimas nuošaliau leikėsi, įgavo vis daugiau įtakos. Užvirė vėl nauja kova. Bažnyčia turėjo grumtis su didžiule filosofinio ir kultūrinio gyvenimo jėga. Palengva teologija čia įsitvirtino. Kaip koks šniūras per bažnytinį gyvenimą tęsėsi priešingumas tarp senosios religijos ir naujojo tikėjimo, tarp fundamentalizmo ir modernizmo. "Socializmo Evangelija" iškėlė bendruomenės gyvenimo klausimus. Tačiau kartu su šiuo naujuoju religiniu judėjimu, gyveno ir senoji dvasia: "Nepriklausomo Judėjimo Studentai Misiškai tarp stabmeldžių" sužavėjo universitetų ir koledžų studentus ir mobilizavo jėgas stabmeldžių pasauliui.

Tačiau vienybės idėją Amerikai davė tik minėtieji Pabudimo judėjimai. Šis vienybės siekimas praėjusiais dešimtmečiais buvo dar daugiau sustiprintas, ypatingai, kai 1908 metais susijungė Amerikos bažnytinės bendruomenės, sudarydamos laisvą sąjungą, apimančią visas denominacijas. Nuo to laiko pradėjo jungtis įvairūs synodai ir buvo bandyta vis daugiau ir daugiau pašalinti visa tai kas skiria. Kai kurios denominacijos pagalba pabudimo judėjimų, atsiskyrė ir viduje sutvirtėjo, kaip, pav., metodistų bažnyčia.

Tai tokie maždaug paviršutiniai bruožai Amerikos bažnyčios istorijos, tačiau būtų jų permaža, darymui išvadų dėl Amerikos bažnyčios ateities. Atsargiau bus, jei tai daryti bandysime turėdami omenyje ir jos bažnytinio gyvenimo sudėtį dabartyje. Nors ir ne visada galima statistikai pasitikėti, tačiau šiuo atveju turime pasitarnauti ir ja.

US-Bureau of the Census duoda sekančius statistinius duomenis: 1945 m. Amerikos J. Valstybėse buvo 256 religinės bendruomenės su 253 762 bažnyčiomis ir 72 492 669 nariais, virš 12 metų amžiaus. 1936 m. narių skaičius siekė tik 55 807 366. Tai yra visgi dideli skaičiai, kurie ypatingos reikšmės turi todėl, kad čia minimi tik aktyvūs bažnyčių nariai, kurie dalyvauja komuniijoje ir yra aktyviais bažnytinio gyvenimo nariais. Pirmoje eilėje visų denominacijų stovi Romos katalikų bažnyčia, su 24 mil. narių. Po jos seka Baptistai su 13,5 mil.. Iš devyniolikos kitų didesniųjų bažnytinių bendruomenių yra metodistų bažnyčia su 8 mil. komunikantų, didžiausia. Liuterionys apie 5 mil., toliau seka Presbyterionai ir anglikonai.

Ar galime mes iš šio daryti sprendimus apie Amerikos ateitį? Kuria kryptimi eis religinis vystymasis toliaus?

Religinis Amerikos gyvenimas viduje pilnas pavojų. Dolerio jėga

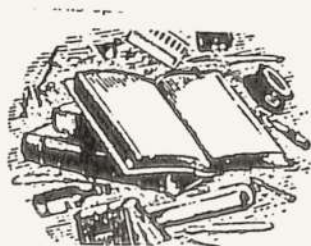
nori pakirsti religinio gyvenimo šaknis, nes amerikietis maitinasi racionaliu optimizmu, kuris apie nuodėmes ir malonės reikšmę nebedaug bežino. Tačiau reikia tikėtis, kad kai Amerikos religinio gyvenimo dirvoje sausuma vėl išsigalės, dieviškojo gyvenimo šaltiniai prasivers vėl iš gilumos. Amerikoje dar yra ir bus rezervų, kurie įvairius jos sielos reikalavimus dieviška jėga patenkinti sugebės.

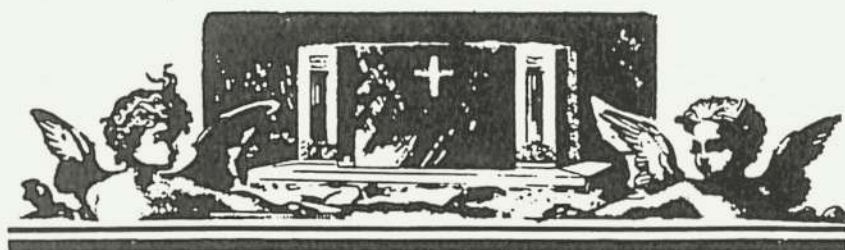
Tai visa nepamainoma yra iššakniję į amerikiečių gyvenimą. Liuteriškumas Pensilvanijoje taip pat yra įleidęs savo šaknis ir šiandien puikiai pražydęs. Šalia kongregacionalistinės ir prebyterionų bažnyčios liuterionių bažnyčia jau taip pat senai stovi čia lygiomis teisėmis.

Virginijoje ir kitose pietų valstijose randame visai kitą vaizdą. Didžiuliuose žemės ūkio kraštuose valdo patriarchalinė ūkio forma ir dvasia. Šių kraštų charakteris buvo formuotas nesuskaitomos daugybės vergų, kurie didžiausius plantažus apdirbdavo. Čia įsiveržė į amerikiečių kas tai visiškai naujo, kuris ir bažnyčią paveikė. Vergai, po Sezessionskrieg gavę laisvę, metų ir dešimtmečių bėgyje daugiau ir daugiau susiprato, įsisąmonino ir reikalautė reikalavo priklausančios jiems dalies kultūroje ir Tautos gyvenime. Susikūrė keletas negrų bažnyčių, kurios nuostabiai greit organizavosi. 88% krikščioniškųjų negrų jungėsi prie naujai besikuriančių jų bažnyčių. Juodieji pamokslininkai pasirodė daug kartų įtakingesniais už baltuosius evangelistus. Kam teko kartą dalyvauti negrų pamaldose, nepamirš jų taip greit. Ten yra viskas pagaunančiai ir mystiškai. Susikaupimas dažnai siekia net ligi ekstatiškumo. Primityviškumas ir liepsnojantis religiškumas maišosi vienas su kitu.

Valstija Maryland per miesto Lord Baltimorės įkūrimą yra pasidarius katalikybės centru.

Valstijos New York ir New Jersey yra gyva olandų-reformatų bažnyčia ir ji čia dominuoja. Savo laiku čia buvo Olandijos Kolonija ir kai ji 1664 m. perėjo anglų nuosavybėn, prie reformatų bažnyčios atsistojo ir anglikonų valstybinė bažnyčia.

**IŠKELIAVĘ AMŽINYBĖN
IN MEMORIAM**

**KURATORĖ
ALENA VILEIŠYTĖ DEVENIENĖ GRIGAITIENĖ**

1907 – 1999

Žymi lietuvių visuomės veikėja, giliai mylėjusi ir savo ev. reformatų Bažnyčią, gimė Vilniuje, o mirė St. Petersburg, Floridoje, J. A. V. Nuo pat mažens dirbusi Lietuvos labui, ji turėjo asmeninių bruožų, padėjusių jai nugalėti didžiausias kliūtis. Ankstyvoje jaunystėje ji augo Vilniuje, tada svetimųjų okupacijoje. Ji išmoko su drąsa, narsa ir kovinga

dvasia kariauti už lietuvių teises. Nors Lietuvos – Vilniaus Krašto siena buvo uždaryta, ji rado būdus prasmukti pro pasienio policiją ir nu- drožti į Kauną, kur gyveno jos tėvai, Jonas ir Ona Vileišiai.

Vos spėjusi baigti gimnaziją, Alena buvo lenkų valdžios ištremta dėl rezistencinės veiklos. Lietuvoje dirbo Žemės Ūkio Rūmuose, bendradar- biavo spaudoje ir buvo Ūkininkų Draugijos vadovė. Su vyru Dr. med. Mykolu Deveniu vedė pavyzdinę ūkį Levampolį, Ukmergės apskr. Jai daug reikė jos vyro, iškilaus kuratoriaus meilė ir pasišvetimas gimta- jai Bažnyčiai ir jos žmonėms. Rusų komunistų okupacijai įvykus, Alena liko viena be vyro, kurs buvo kalinamas ir į Rusijos gilumą deportuo- tas. Alena su dideliu sumanumu rado kelius savo tris mažamečius vai- kus – Algirdą, Kęstutį ir Dalią – atvežti Amerikon.

Apsigyvenusi Connecticut'e, ėjo dirbti sunkiausius darbus, kad iš- gelbėjus savo vyrą iš sovietų nasrų, kas jai galų gale pavyko 1942 m. ru- denį. Čia jie abu kartu įsteigė Lietuvių Protestantų Sąjungą. Vėliau šei- ma apsigyveno Californijoje. Emigracijoje pilnai pasireiškė Alenos ta- lentai visuomeninėje veikloje, ypač A. L. Tarybos ir B. A. L. Fondo plot- mėje. Dalyvavo tarptautiniuose suvažiavimuose ginant tremtinių imi- gracijos ir Lietuvos laisvinimo reikalus. Ypač atmintinos jos kelionės po tremtinių stovyklas Vokietijoje ir jos pastangos išrūpinant išvietintiems lietuviams dokumentus, laikiną prieglaudą ir darbus.

Alena visiems tiesė pagalbos ranką be religinių skirtumų, bet jai buvo ypač miela, jei galėjo padėti bendratikiams reformatams. Būda- ma gyva ir linksmo būdo, ji pasižymėjo didele iškalba. Viešų susirinki- mų estradose buvo visų laukiama kalbėtoja ir diskusijų dalyvė. Jos su- gebėjimai organizuoti veiklą ir dirbti su žmonėmis buvo tikrai reti. Jai dažnai pasisekdavo sutaikyti priešingų pažiūrų asmenis, įkalbant juos užmiršti savo ginčus bei nesantaikas ir dirbti kartu bendram labui.

Alenos Devenienės–Grigaitienės palaikai, po atsisveikinimo Flori- doje buvo atvežti Čikagon laidojimui Lietuvių Tautinėse kapinėse. Reli- ginės apeigos, liuteronų kun. J. Juozupaičiui ir reformatų kun. diakonei Erikai D. Brooks vadovaujant, įvyko Ziono bažnyčioje Oak Lawn, Ill. Bu- vo pabrėžta, kad pasirinktoji data – vasario 16 d. – buvo ypatingai tin- kama laisvės kovotojos Alenos Devenienės – Grigaitienės paskutinėms apeigoms.

=====

PS Biografinių žinių apie velionę ir jos pirmąjį vyrą galima rasti kny- goje Alena ir Mykolas Deveniai: visuomeninė politinė veikla Tėvynėje ir išėiviijoje. Autorius Jonas Aničas. Vilnius, 1997. Leidėjas Devenių Kultū- rinis Fondas. 406 psl. Illus. Foto. Bibliografija. Pavardžių rodyklė.

Alfonsas Plepys

1911. 04. 22 – 1998. 12. 31

Vielionis gimė Čepukų kaime, Biržų apskrityje. Mokėsi Tauragės suaugusių gimnazijoje. Pašauktas į kariuomenę likosi virštarnybiniu ir vakarais toliau mokėsi suaugusių gimnazijoje. Rusams okupavus Lietuvą pradėjo dirbti Tauragės Maisto buhalterijos kontoroje. Čia išdirbo iki pasitraukimo į Vokietiją, kur nieko nelaukdamas mokėsi vokiečių ir anglų kalbų.

1948 m. atvykus į Ameriką, po poros metų Waterbury, Conn. Plepys įstojo į Junior College kuria vakarais po 4 metų baigė ir su šeima nuskėlė gyventi į Detroitą, kur jis ilgą laiką dirbo Hemijos Gage prod. fabrike. Čia išdirbęs 17 metų išėjo į pensiją ir persikė gyventi į St. Petersburg Beach, Florida. Nieko nelaukdamas čia jis pradėjo lankyti Junior College Real estate kursą ir Hurley Brockerage Real estate išdirbo iki mirties.

1940 m. susilaukė sūnaus Raimondo, kurs dabar gyvena Texas, yra diplomuotas chemikas P. H. D. ir dirba Dow Chemical, Texas. Turi 4 vaikus – vieną sūnų ir tris dukteris.

1999 m. sausio 5 d. St. Petersburgėje kunigas Dr. E. Gerulis gražiai palaidojo velionį A. Plepį, dalyvaujant virš 100 žmonių, jų tarpe Dr. K. Bobelis, D. Bobelienė, A. Devenienė Grigaitienė ir kt. Dalyvavo net katalikų kunigas Dr. Matas Čyvas, bet čia jokių pareigų neturėjo. Giedojo vyrų choras AIDAS.

Maldingai atsisveikinant su velioniu Alfonsu Plepiu St. Ptersburge, Floridoje. Prie pulpito kun. Dr. E. Gerulis. Laidotuvėse dalyvavo virš 100 žmonių. Giedoją vyrų choras AIDAS.

Velionio Alfonso Plepio laidotuvėse atsisveikinimo žodį taria Lietuvos Seimo narys Dr. Kazys Bobelis

* * *

P A D Ė K A

Mūsų mylimam vyrui, tėvui ir seneliui a. a. Alfonsui Plepiui mirus, nuoširdžiai dėkojame kunigui Dr. E. Geruliui už religinių apeigų pravedimą ir maldas koplyčioje bei kapinėse.

Dėkojame vyrų chorui AIDAS už giesmes.

Dėkojame A. Jonaičiui už pravedimą atsisveikinimo koplyčioje ir prisiminimą a. a. Alfonso nueitą gyvenimo kelią.

Už atsisveikinimo žodžius dėkojame Dr. K. Bobeliui, P. Jančiauskui, A. Gudoniui, M. Andijauskienei, A. Baukienei, sūnui Dr. A. Plepiui ir anūkui.

Nuoširdus ačiū už gėles, maldas ir už užuojautas.

Našlė ROŽĖ PLEPIENĖ ir šeima

* * * * *

KURATORĖ EMILIJA JANONYTĖ RAILIENĖ

1903 – 1998

Ilgametė savo Bažnyčios veikėja buvo plačiai žinoma Baltimore, Maryland valstijoje, kur ji gyveno ilgus metus po to, kaip atvyko iš Lietuvos. Už jos veiklą senosios ir naujosios Tėvynės Amerikos labui ji buvo įvertinta ir valdžios pareigūnų, ir įvairių tikėjimų dvasininkų. Baltimorės miesto burmistras pažymėjo jos nuopelnus duodamas vienam iš lietuviškų kryžių šio miesto parke Emilijos Railienės vardą.

Gimusi Beržinių kaime, Biržų apskr. giliai religingoje Janonių šeimoje ji atvyko Amerikon 1921 m. Ji niekada neužmiršo savo tautiečių ypač tokių, kuriems reikėjo pagalbos. Emilija buvo išsilavinusi, daug kalbų mokėjusi moteris. Svajoto siekti aukštojo mokslo bet tam nebuvo laiko. Mat reikėjo rūpintis pragyvenimu ir kitiems padėti, iš kuklių

santaupų bedirbant siuvykloje. Vėliau vedė ir augino sūnų Martyną ir dukrą Ameliją. Emilijos vyresnis brolis Julius liko Biržuose ir nors mirė labai jaunas, bet paliko vardą, kaip žinomas poetas.

Emilija lankėsi Lietuvoje 1976 m. kai dar kraštas buvo sovietinėje sprespaudoje. Ji aprašė savo nusivylimą komunistine santvarka MŪSŲ SPARNŲ Nr. 42 straipsnyje. Ji įdomavosi antikinėmis knygomis ir aprašė savo rinkinį senų lietuviškų leidinių to paties žurnalo Nr. 6–7. Kelis kartus ji atvyko į ev. reformatų sinodus Čikagoje. Dirbo įvairiose organizacijose, ypač su BALF po II pasaulinio karo ir nuolat šelpė tautiečius, išrašydama bent šimtams pabėgėlių šeimų dokumentus atvykti į J. A. V. Jos veikla buvo ypatingai iškelta BALFo sukaktuviniame bankiete 1970 m. Emilija bendradarbiavo vietos lietuvių radio programoje. Jai mirus, per radio buvo transliuota jos anksčiau užrekorduoti žodžiai: “įvertinu Jūsų žinias apie tai, kaip reikalinga yra suprasti ir mylėti savo Tėvynę... Dieve duok Jums tvirtumo pasitarnauti tiems, kurie myli Lietuvą!”

*

Emilijos Railienės Atminčiai

Yra dienų, kai norisi prisiminti praeitį, kai norisi padėkoti už pasakytą gražų žodį, gražią išraišką ar paduotą ranką.

Išėjau iš namų jaunas ir neprityręs. Tikėjausi ateities ir švelnesnės aplinkos. Ir taip jau gyvenimas tvarkosi, kad motina jį šildo, kad motinos jautrumas jį ramina ir glosto. Jau pirmose išbėgėlio dienose, vokiečių žemėje, jaučiau mielos Emilijos laiškuose motinišką norą pagelbėti ir paguosti. Vėliau atplaukus į Baltimorę, jos begalinis noras palengvinti mūsų gyvenimą pasidarė man dvasine atrama.

Man, mano šeimai, mano dėdės Motiejaus Karašos šeimai ir tiek daug, daug kitų pabėgėlių šeimoms padėjusiai nuoširdžiai geradarei EMILIJAI RAILIENEI, jos mirties proga, noriu išreikšti savo negėstančią pagarbą ir meilę.

Narimantas Karaša

“Mūsų Sparnų” redakcijai:

Žinodamas kiek ji vertino ir brangino jūsų leidžiamą žurnalą, įdedu \$ 100. 00 kaip jos paskutinę paramą jūsų darbui.

*

KURATORĖ MARIJA BUBALAITĖ GUOBUŽIENĖ

1908 – 1998

Marija gimė ūkininkų šeimoje Buožiškių vienkiemyje, Biržų apskrityje. Jos motina Magdalena buvo jauniausia iš kun. P. Jakubėno penkių seserų. Marytė mirė Čikagoje tik keletą dienų prieš savo 90-tąjį gimtadienį, kurio norėjo sulaukti. Apie 50 metų ji gyveno J. A. V., su savo vyru Jonu pasitraukusi iš Lietuvos sovietinio antplūdžio metu. Dalyvavo Lietuvos Dukterų Draugijoje ir Tautos Fonde, dažnai būdama sekretore, pasižymėjusi savo gražia ir preciziška rašysena.

Marytė uoliai lankė savo Bažnyčią ir sąžiningai pildė savo pareigas, tvarkingai sumokėdama metinį kuratoriaus mokestį. Per metinius suvažiavimus–sinodus – ji mielai padėdavo rengiant bendrus užkandžius ar pietus. Visi ją žinojo, kaip puikią ir vaišingą šeimininkę. Pasibaigus sinodui (visą eilę metų jie vykdavo vidurvasaryje, Joninių metu) Marytė renkdavo šaunius pobūvius savo vyro vardadieniui.

Biržų gimnazijoje jauna Marytė buvo žinoma, kaip nedrąsi ir nekalbi, šviesių plaukų mėlynakė mergaitė. Ji niekada nebuvo linkusi daug šnekėti apie save ar leistis į dideles kalbas. Gimnazijoje susipažino su Jonu Guobužiu. Gavęs brandos atestatą, jis išvyko į Kauną studijuoti inžinerijos. Kaimynai atsimena, kaip Marytė laukdavo iš didmiesčio parvažiuojant to išpūdingo jaunuolio su aksomine studentiška kepuraitė.

Baigus gimnaziją, Marytė irgi nuvyko į Kauną ir dirbo kaip telefonistė Centraliniame Pašte Laisvės Alejoje. Ji dažnai eidavo į evangelikų bažnyčią Nemuno upės pakrantėje. Reformatai tada dar neturėjo savo bažnyčios. Čia ji nepraleisdavo nei vieno kun. Jakubėno pamaldų ir taip pat mėgdavo būvoti ir liuteronų apeigose.

Po kiek laiko Jonas ir Marytė susituokė ir ypatingai gražiai sugyveno. Karo įvykiai sutrukdė ramų gyvenimą. Frontas atskyrė juos nuo šeimos narių. Kas pažinojo Marytę Vokietijos stovyklose žino su kokia širdgėla ji paliko dar mažą, vienintelį savo sūnelį Paulių, kai su vyru pasitraukė į Vakarus. Sūnus liko savo senelės ir tetulės globoje. Tiktai daug metų vėliau jis galėjo Amerikon atvykti ir dabar gyvena Čikagoje. Tuo tarpu jos vyras Jonas staiga mirė. Likusi be vyro, Marytė dar labiau ėmė rūpintis apie gimines, likusius Lietuvoje, daugiausia apie Pasvalį. Ji buvo dosni savo siuntiniais. Buvo kalbama, kad už tuos siuntinius giminės galėjo įsigyti net kelis automobilius.

MŪSŲ SPARNAI reiškia gilią užuojautą sūnui Pauliui su dukrele Kristina ir giminėms, likusiems Lietuvoje.

VYSK. JONO KALVANO APSILANKYMAS AMERIKOJE

Šių 1999 m. pradžioje Amerikoje lankėsi Lietuvos evangelikų-liuteronų Bažnyčios vyskupas Jonas Kalvanas jn, sustodamas porai dienų net Čikagoje ir ta proga pasakydamas pamokslą sausio 24 d. Tėviškės parapijos bažnyčioje. Tą dieną liturgiją pravedė išeivijos evangelikų-liuteronų bažnyčios vyskupas Hansas Dumpys, o šv. Rašto ištraukas skaitė kun. Saulius Juozaitis iš Kauno. Parapijos choras, vadovaujant Arūnui Kaminskui, atliko Valterio Banaičio ir Josef Haydn kūrinus.

1999 m. sausio 24 d. Lietuvos ev. liuteronų Bažnyčios vysk. Jono Kalvano Jr. apsilankymas Tėviškės ev. liuteronų bažnyčioje, Čikago, iš kairės: Vysk. H. Dumpys, vysk. J. Kalvanas jr., kun. S. Juozaitis, kun. V. Aušra, kun. diak. Erika Dilytė Brooks.

Vysk. Jonas Kalvanas jn savo pamoksle kalbėjo apie Jėzaus gydymą visokiomis ligomis ir negalėmis sergančius žmones, tema arčiausiai jo širdies,ėjus gydytojo pareigas savo žmonių tarpe. Kai daugelis evan-

gelikų dvasininkų pasitraukė į Vakarų, šio vyskupo tėvas, taip pat Jonas Kalvanas sr, liko su šeima Lietuvoje kaip dvasinis ramstis savo bažnyčios žmonėms, tokiu ramsčiu dabar yra ir jo sūnus, vysk. Jonas Kalvanas jn.

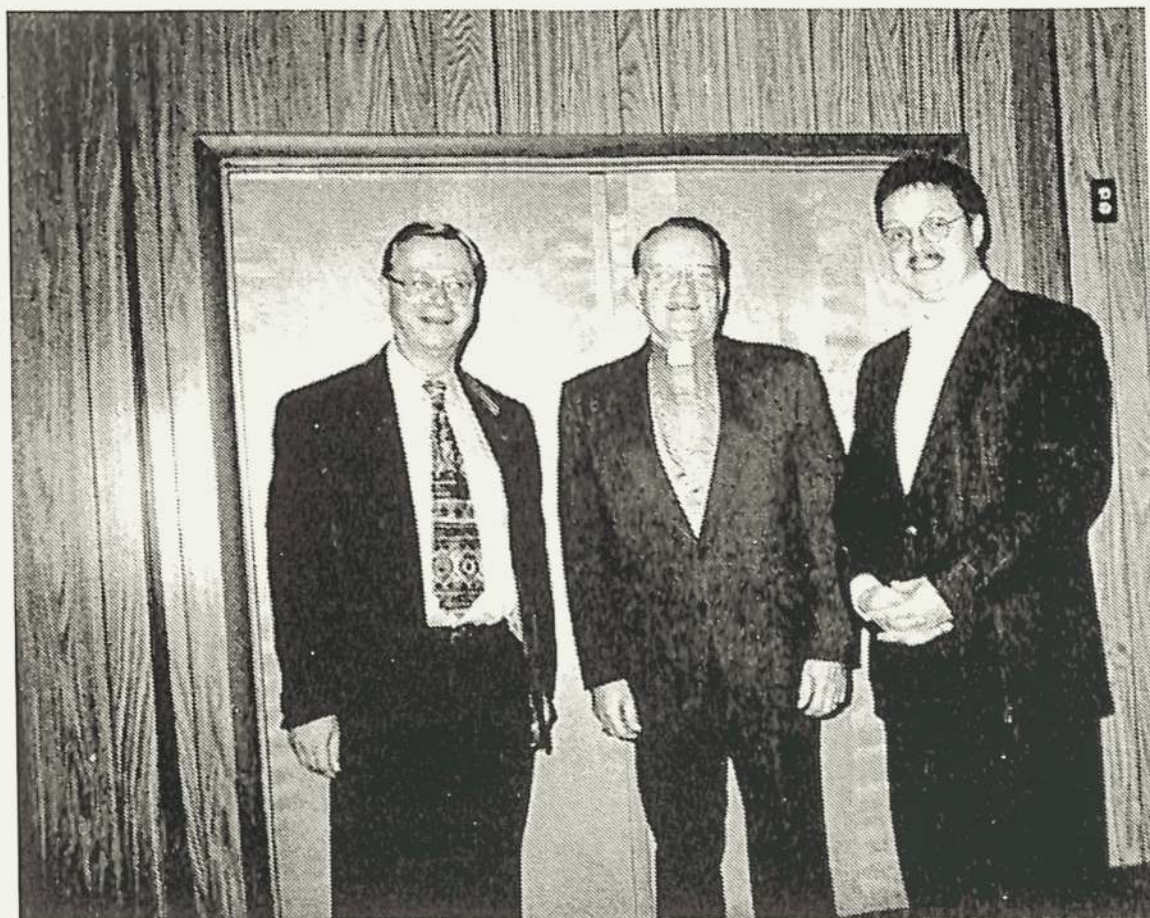
Tėviškės parapijos klebonas vysk. Hansas Dumpys dėkojo vėliau salėje garbingajam svečiui už nepasididžiavimą ir priėmimą jo pakvietimą pasakyti pamokslą Tėviškės parapijiečiams, kartu paprašydamas vysk. Joną Kalvaną jn papasakoti parapijiečiams apie jo apsilankymo tikslą Amerikoje ir apie evangelikų-liuteronų Bažnyčios padėtį laisvojoje Lietuvoje.

Kun. Saulius Juozaitis, šiuo metu studijas tęsia Ft. Wayne, IN, Concordia Theological seminary, Kau-no ev. liut. bažnyčios klebonas vysk. J. Kalvanas jr. iš Lietuvos ir vysk. H. Dumpys, iš JAV.

Vysk. Jonas Kalvanas jn džiaugėsi galėjęs kartu su visais melstisi ir prašyti iš Dievo stiprybės bei palaiminimo mūsų visų gyvenimui. Jis perdavė sveikinimus Lietuvos evangelikų-liuteronų Bažnyčios vardu

visiems tėvynainiams, radusiems Amerikoje antrąją tėviškę. "Dievo Žodis, Viešpats Jėzus Kristus, jungia mus visus, kur mes ir būtume" sakė jis "einant keliu pas jį į amžiną tėviškę".

1998m. rudenį Tėviškės ev. liuteronų bažnyčioje iš kairės: kun. A. Žilinskas, vysk. H. Dumpys, kun. V. Aušra.

Jo apsilankymas Amerikoje, sakė aukštasis Lietuvos evangelikų-liuteronų Bažnyčios dvasininkas, buvęs surištas su Ft. Wayne, Indijanos valstijoje, esančios Concordia seminarijos prezidento dr. Wendt kvietimu, dalyvauti kunigų simpoziume. Ta proga jis turėjęs galimybę susitikti su kai kuriais iš Lietuvos atvykusiais ir ten studijuojančiais studentais.

Lietuvos evangelikų-liuteronų Bažnyčia tvarkantis pagal griežtą sinodo nustatytą tvarką. Po jo tėvo (vysk. Jono Kalvano sr.) mirties, jis buvęs išrinktas šios Bažnyčios vyskupo pareigoms. Lietuvoje dabartiniu laiku jau esančios 54 didesnės ar mažesnės parapijos. Prie Klaipėdos universiteto humanitarinio skyriaus esąs prijungtas nedidelis evangelikų teologijos skyrius, kuriame paruošiami bažnyčios darbuotojai, kurie vėliau išsiunčiami pasitobulinimui į užsienius. Dabartiniu

laiku keletas studentų studijuoja Amerikoje, Švedijoje ir Vokietijoje. Lietuvoje išsivystanti bažnytinė spauda, išleidžiamos kai kurios knygos, išsivystanti diakoninė veikla. Malda ir Dievo Žodis esantys stipriausi ginklai, kurie jus išlaikę ir išlaikysiantys ateityje. Jis esąs dėkingas už žinutes ir laiškėlius, kurie jus pasiekę sovietmečiu kaip padėsinimu, kad jie ne vieni, kad ten toli esanti kita mūsų dalis. Jis dėkojo už visą pagalbą gautą iš pavienių parapijiečių ir per vysk. Hansą Dumpį. Jis dėkojo ir dr. h. c. Alfredui Vėliui už jo Biblijos vertimo trečiąją laidą, kuri buvusi praeitais metais atspausdinta Minske ir dabar jos 800 egzempliorių platinami parapijiečių bei kitų lietuvių tarpe, norinčių susipažinti su Dievo Žodžiu. Vysk. Jonas Kalvanas Jn. linkėjo visiems Dievo palaimos ir vilties vėl susitikti, jeigu ne čia, tai Lietuvoje. Visi šios popietės dalyviai Tėviškės parapijos salėje sugiedojo jam: "Su Dievu, kol susitiksime".

Kun. V. Aušra su šeima: žmona Nora su dukra Gabriele ir sūnus Jokūbas. Viešnia iš New Mexico H. Y. Petkus, vysk. H. Dumpys. Tėviškės parapija, 1989 m. rudenį. Kun. V. Aušra ruošia doktoratą Liuteronų seminarijoje university of Chicago.

Eugenija Jašinskaitė-Dagienė
VIENOS GIMINĖS SUSIKLOSTĘ LIKIMAI
(Pabaiga)

Kristina Nijolė

Kristina Nijolė, baigusi Nemunėlio Radviliškio vidurinę mokyklą, mokėsi toliau. Baigusi Rokiškio, vėliau Panevėžio pedagoginę muzikos mokyklą ir Klaipėdos konservatoriją, dabar gyvena Vilniuje, dirba centrinėje bibliotekoje.

Atkūrus Lietuvoje Nepriklausomybę, paaiškėjo daug paslapčių. Ji sužinojo apie savo kilmę. Netrukus sulaukė laiškų ir telefono skambučių iš užsienio, gavo kvietimą aplankyti pasiligojusią motiną Ireną. Susipažino su ja ir broliu Danieliumi, jo šeima. Paviešėjusi sugrįžo į Vilnių.

Petras Šernas

Likęs gyventi gimtinėje, Jasiškiuose, Petras Šernas buvo vadinamas "melniku" (malūnininku). Šiame kaime gyveno daugiau Šernų, todėl jie ir turėjo pravardes. Kadangi jis ant Apaščios upės turėjo vandens malūną, tai ir buvo vadinamas "melniku".

Jų šeimoje gimė aštuoni vaikai. Felicija, vos tik baigusi gimnaziją, mirė. Šeimos pasididžiavimas buvo Alfonsas, baigęs Karo mokyklą, aukštas, gražus karininkas, visų mėgiamas, laukiamas svečias. Prasidėjus karui, jis suspėjo pasitraukti į Vakarus. Elena ištekėjo už ūkininko Jono Kregždės iš Lyglaukių. Karui prasidėjus, vyras, norėdamas išvengti tremties, ėmė slapstytis. Elena susirgo džiova, taip pat pasitraukė iš savo namų. Penki maži vaikai slapstėsi radę prieglobstį pas tėvo gimines. Visiškai pasiligojusi Elena prisiglaudė Dubriškio vienkiemyje pas tėvo seserį Elzbieta Jašinskienę, ten ir mirė. Laidotuvės buvo kuklios, dalyvavo tik artimieji. Elenos Kregždienės palaikus atvežė arkliu, trumpai stabtelėję ties namais, kur prisijungė keli žmonės, kartu su jais už rankytės buvo vedama viena iš dukterų. Kiti Elenos vaikai gal ir nežinojo, kas atsitiko. Tokie laikai buvo. Palaidota Elena Lyglaukių kapinėse.

Iš septynių Petro "melniko" vaikų mokyti neteko tik Kostui ir Laimutei - jie ūkininkavo. Kostas buvo dainininkas, aukštas, linksmas vaikinys. Jis mėgdavo sakyti: "Aš iš savo brolių ir seserų mokausi, naujienas iš jų sužinau. Tik pavasarį aš pirmasis vieversį išgirstu, pirmasis pamatau, kada pempjukai pradeda bėginėti, gegutę kukuojančią išgirstu, šieną pjaudamas švilpauju kartu su lakštingalomis, kurios tik man vienam čiulba Apaščios pakraščiu krūmuose". Daugelis jį prisimena buvusį gerą, nuoširdų, draugišką. Kostas manė, kad niekam nieko blogo nepadarė ir nesislapstė. Šį nuoširdų kaimo bernioką surado namuose ir išvežė. Dabar niekas nežino nei kur, nei kada jis užbaigė savo žemiškus vargus. Kosto palaikai taip ir liko ilsėtis niekieno nelankomi ir neprižiūrimi amžinojo išalo žemėje, niekam nežinomoje vietoje.

Marytė Šernaitė

Ji ištekėjo už ūkininko Jono Šerno, kuris gyveno paties Jasiškių kaimo pietiniame pakraštyje. Sulaukė devynių vaikų, todėl visų išmokyti nebuvo galimybės

Kunigas Adomas Šernas daug padėjo Marytės vaikams, leido į gimnaziją Adomą ir

Jokūbą. Jokūbas baigė Vytauto Didžiojo universiteto Teisių fakultetą, įsigijo juristo specialybę. Dirbo Užsienio reikalų ministerijoje Pasų stalo skyriaus viršininku. Jaunas išimylėjo gražuolę Stefą, kilusią iš senos bajorų giminės, augino sūnų Tada, dukreles Renatą ir Birutę. Dirbo iki 1940 metų. Vėliau jam teko slapstyti, ieškoti bet kokio atsitiktinio darbo. Vokiečių okupacijos metais taip pat neįtikėjo valdžiai. Apie tai pasakoja brolis Jonas knygoje "Balys Sruoga mūsų atsiminimuose". J. Šernas atsiminimuose, kurie pavadinti "Kaip Sruogos raštai buvo išgelbėti iš kaceto" rašo: "Atsidūriau Štutgofe brolio Jokūbo vietoje. Dirbau Vilniuje vyno fabrike, gyvenau pas brolių, kuris buvo jau išpėtas, jog gali būti vokiečių suimtas. Naktį atėjo gestapininkai. Žiūri parašą prie durų - pirmoji raidė ta pati, vadinasi Štimmt, tas pats. Liepė keltis ir išvedė mane (brolis spėjo pasitraukti).

Mūsų niekas ir netardė ir jokie kaltinimo raštų nedavė... Su Sruoga susitikom Kauno gestapo kalėjime... Atgabeno į Štutgofos kacetą, kur drauge išbuvom nuo 1943 03 25 iki 1945 01 24 ir dar iki kovo pradžios vargom, kai mus esesininkai varinėjo po Kašubų žemę... Kartą susiginčijau su vienu iš mūsų kalinių, jis supykęs ėmė šaukti, kad tas "bambizas nuo Biržų" esąs šioks ir toks... Nuo to laiko mane ir vadino "bambizu nuo Biržų"... Taip apie mane ir Sruoga rašė "Dievų miške". Manęs tas prievardis nė kiek neužgaudavo, nes mudu su Sruoga gerai susigyveno, jis mane pamilo, ir aš jį pamilau. Pastebėjau, kad jis savo atsiminimuose nelaimės draugus pavardėmis minėdavo tik tuos, kurie mirę, o gyvųjų vardinti vengė, nenorėdamas kokių nors būdu jiems padaryti nemalonumų... Kai jau rusai buvo čia pat, jis, visai išsisėmęs, liko pakely. Čia pat atsisveikinome. Jis tik prašė išsaugoti jo rankraščius, kuriuos man įdavė išeinant iš Štuthofos... Aš juos ir nešiojau kuprinėje. Kiti man visi sakė, kad mesčiau tuos popierius, netampyčiau be reikalo sunkumo... Iš kelių tūkstančių kalinių išsigelbėjo tik apie 800. Mus priglaudė anglų kareiviai. Po trijų mėnesių atsidūrėme Švedijoje. Čia aš ir atidaviau dr. Starkui Sruogos raštus".

Toks buvo Marytės sūnus Jonas Šernas, Jasiškių kaimo ūkininkas, atsitiktinai patekęs už savo brolių Jokūbą kartu su mokslo vyrais visame pasaulyje išgarsėjusian mirties lagerin Štuthofe.

Jonas užsienyje susitiko su anksčiau pasitraukusiais į Vakarus broliais, Adomo, Petro šeimomis, pussesere Irena ir kitais giminaičiais.

Jokūbui teko slapstyti. Šeima skurdo. Nuošaliame Lietuvos užkampyje dirbo cukrinių runkelių svėrėju. Nuolatinė baimė, įtampa pakirto sveikatą. Jis mirė, palaidotas Kauno Petrašiūnų kapinėse. Žmonai Stefai vienai teko leisti į mokslus sūnų Tada, dukras Renatą ir Birutę. Dėdė kunigas pats jau niekuo nebegalėjo padėti.

Tadas Šernas žinomas kaip smuikininkas, kadaise televizijos populiarių laidų "Do-re-mi" vedėjas. Senelio signataro Jokūbo Šerno minėjimo dienos sukūrė ir paskyrė Nemunėlio Radviliškio parapijiečiams giesmę "Protėvių dvasia".

*Kur teka Nemunėlis
Ir Apaščia sruvena.*

*Senojų bažnytėlėj
Mūs protėviai gyvena.*

*Nors jie kapuose miega,
Bet jų dvasia gyva,
Laukuos mūs tėviškėlės,
Kur Apaščia sruvena.*

*Kur teka Nemunėlis,
Kur Apaščia sruvena
Ir mūs dvasia gyvena čia
Kur protėviai gyveno.*

*O Dieve, Tėve mielas,
Palaimink mūsų sielas
Ir duoki iš aukštybės
Palaimos ir ramybės.*

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, Tado Šerno sūnus Tomas pradėjo dirbti Medininkų muitinėje. Medininkų tragedija žinoma ne tik Lietuvos žmonėms. Tomas - tiek prikankintas, per stebuklą išvengė mirties. Jis - žmogus legenda, signataro proanūkas ir nuėmė uždangalą nuo paminklinės lentos, prikaltos prie namo, kuriame gimė ne tik signataras, bet ir kiti Elžbietos ir Martyno Šernų vaikai.

Elžbieta Šernaitė

Septyniolikmetę jaunamartę iš šitų namų, Jasiškių kaimo vidury, arkliais išgabeno į Dubriškį. Niekas jos neklausė, nori ar nenori tekėti už mažai pažįstamo, trisdešimt ketveriais metais už ją vyresnio vyro. Supiršo. Susituokė. Visą kelią važiavo verkdamą, laukdamą kokio nors stebuklo. Jonas Jašinskas, buvęs Bliūdžių, Pagervės, Lujanų ir kitų dvarų ūkvedys, susitaupęs pinigų nusipirko 65 ha žemės, pasistatė trobesius, sodybą apšodino ažuolais ir uosiais, užveisė didelį sodą. Visą gražiai sutvarkęs, parsivežė jauną žmoną. Elžbieta ne tik priprato, bet ir karštai pamilo savo vyrą, nes jis buvo labai geras, ją mylėjo, blogo žodžio negirdėjo. Susilaukė net penkių vaikų, iš kurių dvynukai mirė maži, o gyventi liko Emilija, Zuzana ir Martynas. Mirus vyrui, Elžbieta rūpinosi ūkiu, vaikai dar ne kokie buvo pagalbinkai. Pirmo pasaulinio karo metais jie pasitraukė į Rusiją. Tenai, padedant Lietuvos pabėgėlių globos komitetui, mokėsi. Zuzana ir būsimoji Martyno žmona Emilija Janonytė mokėsi Voroneže caraitės globojamoje Pedagogikos mokykloje. Joje mokytojais dirbo J. Basanavičius, Jablonskis, Čiurlionienė ir kiti to meto iš mūsų pedagogai. Emilija Jašinskaitė Simbirske įsigijo akušerės specialybę. Martynas žemės ūkio mokslus studijavo carinėje mokykloje ir įsigijo agronomo specialybę.

Pasibaigus karui, Elžbietos vaikai grįžo į Lietuvą į savo namus Dubriškyje. Emilija ištekėjo už karininko Jokūbo Plepio, Zuzana susituokė su savo dėde kunigu Adomu Šernu. Martynas vedė Gerultiškio pradinėje mokykloje dirbusią Emiliją Janonytę. Ūkininkauti nelabai sekėsi. Klimpo į skolas, procentai augo nespėjus jų gražinti. Apie sodybą vešliai lapojo ažuolai, darželyje žydėjo gėlės, sode, tarp obelių, stovėjo daug bičių avilių. Vaisingų Jašinskių kieme netrūkdavo svečių, daž-

nai apsilankydavo mieste gyvenantys dėdės. Su kaimynais gerai sugyveno.

Martyno sūnus, Elžbietos anūkas Jonas, kaip ir dėdės, neįtiko nei rudiems, nei raudoniems. Paskutiniaisiais vokiečių valdymo metais, uždarius Vilniaus universi-

tetą, jis buvo "apgyvendintas" Lukiškių kalėjime, vėliau Pravieniškių lageryje. Karo sumaištyje pasisekė pabėgti. Vokiečiams pasitraukus, vėl tęsė mokslą universitete, bet neilgai. 1945 m. birželio 24 d. buvo įkalintas Vilniuje, 1947 m. balandžio 5 d. - nuteistas dešimčiai metų. Išgabentas Kraslagos, Krasnojarsko, Steplagos lageriuose plovė mišką ir dirbo kitą darbą. 1954 m. liepos 30 d. ištremtas į Karagandos sritį ir 1956 m. paleistas. Kai po dešimties kalėjimo metų jo paklausė, už ką buvo pasodintas ir kalintas, jis nežinojo. Valdininkai užrašė "už veiklą ir kalbas prieš valdžią". Į Lietuvą sugrįžo 1956 m. be teisės gyventi ir prisiregistruoti Lietuvos didžiuosiuose miestuose. Visus tuos kalinimo metus ištikimai jo laukė sužadėtinė Elena Kuosaitė. Ji dirbo Vilniaus universiteto dėstytoja ir gyveno Vilniuje. Sugrįžus Jonui, nepabijojęs pakenkti savo karjerai, susituokė su buvusiu politiniu kaliniu. Jonas mirė sulaukęs 62 metų, palaidotas Vilniuje.

Aprašyti susiklostę likimai tik viena tėvo ažuolo šaknies - Šernų šaka. Motinos Elžbietos Žemaitytės pirmasis vyras buvo Martynas Dagys. Antrasis - Martynas Šernas. Žemaitytė - motina, kilusi iš didelės ir garbingos šeimos. Apie kiekvieną būtų galima daug dar pasakoti. Noriu tik paminėti, kad Dagių, Šernų, Žemaičių šeimų atstovai visada glaudžiai bendravo, lankydavo vieni kitus. Sekmadieniais, kaip ir dera doriems reformatams, rinkdavosi į bažnyčią. Ypač per Jokūbynę. Nemunėlio Radviliškio bažnyčioje tradiciškai vykdavo konfirmacijos. Po pamaldų į kleboniją pas Zuzaną ir Adomą Šernus susirinkdavo vien savųjų tiek vyresnių, tiek jaunimo ir vaikų visas pulkas. Kunigas Šernas ir buvo tas mazgas, kuris visus jungė.

Sugrįžus Nepriklausomybei, šių šeimų jaunosios kartos atstovai padarė giminių susitikimą Bliūdžiuose. 1990 m. iš visos Lietuvos kampelių suvažiavo iš akių, iš nosies, antakių, lūpų, balso šiek tiek panašūs žmonės, kai kurie ir visai nepažįstami. Teko iš naujo prisistatinėti ir aiškintis, kas kurio sūnus ar duktė, anūkas, proanūkas. Kiekviename iš jų teka nors mažutėlis lašelis bendro genties ažuolo šaknies kraujo.

Po šią vasarą surengto signataro Jokūbo Šerno minėjimo, dauguma atvykusių giminių, visai nesitarę, grįždami į namus trumpam užsuko į Bliūdžius. Čia, kiemo vidury, ant lengvojo automobilio pasidėjusi muzikos instrumentą, Birutė Šernaitė grojo (taip kadaise darydavo dėdė kunigas), aplinkui sustoję mokėmės naują Tado giesmę. Kiti dalijosi prisiminimais. Visiems buvo gera, linksma ir labai nesinorėjo išsiskirti. Kažkam pasiūlius, nusprendėme kitų metų rugpjūčio mėnesio pirmąją pusę visus sukviesti į Nemunėlio Radviliškio bažnytelę, aplankyti kapuose miegančius ir pasakyti savo vaikams, vaikaičiams, kaip mums sakydavo močiutė arba tėvai: "Čia guli dėdė Jokūbas, kuris mirė labai jaunas, čia - dėdė Petras, čia - dėdė Adomas, čia - tetulytė, čia - bobutė... Jų negalima pamiršti".

Gertrūda Šernaitė

Gausioje, sudėtingo likimo Šernų giminėje palikuonių daug. Tačiau vieną kūdikėlį - mažąją Gertrūdą - kuriai per 1998 m. kūčias sukako tik trys mėnesiai,

manau, būtina paminėti. Tai jos tėtis - Tomas Šernas, išgyvenęs baisiąją Medininkų tragediją. Ištikimoji Tomo sužadėtinė Rasa nepalūžo ir išslaugė savo mylimąjį. Jų šeima dabar augina dukrelę Gertrūdą. Gyvenimas tęsiasi...

TU AUDROJE JAU NIEKAD NEPAKLYSI

97. Eilės ir muz. J.J.

Tu aud-ro - je jau nie-kad ne - pa - kly - si, Ir ū - ka -
no - se ke - lią su - ra - si, Ga - li pa - kil - ti ir paukš -
čiu nu - skris - ti, Į to - li - mą, pra - din - gu - sią vai -
kys - tę, Tu lyg drugelis pie - vo - je e - si.

<p>1. Tu audroje jau niekad nepaklysi,
Ir ūkanose kelią surasi.
Gali pakilti ir paukščių nuskristi,
Į tolimą, pradingusią vaikystę,
Tu lyg drugelis pievoje esi.</p>	<p>4. Tu visad šauk pavasarį žiedais nusėtą,
Alsuojančių gyvybę amžina
Ir naują ryto aušrą pažadėtą,
Lyg paslaptinga giesmė užkerėtą,
Širdim, vilties ir džiaugsmo kupina.</p>
<p>2. Širdy paslėptą tyrą meilės džiaugsmą,
Dangaus palaimintą neši tu čia,
Neši lengvai, lyg švelnų vėjo gausmą,
Į viltį silpstančią, prislėgtą skausmo,
Į amžiną tylą paslapčia.</p>	<p>5. Tegu akimirką nušvinta veidas,
Ir sielvartas išnyksta sieloje,
Te žvilgsnį šaltą, prislėgtą išsklaido,
Sugrįžęs tavo paslaptingas aidas,
Jau besiilsint žemės tyloje.</p>
<p>3. Dabar tau rasos skruostų nebevilgo,
Nes Tėvo balsas pašaukė tave,
Tu išėjai į naują kelią ilgą,
Kurio širdis pavargus pasiilgo,
Kurio toliau tave jau Viešpats vęs.</p>	

PRISIKĖLIMAS

Štai ir vėl Velykos, dažniausiai pavasario ir gamtos prisikėlimo šventėmis vadinamos. Ir tikrai, kiek mums džiaugsmo suteikia, kiek mums nuotaikos ir dvasinio pakilimo gyvenime priduoja tas malonus pietų vėjelio dvelkimas, tas gamtos naujam gyveninimui ir naujam žydėjimui prisikėlimas! Mes matome savo akimis, girdime savo ausimis, apčiuopiame savo rankomis tuos didžiuosius gamtos stebūklus – pajaučiame ir praktiškai pergyvename tą pavasariškos gyvybės laimėjimą kovoje su mirtimi.

Tačiau krikščioniškos Velykos yra daugiau negu gamtos prisikėlimo šventės! Jos yra taip pat daugiau, negu to vienkartinio ir sau lygaus neturinčio istorijos įvykio – Kristaus prisikėlimo iš mirusių prisiminimas; Velykos yra taip pat daugiau, negu žinojimas, kad mes kartą po mirties taip pat kelsimės: Velykos turi tapti kartu ir mūsų prisikėlimo tikėjimu Šventėmis dar čia, žemėje, turint prieš akis aną pažadėtąjį pomirtinį gyvenimą danguje, kurio pasaulis dar nepažįsta, dėl kurio jis dar labai abejoja, bet kurį kiekvienas tikintis krikščionis ir atidus Velykinės Evangelijos skaitytojas gali nujausti ir jam tikėti.

Kiekvienas krikščionis, kuris nori tapti to amžinojo gyvenimo dalyviu, turi jau savo kasdienybėje pergyventi Didįjį Penktadienį ir Velykas – turi jau čia numirti nuodėmei ir kreiptis malda į Jėzų Kristų, kad Jis suteiktų jam fizinių ir dvasinių jėgų to prisikėlimo tikėjimo stiprinimui. Taigi, Velykos – Kristaus prisikėlimo šventės mums primena ne vien tą pasaulio istorijoje sau lygaus neturintį žmogaus prisikėlimo įvykį, ne vien nurodo į tai, kad mūsų gyvenimas dar nesibaigia mirtimi, bet kartu ir perspėja mums prisikėlimo reikalingumą iš mūsų nuodėmėmis ir nusižengimais perpildyto kasdieninio gyvenimo dar šiame pasaulyje.

Jei mes šiandien pasižiūrime arčiau į įvykius mūsų aplinkoje ir santykius mūsų tarpe, tai pastebime didelį mūsų nesubrendimą prisikėlimo minčiai, nekalbant apie patį prisikėlimą – apie tikrąsias Velykas. Jos teturi daugelyje mūsų tik nereikšmingos simbolinės prasmės. Gi jų tikroji prasmė – prisikėlimas pilna to žodžio prasme, daugeliui mūsų yra svetimas ir nepažįstamas. Anuometinė Didžiojo Penktadienio žydų tautoje pasireiškusi keršto ir neapykantos ugnis prieš Jėzų Kristų ir jam žmonijai skirtą Dievo ir artimo meilės misiją, nustelbė įniršusios minios šūkis – “Nukryžiuokite jį!” Tas šūkis tebeaidi dažnai ne tik mūsų širdyse, bet išsprūsta ne kartą ir iš mūsų burnos, kai mes įvairiais ap-

kalbėjimais, išmetinėjimais ir skundais bandome vienas kitam atkeršyti, pakenkti ir pasmerkti. Mes esame per daug geros nuomonės apie save ir per daug blogos apie kitus. Mes dažnai vadovaujamės tik savo jausmų ir užgaidų patenkinimu šiandien, šiuo mometu. Kokios bus to viso pasekmės rytoj, kokio atlyginimo už tai susilauksime ateityje, kas bus po to, kai mums ateis gyvenimo vakaras ir mūsų gyvybės saulutė čia, žemėje, nusileis, retai, tikrai labai retai kuris rimčiau tepagalvojame, nors tai yra pats svarbiausias, pats pagrindinis ir lemiamasis viso žmogaus likimo – čia ir ten – klausimas. Po mirties seks prisikėlimas, nes Didįjį Penktadienį sekė Velykos. Bet kol mes nepasikeisime, kol vietoje atleidimo, meilės ir prisikėlimo noro mūsų širdyse tik neapykanta ir kerštas viešpataus, tol mes neišeisime iš Didžiojo Penktadienio šešėlio, tol mes neturėsime tikrų Velykų!

Taigi, mes visi, visas mūsų pasaulis gyvename Didžiojo Penktadienio ženkle, nes prieš du tūkstančiu metų įvykęs Pirmųjų Velykų Žmogaus prisikėlimo stebūklas daugeliui mūsų buvo ir pasilieka svetimu ir nesuprantamu. Žmogaus tikėjimas į prisikėlimą yra persilpnas, nes žmogaus noras prisikelti – dėl jo darbų, pasielgimų ir minčių šioje žemėje – yra per mažas.

mz

* * * *

Jonas Dagilis

MAŽOS PARAPIJOS DIDELI RŪPESČIAI

Lietuvos evangelikų reformatų Nemunėlio Radviliškio parapijos, tarpukario metais turėjusios daugiau kaip tūkstantį narių, dabar gausia nepavadinsi. Geriausiai atveju ano skaičiaus bus likusi tik trečioji dalis, o parapijiečių, nuolat bendraujančių su savo bažnyčia, bus tik aštuonios - devynios dešimtys. Ir priežasčių tam - ne viena. Nėra miestelyje nuolatos gyvenančio ir dirbančio dvasiško, didelė parapijos teritorija, nusidriekusi pagal Nemunėlį, savaitgaliais išretintas autobusų grafikas ir kitos bėdos.

Tačiau kukli Nemunėlio Radviliškio bažnyčia, 1887 metais pastatyta ant sraunaus Nemunėlio kranto, kartais tampa reikšmingesnė visos Lietuvos reformatams, negu aukšti mūrai didmiesčiuose. Taip buvo ir birželio dvidešimt antrąją, pagerbiant Nepriklausomybės akto signataro Jokūbo Šerno atminimą. Svarbiausia renginio dalis kaip tik ir vyko bažnyčioje.

O liepos 25 dieną Nemunėlio Radviliškin į Lietuvos evangelikų reformatų vasaros poilsio stovyklą savo vaikus atlydėjo žmonės iš visų Lietuvos kampelių. Stovykla priėmė 120 vaikų nuo 6 iki 14 metų amžiaus. Vaikų laukė turiningas poilsis ir galimybė pagilinti krikščioniškąsias tiesas.

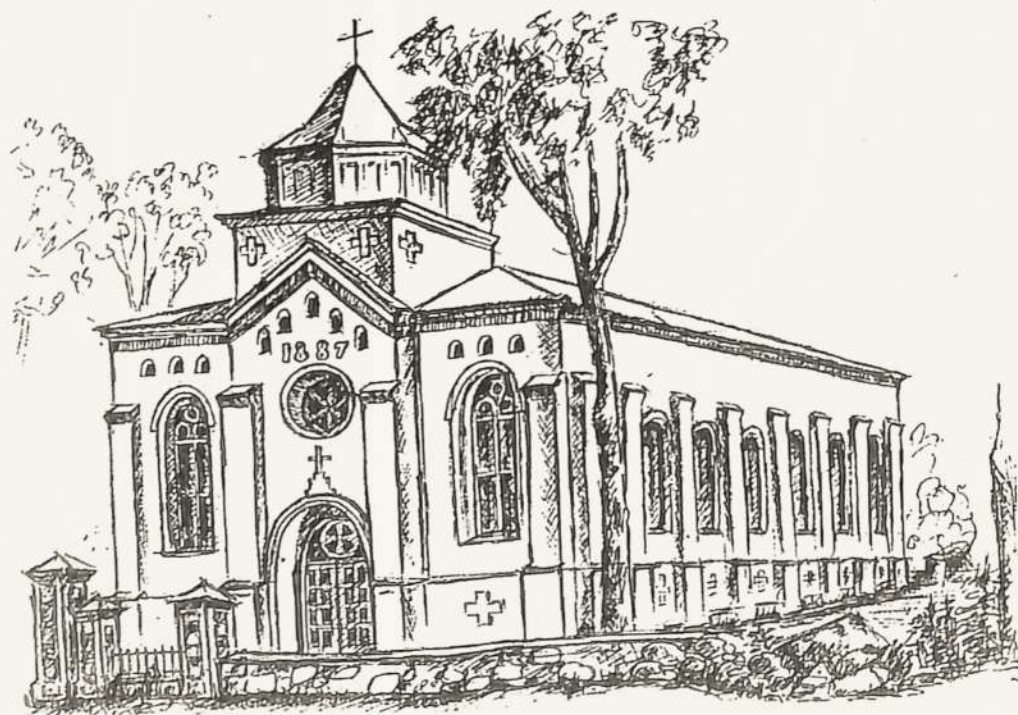
Tokia stovykla Nemunėlio Radviliškyje - ketvirtoji, ne vienas jos vadovas vaikus pažįsta iš ankstesnių susitikimų. Poilsiautojai buvo apgyvendinti vidurinėje mokykloje, jų kasdien laukdavo bažnyčia.

Po stovyklos atidarymo pamaldų, svečių sveikinimų Nemunėlio Radviliškio evangelikų reformatų parapijos pirmininkas Alfonsas Šumskas bažnyčios raktą perdavė stovyklos dvasiniam vadovui, Vokietijos Duisburgo evangelikų parapijos kunigui Dieteriui Gartmanui. Šis iš pirmo žvilgsnio simbolinis gestas turėjo didelę prasmę. Patyręs vadovas kartu su keturiomis talkininkėmis iš Vokietijos bei lietuviškų parapijų jaunimo vadovais visą savaitę globojo vaikus, atsižvelgdami į šiais metais pasirinktą kryptį: "Kai Izraelis buvo Egipto žemėje". Bet vaikai ne tik klausėsi jiems skirtų pamaldėlių. Daug sportavo, piešė, kitaip prasmingai leido dienas.

Netruko prabėgti vasaros savaitė. Ne visos jos dienos buvo saulėtos, ne kasdien maudynėmis viliojo Apaščia. Stovyklos vadovų darbą apkartino sutrikęs finansavimas, stovyklos veiklą bandė lemti nekviesti "apaštalai", bet rugpjūčio pirmąjį savaitgalį vėl nušvito saulė, ir savaitės vidurio nesusipratimų kaip nebūta. Ir vėl pilnutėlė senoji bažnyčia, kurioje šįsyk puikiai giedojo patys stovyklautojai.

Nors simboliniai bažnyčios raktai tą savaitę buvo stovyklos vadovų rankose, jos direktorei Danutei Nindriūnaitei ne kartą teko kreiptis pagalbos į Nemunėlio Radviliškio mokyklos direktorę Saulę Venckūniene, parapijos vadovus. Stovyklą gražiai įvertino rajono savivaldybės vadovai, bet geriausias įvertinimas - stovyklautojų pažadas kitais metais vėl susitikti Nemunėlio Radviliškyje.

- Rūpesčių netruko, bet nesigailim įdėto darbo. Tai nebuvo vargas vien tik dėl stovyklos. Stovyklautojai praturtino ir miestelio gyventojus: kiekvieną vakarą atvira bažnyčia kvietė visus, į ją ateidavo net tie, kurie iki šiol buvo abejingi bažnyčiai. Per savaitę buvo pakrikštyti net trys vaikai, - pasakojo A. Šumskas. O parapijos komiteto primininką suaugusieji jau klausinėjo, kada ir kokiose kapinėse bus laikomos tradicinės pamaldos. Vėl nemažas rūpestis mažoje parapijoje.

N. RADVILIŠKIS.

MAŽLIETUVIŲ ŠIUPINYS

Prieškariniais metais daugeliui didžlietuvių tekus gyventi Mažojoje Lietuvoje, ypač Šilutėje ir Klaipėdoje, buvo mažlietuvių suruošiami užgavėnių šiupiniai gerai jiems žinomi, daugelis visada tokiuose šiupinio parengimuose atsilankydavo. Šilutėje jie būdavo suruošiami "Germania" viešbutyje, o Klaipėdos mieste – "Victoria" viešbutyje, bet vėliau Šaulių namuose. Šiupinyje atsilankydavo nemažai atstovų iš Krašte esančių politinių ir kultūrinių sluoksnių, taip pat ir vienas ar kitas dvasininkas.

Senovės prūsų lietuviai ne tik patys mėgdavo valgyti šiupinį, juo pavaišindavo ir savo svečius. Pačių virtu šiupiniu pavaišindavo ir pas juos apsilankantį parapijos kunigą Kristijoną Donelaitį, kuriam jų virtas šiupinys tiek patikdavęs, kad jis vėliau to šiupinio receptą įamžino net savo didžiajame "Metų" epe, pagal kurį dar ir šiandien kai kas jį verda.

Mažosios Lietuvos lietuvių draugija Čikagoje, Viliaus Trumpjono ir Ramūno Buntino bei jų šeimos narių pagalba, pakviečia kiekvienais metais prie šio šiupinio Čikagos ir jos apylinkėse gyvenančią lietuvių visuomenę. Tad tokiu pakvietimu nemažai apylinkės gyventojų ir pasinaudojo, atvykdami šių metų vasario 13 d. į Balzeko lietuvių kultūros muziejaus Gintaro salę, kad būtų toliau puoselėjama kartą tėvynėje tęsta tradicija.

Čia draugijos pirmininkas Vilius Trumpjonas pasveikino draugijos vardu į šiupinį atvykusius svečius, kartu primindamas nepamiršti šios senosios visus su garbinga praeitimi rišančios tradicijos, iš kurios jau protėviai semdavosi sau stiprybės. Nors šiais laikais visai šiupinys verdamas, ne tik pagal Kristijono Donelaičio užrašytą receptą, bet Onos Norvilienės išvirtas šiupinys būsiąs šį kartą geriausias ir skaniausias. Po savo žodžių Vilius Trumpjonas pakvietė šiupinyje su žmona Nora dalyvaujantį klaipėdietį kun. Valdą Aušrą sukalbėti tradicinę stalo maldą. O po maldos visi pradėjo gardžiuotis net ir su kiaulių uodegytėmis gerai išvirtu šiupiniu. Kai visi jau buvo pasisotinę, daugeliui iš įvairių parengimų pažįstama Aldona Buntinaitė pristatė dalyviams visiems gerai pažįstamą Ričardą Soką ir jo įsteigto bei vadovaujamo Moterų Ansamblio nares programos atlikimui. Gerai pasiruošęs ansamblis, susidedantis iš Laimos Žukienės, Jūratės Čechanavičiūtės, Ilonos Deksnienės, Giedrės Nedveskienės, Virginijos Savrinienės, Rimos Urbo-

navičiūtės, Marijos Juškienės ir Jūratės Lukminienės, atliko visą eilę prūsų lietuvių liaudies, Vidūno ir paties ansamblio vadovo bei kitų kompozitorių dainų. Klausytojai atsilygino atlikėjoms ilgu plojimu.

Po to Ema Žiobrienė pravedė loteriją, o po loterijos sekė bendras pasilinksminimas.

Šiais metais pasirodys Ekumeninės Biblijos laida

Eltos pranešimu, tai užtikrino Lietuvos Biblijos draugijos vykdomasis direktorius Mykolas Mikalajūnas.

Išleisti Senąjį ir Naująjį testamentą, skirtą visoms krikščioniškoms konfesijoms, Lietuvos Biblijos draugija buvo užsibrėžusi jau prieš keletą metų. Tačiau, pasak M. Mikalajūno, dėl įvairių kliūčių pažado ištesėti vis nepavykdavo.

Naujausias kliuvinys – Biblijoje vartojamų vardų lietuviškos formos. Sudaryta darbo grupė jau baigia sutvarkyti šiuos teksto vertimo dalykus, suvienodinti vardų rašymą. Iš viso Biblijoje yra apie 3,500 vardų.

Ekumeninė Biblija lietuvių kalba bus leidžiama dviem formatais. Didžiojo formato knygą numatyta spausdinti Pietų Korėjoje. Dėl vidutinio formato Biblijos spausdinimo dar neapsispręsta, paskelbtas konkursas. Tikriausiai teks rinktis iš trijų valstybių – Anglijos, Olandijos, Suomijos.

Lietuvos Biblijos draugija toliau renka lėšas Biblijos leidimui. Turimų lėšų kol kas pakanka tik nedideliame tiražui. O norėtusi, pasak M. Mikalajūno, kad galima būtų Bibliją dovanoti mokykloms, vaikų globos įstaigoms.

*

Eugenius Gerulis

LATVIJOS LIETUVAITĖ – RUSIJOS IMPERATORĖ

“DRAUGO” laikraštyje p. A. Gailiūnienė teiravosi: “Kokios tautybės mes sakytume buvo Kotryna? Kas pasakys: kur tiesa, kur melas, kur pasaka . . .” (1996. XII. 17).

Į šiuos įdomius pabertus klausimus bandysime atsiliepti.

Rusijos caras PETRAS DIDYSIS (1672–1725), būdamas vos 17 metų amžiaus, 1689 m. vedė savo pirmąją žmoną Eudokasiją, kuri tuomet

buvo kiek senesnė už jį. Jos nemėgti jis pradėjo nuo 1695 metų; juodu išsiskyrė 1697 ar 1698 metais, jam esant 25 metų amžiaus.

Po šių skirybų praslinkus porai metų, caras 1699 metais susipažino su nepaprasto grožio nemokyta kaimiete lietuvaite Morta, gimusia 1680 ar 1684 metais.

Ji buvo dukra lietuvių valstiečio, kuris tuomet Latvijoje tarnavo aukštam protestantų Bažnyčios pareigūnui Glueckui.

Įdomu, kad tomis dienomis caras Petras Didysis 1701 metais sveičiavosi Biržuose Radvilų pilyje.

Carui su Morta bedraugaujant, ji 1703 metais perėjo į stačiatikių tikėjimą ir savo vardą pakeitė į Kateriną arba į Kotryną.

Ši jų ilga draugystė 1707 metais vainikavosi privačiomis vedybomis, kurios viešai buvo paskelbtos 1711 ar 1712 metų vasario mėnesį. Šių vedybų metu jis buvo 35 metų, o ji 23 ar 27 metų amžiaus.

1724 m. gegužės mėn. 18 dieną Maskvos katedroje caras Petras Didysis iškilmingai ją karūnavo Rusijos imperatore!

Caras, netikėtai persalęs, mirė 1725 m. vasario 8 d., būdamas 53 m. amžiaus.

Taip kaimietė lietuvaitė Kotryna I tapo Rusijos valdove – imperatore! Ji mirė 1727 metais, būdama 43 ar 47 metų amžiaus.

Reikia manyti, kad ši daili moteris mokėjo 4 kalbas: lietuvių, latvių, vokiečių ir rusų.

Žinių šaltiniai: Enc. Brit. 5: 77 & 8: 812, Chicago, 1968; The Am. Peo. Enc. 4: 989, Chicago, 1953; Liet. Enc. 12: 503–504, Boson, 1957 & 22: 385, Boston, 1960; Insight Guides BALTIC STATES, p. 31 & 218, Singapore, 1996.

MOTINOS DIENAI

Šiaulių apskr. Šliūpų sodyboje stovi paminklas MOTINAI.

Foto A. Kulnys

Mano Motinos Dienai!

*Dabar gegužis. Žydi lankos.
Ir skuba laikas. Viskas mainos.
Žinau – nebežiūri pro langą,
Belaukdama manęs pareinant.*

*Anuomet, kai medinis karstas
Tau skyrė amžiną nakvynę,
Pasaulis degė pilnas keršto
Ir atsisveikint mums užgynė.*

*Tave lydėjo tėtė, brolis,
Kaimynų, giminių būrelis –
Tik man iš begalinių tolių
Nebuvo į gimtinę kelio.*

*Bet mūsų meilės ryšio, Mama,
Nutraukti niekas neįstengia:
Aš sa vyje nešu per žemę
Tą atminimą Tavo brangų.*

MALDOS AMERIKOS SOSTINĖJE

Tikybiniau atžvilgiu JAV'se yra didelė įvairovė. Kurgi nebus, jei yra netoli 300 milijonų gyventojų ir 50 valstijų, kiekviena su savo atskirais įstatymais ir valdymosi tvarka. Visai neseniai dar buvo kalbama, kad Amerika tai krikščioniška šalis, bet imigrantų – svetimtaučių skaičiui nuolat didėjant, įvairių tikybų mažumos (drauge sudėjus su tais, kurie neina į jokiais bažnyčias), ko ne perviršija krikščioniškų įstikinimų gyventojus. Kaip ten bebūtų, bet JAV sostinėje, Federalinės valdžios viršūnėje, viešpatauja krikščionių tikėjimas. Senato ir Kongreso (kitur vadinamo Parlamento) posėdžiai atidaromi su malda. Aukščiausiojo Teismo (Supreme Court) ir kitų teismų liudinininkai prisaikdinami ant Švento Rašto (Biblijos). Pats šalies Prezidentas su šeima yra uoliausių bažnytinių pamaldų lankytojų tarpe. Jis prisilaiko išviršinių religinio išpažinimo formų. Ant kiek tai yra iš širdies, ar dėl žmonių, sakykime politikierių, akių, nedrįstame spėlioti.

Štai skaitome vasario 5 d. 1999 m. laikraštyje, jog JAV Prezidentas Bill Clinton iškilmingai pravedė daugeliometų tradiciją, vad. National Breakfast (tautinės maldos pusryčius). Nuo Prezidento D. Eisenhower laikų 1953 m. didelėje Washingtono viešbučio salėje susirenka šimtai parlamentarų, valdžios pareigūnų, diplomatų, visuomenės veikėjų, pasauliečių kaip ir dvasininkų, kasmet šiuo metu. Kviečiami ir žymūs žmonės iš užsienio. Jų šimet buvo ypač daug, nekreipiant dėmesio į jų politinį nusistatymą. Kai kam nepatiko, kad tarp šių metų kontroversinių asmenybių pasirodė karingas Palestiniečių arabų vadas Y. Arafat. Apie 3.000 dalyvių pusryčių metu išklausė maldų už taiką ir bendradarbiavimą visų pasaulio žmonių, kokių religinių įsitikinimų jie bebūtų. Prezidentas Clinton (jau ne pirmą kartą) skambiais žodžiais ragino priešus susitaikinti ir melstis Aukščiausiam, kad duotų jėgų iššluoti senas neapykantas ir ginčus nuoširdaus atgailavimo dvasioje. Panašiai atsiliepė ir kiti įvairių tautybių kalbėtojai. Buvo pasimelsta už kelis sunkioje padėtyje esančius asmenis.

Visas pasaulis žino (ir televiijos programų dėka negali nežinoti) kad pats Prez. Clintonas dabartiniu laiku pergyvena sunkius laikus. Minimo įvykio metu jis buvo traukiamas atsakomybėn už tariamus trukumus jo asmeniškame gyvenime ir tarnybiniame gyvenime. Maldos pusryčių metu nei jis pats, nei kiti dalyviai neminėjo Impeachment, t.y. JAV Senato eisminio proceso. Baigiant programą, vienas svarbus parlamentaras prašė už Prezidentą pasimelsti, bet nepaminėjo dėl ko. Nėra abejo-

nės, kad maldos šiuo mometu būtų buvusios jam labai reikalingos. Dabar kaip sakant "šaukštai po piet" ir užvestas procesas vardu "impeachment" pasibaigė ne papeikimu, kaip kai kas tikėjosi, bet išteisinimu...

Per visus šiuos nemalonius įvykius, Prezidentas išlaikė lygsvarą ir nerodė sumišimo ar susijaudinimo. Peryvenęs daug negandų ir nepasisekimų dar jam būnant Arkansas valstijos gubernatoriumi, jis tikisi su šypsena eiti toliau. Gal būt jo galvosena yra (sprendžiant iš žiniasklaidos, spaudos ir televizijos apibrėžimų) kad ilgainiui viskas bus užsimiršta, kaip sakoma "publikos atmintis trumpa". Dėka tokių reportažų Prezidento avantiūros su moterimis (lietuviškai sakytum Donžuaniškos savybės) yra taip pat gerai žinomos – kaip ir jo sugebėjimai meluoti – kad jis dėl to ir nesiginčija. Priešingai, atrodo kad tuom didžiuojasi. Jis niekad nerodo nė menkiausio noro prisipažinti kaltu ar atgailauti. To negalima pasakyti eilę Washingtono žymių žmonių, Clintono teismo patatinti jie pradėjo viešai atsiprašinėti už savo nusižengimus.

Šių skandalingų įvykių pasekmės, kaip sako JAV žmonių nuomonės reiškėjai žurnalistai ir televizijos darbuotojai, dar ilgai liks su mumis. Anot vieno opozicijos laikraščio, nuostoliai padaryti Amerikos prestižui ypač dorovės normoms yra "milžiniški ir tiesiog neapskaičiuojami." Vienas plačiai skaitomas žurnalas, aprašydamas neigiamybes, įžiūri ir teigiamų pusių. Esą, amerikiečiai per šį dideliai visiems nusibodusį skandalą "išmoko įvertinti savo demokratines laisves ir susipažinti su įstatymais bei krašto Konstitucijos nuostatais".

Šiame rašinyje Prezidento teismui naudojamas svetimžodis angliškas terminas "impeachment." Gal bus įdomu kodėl. Atsakymas labai paprastas. Lietuvių kalboje tokio žodžio iš viso nėra.

Išstudijavę žodynus ir enciklopedijas, randame, kad ta teisinė sąvoka randama daugiausia anglo-saksų kraštuose. Ten, kur įsigalėjo romėnų teisės pagrindai (daug kur Europoje ir Lietuvoje) tokio specialaus proceso – patraukimo valdžios pareigūno atsakomybėn iš viso nėra. Kalbamuose kraštuose kartais praktikuojama ginkluoti susirėmimai – revoliucijos išreiškiant nepasitenkinimą valstybės galva ar aukštais pareigūnais. Kodėl taip yra, ir ar anglo-saksų kraštuose (Anglijoje, Amerikoje) tvarka yra geresnė yra labai platus klausimas, į ką čia gilintis nėra reikalo. Pats žodis IMPEACHMENT yra kilęs iš prancūziško žodžio "empecher", t. y. "sutrukdyti", ir turi lotynišką kilmę. Nei senovės romėnai, nei modernieji prancūzai vertimo tam anglų kalbos neturi. Jų teisinėje sistemoje tos sąvokos nebuvo ir iki dabar lieka nežinoma. Tuo tarpu galime pasidžiaugti, kad dideli vaidai ir visuomenėje kilusios nesantaikos, sukeltos Prezidento Clintono viešuoju teismu, bus

išspręsta įprastu taikingu būdu. Žmonės Vašingtone daugiau tiki maldos galia negu kad ginklų žvangėjimu. Tikėkimės, kad Dievui padedant, taip bus ir toliau.

ATGAILOS MALDA

Aš ieškau Tavo veido, Viešpatie, aš ilgiuosi Tavo veido. Pamokyk mane, kur ir kaip aš turiu Tave ieškoti, kur ir kaip galiu Tave rasti. Žinau, Tu esi visur, bet kodėl aš Tavęs nematau? Ne jaugi Tu ištikrųjų esi nepasiekiamas Šviesa? Ak, Viešpatie, parodyk man kelią, kuris veda į Tave! Pasakyk, kokiame ženkle aš turiu ieškoti Tave! Dar niekadęs nemačiau Tavęs, Viešpatie, todėl ir Tavo veidas man yra nepažįstamas, nors Tu esi mano Dievas ir mano Viešpats, Kuris mane sutvėrei ir atnaujinai, Kuris man viską, kas manyje gero yra, davei ir dovanojai. Aš vargšas nusidėjėlis, su atgailoje degančia širdimi, pakartotinai turiu prisipažinti, kad Tavęs dar niekadęs nemačiau. Tačiau ilgiuosi pamatyti Tave nors kartą – trokštu Tave rasti. Ką turi daryti Tavo tarnas, kuris Tavo esimą jaučia ir tikrai žino? Tu, kurs nepaliaujamai mane prie savęs šauki, pasigailėk manęs! Padėk mano amžiname Tavęs ieškojime ir leiski Save surasti, nes tas ieškojimas pasidarė nuolatinis mano širdies alkis. Pasotink jį Savo pasirodymu!

Kai aš, savo kūniškos jėgos pagalba nebegalėsiu pakelti akių aukštyn ir Tavęs ieškoti, Savo dieviška galybe atitiesk mane, kad galėčiau vėl žvelgti į ten, iš kur ateina visa pagalba ir padėjimas ir, kad nebūčiau priverstas klaidžiodamas Tave ieškoti ten, kur Tu tikrai negyveni.

ANAIS TAKAIS

*Dažnai sapne lankaus Smaliečiuos,
Dažnai sustoju Papily.
Nors ir nelauktas, ir nekviestas, –
Bet nelankyt jų negali.*

*Prigėręs miesto triukšmo, dūmų,
Ilgiesi kaimo žalumos,
To neišsakomo ramumo
Ir tų žiedų ligi šalnų.*

*Tarp jų smagia vingiuota juosta
Upelis skubinas tolyn,
Krantuos suklaupę meldžias gluosniai,
Rankas įmerkę vandenin.*

*O kaimas soduose paskendęs –
Tiek vyšnių, kriaušių, obuolių!
Vieni minkštai į žemę krenta,
Kiti – nurieda takeliu.*

*Aukštai lizde klegena gandrai –
Lyg, rodos, sveikina mane,
Kad aš ir vėl namus surandu –
Kaip jis – pavasariais vėl čia...*

*Javų laukai – bekrastė jūra –
Banguoja vėjo bučiniuos
O aš – nusiimu kepurę
Kūrėjui garbę atiduot...*

*Javų laukai banguoja auksu...
Banguos, kol dalgis nepalies.
... Aš, rugiapiūtės nesulaukęs,
Pabundu vidury nakties...*

1978

SKAUTŲ ORGANIZACIJA NĖRA BAŽNYTINĖ

Visais amžiais jaunimo auklėjimas buvo svarbus uždavinys. Skautavimo sąjūdis, prasidėjęs Anglijoje 1907 m., paplito daugelyje pasaulio kraštų ir buvo pripažintas, kaip viena iš geriausių priemonių tokiam auklėjimui. Skautybės steigėjas Lord'as Robert Baden-Powell (gyv. 1857–1941) sakė, jog skautavimas yra "kova dėl žmogaus tobulėjimo". Vaikas išmoksta pagyventi gamtoje išmoksta daug naujų dalykų, tampa savarankišku asmeniu, sugebančiu veikti su kitais kartu o taip pat ir platesnėje visuomenėje. Šūkis "Dievui, Tėvynei ir Artimui" steigėjo akimis žiūrint jokia būdu nereiškė, kad skautybė yra surišta su kokia nors viena religija ar tikėjimu.

Skautų judėjimas Lietuvoje prasidėjo vos paskelbus Nepriklausomybę 1918 m. ir iš karto buvo labai populiarus. Tiems iš mūsiškių, užaugusiems šiame Lietuvos laisvės etape, liko gražių prisiminimų iš skautavimo laikų. Ypač tai, kad nebuvo daroma jokie skirtumo ar Tu būsi protestantas–evangelikas, R. katalikas, žydas, mahometonas ar kitoks. Nebuvo kalbų apie kokį nors vieną tikėjimą ar kieno nors religinius įsitikinimus. Su visais bendravome pagal skautišką draugiškumo dvasią. Keista ir įdomu, kad emigracijoje, šalia kitų neigiamybių, kai kur reiškiasi tolerancijos stoka. Net yra girdėti posakis, kad "jeigu jis – ji ne R. katalikai, tai reiškia, jie ne lietuviai." Aišku, taip nekalba apsišvietę žmonės, o tam tikras fanatiškesnis – ir tamsesnis elementas. Liūdna ir graudu, kad emigracijoje skautybė įgijo tokį charakterį. Skiepijamas tautiškumas (kas labai gerai) bet taip pat ir katalikybė su vad. dvasiniais vadovais, paneigiant kitokius religinius įsitikinimus. Štai kaip rašo žymus JAV skautų veikėjas inž. Vytautas Šliūpas buvęs Čikagietis, apie tą "naujovišką" netolerancijos dvasią (atrodo, kad Lietuva šiuo atžvilgiu ta liga apsikrėtė iš "diasporos" arba lietuvių, gyvenančių užsieniuose). Su autoriaus leidimu, perduodame minčių iš jo straipsnio "Jubiliejinė stovykla Nemunaityje" tilpusio Clevelando DIRVOJE, rugsėjo 8, 1998 m.

(Lietuvos skautijos 80-mečiui paminėti)

"Prie Nemunaičio stovyklauja skautija" – tokį pranešimą išplatino Lietuvos žinių taryba ELTA iš jo sužinojome, kad nuo liepos 14-tos iki 27 d. d. Alytaus rajone, šalia Nemunaičio miestelio veikė "Lietuvos skautijos" organizuota stovykla "Nemunaitis 98": ... Stovykloje susirinko apie du tūkstančius skautų ne tik iš visos Lietuvos, bet ir iš Australijos, JAV, Kanados, Suomijos, Olandijos, Danijos bei Lenkijos.

. . . . Į stovyklavietę, esančią pusiaukelyje tarp Alytaus ir Merkinės, pataikėme į pačią stovyklos atidarymo pradžią. Pievoje išsirikiavę stovėjo skautai, skautės ir svečiai. Jų priekyje pats Lietuvos Prezidentas Valdas Adamkus didžiuoju ir mažuoju saljutais gerbė kylančias vėliavas. Gražu buvo matyti pievoje 2000 skautų ir skaučių . . .

Inž. Vytautas Šliūpas

Po visų oficialumų, kariško orkestro vedami, stovyklos dalyviai iškilmingai išžygiavo iš aikštės. Priekyje ėjo garbės svečiai. Tiktai kažkaip neįprasta buvo matyti, kad šalies Prezidentui nebuvo atiduota jam priklausanti pagarba: priekyje žygiavo du vyskupai ir grupė kunigų, o Prezidentas ėjo už jų, lydimas skautų vadovybės. Amerikoje to mes neįpratę matyti – Prezidentas čia visada eina priekyje. Išimtį gal sudaro tik bažnytinės šventės, bet skautų organizacija – juk ne bažnytinė! Ir vėliau, kai Prezidentas lankė stovyklą, jis ėjo antroje ar trečioje eilėje, o visus pasisveikinimus atlikinėjo priekyje ėjusi kunigija.

Kažkaip prisiminiau 1950-uosius metu Čikagoje, kada keletas R. K. kunigų smarkiai bandė įsiskverbti į besikuriančių lietuvių skautų vadovaujamas eiles ir mėgino skautukus nusivesti į grynai katalikiškus skautus. Bet tai jiems nepavyko. Panaši padėtis atrodo vystosi ir Lietuvoje. Ten viena iš trijų, savo tarpe nesutariančių skautų grupių yra taip vadinamieji euroskaudai, kuriuos gerai finansuoja prancūziškos katalikų organizacijos. Bet tie “euroskaudai” net nėra pasaulio skautų or-

ganizacijos nariai. Pažiūrėsime, kas iš tų “ grumtynių” išeis?

Tikiu, kad Lietuvos skautai, kaip ir Amerikos lietuviai skautai, išliks tokie, kokie jie buvo suburti lord'o Baden Powell. Jie liks tarnaujantys Dievui, Tėvynei ir Artimui, o ne tik vienai grupei. Tikiu, kad bus išgirsti LR Prezidento, Garbės daktaro V. Adamkaus žodžiai: “linkiu, kad tauri skautijos dvasia ir jaunatviška energija visada tarnautų patiems kilniausiems tikslams”.

Budėkime!

s.v.ps. fil. Vytautas Šliūpas

Red. prierasas apie straipsnio autorių, dr. Jono Šliūpo sūnų nuotraukoje su savo anukėliu, Viesulu Roku Šliūpu, apie 3 m. amžiaus gyv. Vacaville, Kalifornijos šiaurėje. Vytautas Šliūpas, hidraulikos inžinerijos specialistas, keliavo daug kur pasaulyje prieš išeinant į pensiją. Jis turi daugybę laisvalaikio užsiėmimų tikslu padėti Tėvynei Lietuvai (kur jis lankėsi daug kartų). Vienas iš paskiausiųjų yra steigimas pavyzdinio ūkio jo A. A. tėvo nuosavybėje, Auksučiuose, Šiaulių apskr. Jam yra pavykę tuo projektu užjdomauti University of California agronomijos žinovus ir kt. Amerikos specialistus.

*Lietuvos respublikos prezidento žmona
Alma Nutautaitė- Adamkienė ir kun. Dr.
E. Gerulis Čikagoje 1998. 09. 25.*

Foto A. Milūno

JACKAUS SONDOS – SONDECKIO ATSIMINIMAI

(Tęsinys)

Mėginu prisiminti to meto nuotaikas. Meluotų tas, kurs tvirtintų, kad vokiečiai nebuvo laukiami. Niekas tiksliai nepasakys, kuri gyventojų dalis jų laukė, bet kad tokių buvo dauguma, objektyvus sprendėjas patvirtins. Juk ir aklas matė, kad ūkis irsta kas dieną, visko vis labiau trūksta. O ypač visus apėmė siaubas, kai tūkstančiai žmonių (jų tarpe moterų, vaikų, senelių) gyvuliniuose vagonuose buvo išvežti į Sovietijos gilumą, net nežinota tiksliai kur. Kalbos sklido, kad tas išvežimas tai tik pradžia. Suprantama, kad tokie padėčiai esant, vokiečiai buvo laikomas išgelbėtoju. Todėl ir laukė ir džiaugėsi, kad karas prasidėjo ir vokiečių kariuomenė sparčiai žengė į Rytus. Tada negalvota, kad juodos meškos atsikračius, pateksi į rudos glėbį.

Kauno radijas paskelbė naują Lietuvos laikiną vyriausybę su pulk. Kaziu Škirpa priešaky. Kvietė visus eiti savo pareigas.

Ir Šiauliuose tuoj buvo atstatytas senasis administracijos aparatas. Dar nebuvo vokiečių civilinės valdžios, kai vadinamieji sukilėliai kurių štabas buvo Mokytojų seminarijos rūmuose, pradėjo tvarkyti žydų reikalus – plėsti jų butus, vežti žydus į sinagogą Varpo gatvėje, o iš ten kas naktį po būrį į miškelį netoli Kužių ir ten juos šaudyti. Plačiai kalbėjo, kad tą “biznį” vykde ką tik gimnaziją baigę Ivanauskas ir Šoblinskas. Buvo pasakojama, kad jie už kyšius atidėdavę išvežimą sušaudyti. Kai vokiečių komisaro įsakymu burmistras turėjo įsteigti žydams getą, jo tvarkymą perėmė komisariatas, tai ir žydų galabinimas perėjo į jų rankas, kartais panaudojant būrelį niekšų lietuvių, pirma jų akis užliedami ir sąžinę paskandindami alkoholy. Bet tokių niekšų buvo labai nedaug. Todėl labai klysta tie žydai, kurie visus lietuvius kaltina dėl žydų žudymo. Teisybė, šiandien sunku suprasti, kodėl tie vaikogaliai pačioj pradžioj nebuvo sudrausti? Nežinau, ar kas tai mėgino. Bet kaip ir sudrausti tuos, kurie su ginklu švaistėsi. Be to, juk visiems buvo žinoma, kad Naujosios Europos kūrėjams žydai tebuvo tiek verti, kiek jie savo kūnais galėjo patręšti žemę. Taigi ko greičiau ta žemė bus patręšta, to geriau.

Negalima ginčyti, kad buvo ir tokių, kurie patys savo rankų žydų krauju nesutepė, bet tylomis kartojo: “Taip jiems reikėjo”, nes bolševikmečiu buvo žydų, kurie pasireiškė dideliais žiaurumais. Laimė, kad ir žydų tarpe nedaug tebuvo tokių sužvėrėjusių, o lietuvių masė gi-

liai jautė žydų tragediją ir labai daug jiems padėjo. Ta pagalba buvo įvairi. Vieni priglaudė iš geto pabėgusius, nors patiems už tai grėsė koncentracijos stovykla ar kulka į pakaušį, antri šelpė, kai žydai skurdavo gete. Šiauliuose turbūt daugiausia žydams padėjo Sofija ir dr. Domas Jasaičiai ir kun. Justinas Lapis. Dr. D. Jasaitis, kaip miesto sveikatos skyriaus vedėjas, didelėmis pastangomis gavo leidimą keliems žydų gydytojams dirbti savo profesijos darbą, parūpindavo gete uždarytiems žydams vaistų, kartais tokių, kurių labai trūko ir kurių teduodavo tik karo ligoninėms. Jei vokiečiai būtų susekė tą dr. Jasaičio "biznį", jie gal būtų net kulkos pagailėję, ir jį pakorę ir aikštėje pakabinę žmonėms pagąsdinti, kaip buvo iškabinę bene 3 jaunuolius, pakartus už tai, kad pas juos rado telefono ar telegrafo vielos gabalų.

Daktaro žmona varė kitokį "biznį". Ji pabėgusiems iš geto surasdavo vietą prisiglausti. Mažus vaikus siuntė pas kun. Lapį, tas pakrikštydavo ir atiduodavo į prieglaudą ar vaikų ligoninę, kurios vedėja buvo dr. Luinienė. Nežinau, kiek tuo būdu buvo žydų išgelbėta, bet neabejoju, kad tas skaičius buvo nemažas. O kiek kartų dr. Jasaitis kartu su burmistru ėjo pas komisarą Geweckę prašyti tokios ar kitokios lengvatos žydams. Kadangi dr. Jasaitis turėjo nemažų diplomato savybių, jis sugebėjo ir kiek galima geresnius santykius palaikyti su Gewecke, todėl vieną kartą jis daktarui pasakęs: "Daktare, tu per daug rūpinies žydais. Tai gali būti tau nenaudinga".

Bet buvo ir blogos valios žmonių. Ilgus metus pas mus tarnavo virėja ir namų darbininkė Elzbieta, labai dievobaiminga. Iki okupacijos pas mus ir gyveno, bet kai bolševikmečiu didžiąją buto dalį sekvestravo ir jai nebebuvo vietos pas mus gyventi, ateidavo dirbti dienomis. Tuose namuose, kur ji gyveno, kitame gale gyveno žydų mokyklos mokytojas. Kai jį išvarė į getą, jis savo turto likučius paliko pas Elzbieta, prašė pasaugoti ir, kai jam bus kas nors reikalinga, jis ateis jų pasiimti. Kartą Elzbieta mano žmonai pasisakė, kad tas mokytojas paprašęs duoti jam kažką iš jo palikto turto, bet ji nedavusi. Mano žmona ją pabarusi už tai, o ši – "Ponia, kam jam bereikia, juk vis vien netrukus bus sušaudytas". Tai ir moralė tos "katalikės"!

Štai antras tokių pat "katalikų" elgesio pavyzdys. Tilžės gatvėj netoli Nurokų fabriko gyveno brolis ir sesuo. Jų pavardės negaliu prisiminti. Rodos Margevičiai. Abu uolūs praktikuojantieji katalikai. Brolis tarnavo Lietuvos banke. Eidamas į tarnybą, jis pirma užeidavo į bažnyčią pasimelsti. Jų pažįstama žydų šeima, išvarant ją į getą, pasimėtus asmenis paliko pasaugoti nelabai didelę pinigų sumą, bet kai po

kurio laiko tos žydų šeimos galva užėjęs paprašyti savo paliktų pinigų, buvęs išvarytas pro duris ir pagrasinta, kad praneš policijai jį vaikščiojant mieste be policijos leidimo (Getos gyventojai tegalėjo getą apliesti tik policijai leidus, o tas buvo iš darbovietės nepastebėtas pasišalinęs ir čia atėjęs). Man tą įvykį papasakojo vienas iš geto žydų atstovas, buvęs stambus pirklys, miesto tarybos narys Kartūnas, labai padorus žmogus. Jis prašė mane pasikalbėti su minėtais asmenimis, gal aš galėsiąs juos teigiamai paveikti. Man buvo aišku, kad čia geriausia tegali padėti kunigas, todėl patariau Kartūnui kreiptis į kun. Lapi. Ar Kartūnas paklausė manęs ir ar kun. Lapis suminkštino tų "gerų katalikų" širdis, nežinau.

Taigi buvo ir šitokių žmonių, bet tai išimtys.

Mano santykiai su žydais visada buvo geri. Esu jau minėjęs, kad gimnazijoje geriausias draugas buvo žydas Moisiejus Gurvičius. Kaip įstaigų vadovas jiems nepataikavau, bet visais požiūriais juos lygiai traktavau, visada jų teisėtus reikalus gyniau, stengiausi jiems padėti ir getan juos suvarius. Jie manim pasitikėjo. Malonu, kad jie ir šiandien apie mane teigiamai atsiliepia.

Štai New Yorke Rusų kalba išleistoje knygoje "O russkom evreistve 1917-1967" 110 psl. rašoma: "... reikalinga paminėti švarios sąžinės žmones, kurie nacių žiaurumams siaučiant, ištiesdavo pagalbos ranką žydams, nepaisydami pavojaus savo gyvybei. Šitokių lietuvių buvo labai nedaug". Suminėjus kelis tokius asmenis Kaune, tęsiama:

"Šiaulių žydams teikė pagalbą daktaras Baktys, Bugailiškis, advokato Venclauskio duktė, poetas Jankus, daktaras Josaitis (turėtų būti Jasaitis, J. S.), kunigas Lapis, buvęs burmistras Saneckis (Sondeckis, J. S.), mokytojas Petraitis, vienuolis Povilas, Kalendra (Kalendros tuo metu Šiauliuose nebuvo. Jis padėjo žydams kitur būdamas - Vilniuje, J. S.) ir t. t. Toliau pamini Alsėdžių kleboną Dambrauską, Telšiuose generolo Plechavičiaus seserį, Pilviškiuose ūkininką Zavadzką. Taip pat ir kitose vietose pasitaikė lietuvių, daugiausia valstiečių tarpe, gelbėjusių žydus. Šitų žmonių iš lietuvių tarpo vardai pasiliks mūsų atminime greta kitų tautų aukštos moralės žmonių vardų".

Žydų enciklopedija anglų kalba rašo kad tebuvo nedaug lietuvių, kurie ištiesė pagalbos ranką žydams, nepaisydami jiems patiems mirtino pavojaus. Jos žodžiais, Šiauliuose Venclauskio duktė, poetas Jankus ir buvęs burmistras Saneckis buvo "iš tų, kurie pasižymėjo teikdami žydams pagalbą".

Malonu, kad ir aš esu įtrauktas į tokių humaniškų žmonių tarpą, net

pačių žydų, bet skaudu, kad jie neobjektyviai vertina visų lietuvių teiktąją pagalbą. Ta pagalba buvo didelė, jiems padėjo vienu ar kitu būdu daug lietuvių, daug jų dėlto nukentėjo. Mes patys esame kalti, kad nepasirūpinome surinkti duomenis ir juos paskelbti, tada ir žydų raštuose nebūtų tiek daug neteisingų kaltinimų lietuviams. Reikia atsiminti, kad šelpiamajam visada atrodo, kad šelpėjas galėtų būti dosnesnis. Žydai per daug nukentėjo, sunku būti objektyviems tiems, kurie išliko gyvi, bet kitaip tuos įvykius turėtų svarstyti ir vertinti naujoji karta, jaunieji mokslininkai – istorikai.

Aš džiaugiuos galėjęs prisidėti prie Marko Petuchausko ir jo motinos išgelbėjimo.

M. Petuchauskas yra mano buvusio padėjėjo viceburmistro Samuelio Petuchausko sūnus, gimęs 1931 m., baigęs Vilniaus universitete teisės mokslus ir Maskvoje Lunačarskio teatrinio meno institutą, įsigydamas meno mokslų kandidato laipsnį, šiandien Lietuvoj įžymus teatrologas, daug rašas teatro klausimais. Dabar jau turi daktaro laipsnį.

Aš į šitą "istoriją" štai kaip pakliuvau. 1943 m. vasarą atostogavau savo tėviškėje Šašaičiuose. Saulėtą popietę ilsėjausi sode. Kažkas iš maniškių pašaukė mane: "Viešnios iš Vilniaus. Ieško tavęs". Ateinu, prie "gerosios pusės" durų pamatau Petuchauskienę ir nepažįstamą moteriškę (vėliau paaiškėjo, kad tai vilnietė Stasė Ruzgienė, kuri pas save slėpė žydus ir kitaip jiems padėjo) ir 10–11 metų berniuką. Be ilgų įžangų, viena kitą papildydama, moterys papasakojo, kaip ir ko jos čia atvyko.

Petuchauskas komunalinio ūkio ministro buvo pašauktas į centrą – pirma į Kauną, o iš ten į Vilnių. Karui prasidėjus, jis nepasitraukė į Rusiją, todėl pateko su visais žydais į getą, buvo jos atstovybėj ir vienas iš pirmųjų sušaudytas Paneriuose. Žmona su sūneliu kentėjo gete. Pagaliau apsisprendė iš ten pabėgti. Pasą Marijos Petrauskienės vardu parūpino to meto Vilniaus apskrities viršininkas K. Kalendra. Iš geto išėjo, bet kur dabar dėtis? Prisiminusi mane. "Važiuosiu į Šiaulius pas Sondeckį. Gal jis kur nors priglaus mane", kalbėjusi ji. Nežinau kaip vadove jai pasišovė minėta Ruzgienė. Atvažiavusios į Šiaulius, manęs nerado, bet sužinojo, kame aš esu. Taip ir atbildėjo į mano Šašaičius. Iš viso ko mačiau, kad dabar aš esu vienintelė jos viltis. Kaip tokioj padėty nepadėsi žmogui svetimam, o čia juk sena pažįstama, gero ilgalaikio bendradarbio žmona. Einu pas seserį Eugeniją Kazlauskienę, kuriai tėvas buvo pavedęs ūkį, ir paaiškinęs, ko tos moterys atvažiavo, sakau: "Priimk Petuchauskienę su sūnumi. Sakyk visiems, kad giminaitė iš Vil-

niaus“. Ji tuoj sutiko. Ruzgienė bene tą pačią dieną grįžo į Vilnių.

Aš, atostogoms pasibaigus, grįžau į Šiaulius, o Petuchauskienė su sūnumi pasiliko Šašaičiuose ir ramiai gyveno. Po kurio laiko sesuo išgirdo, kad ūkio darbininkai tą mūsų “giminaitę“ laiko žyde. Pati Petuchauskienė nebuvo tipiškos žydų išvaizdos, lietuviškai kalbėjo be akcento, bet kitoks buvo vaikas. Plaukai garbanuoti, kalba gargaliuodamas, kaip tikras žydukas, visur lenda ir kalba, nesunku buvo įtarti, kas jis toks. Sesuo, kartą išgirdusi supykusio už kažką darbininko pagrasinimą pranešti vokiečiams, kad slepiama žydų šeima, buvo priversta surasti Petuchauskienei prieglaudą kažkur Alsėdžių parapijoje. Vieta buvo gera – nuošali, prie miško. Bet po kurio laiko ir ten pasidarė “karšta“ – tie globėjai gražino mūsų “gimines“ mano seseriai. Čia Petuchauskienė su sūnumi sveiki sulaukė 1944 m. vasaros, ir tuo būdu mano sesers dėka išsigelbėjo nuo mirties.

Petuchauskienė dar gyva, gyvena Vilniuje, jos sūnaus vardą dažnai randu sovietinėje spaudoje. Matyti, yra vyras ne tik gabus, bet ir geras žmogus. Atykęs į JAV, netrukus pradėjau susirašinėti su seserim. Neatsimenu, kuriais metais sesuo parašė, kad jaunas Petuchauskas buvo atvažiavęs padėkoti už jo ir motinos išgelbėjimą. Tai ne paprastas jo žygis. Gavusieji kieno nors pagalbos labai retas tinkamai padėkoja. Marko poelgis yra reta išimtis.

Burmistras finansų skyriui pavedė rinkti iš jon suvartytųjų nuomą už patalpas. Surinkti turėjo patys žydai, o jų atstovybė privalėjo surinktą sumą įnešti į savivaldybės kasą. Kiek galėjau, tiek jiems padėjau. Gerai žinojau jų sunkią padėtį. Kiek jie mokėjo, tiek buvau patenkintas. Vokiečiams neatėjo į galvą mintis patikrinti tą sąskaitą. Jei būtų patikrinę, nežinau, kaip būčiau išsisukęs. Geto atstovai Kartūnas, Mendelis Leibavičius (kitų pavardžių neatsimenu) dažnai pas mane lankėsi įvairiais jiems opiais reikalais.

Žydų getus sumanė vokiečiai. Jų spaudžiama Laikinoji Lietuvos vyriausybė turėjo išleisti potvarkį, kuris įgaliojo savivaldybes tokius getus įsteigti. Jie buvo įsteigti Vilniuje, Kaune ir Šiauliuose. Šiaulių getas buvo įsteigtas vadinamajame Kaukaze, prie prūdelio, prieš Frenkelio fabriką, tęsėsi iki Pagyžių gatvės. To rajono mažų namelių savininkai iškelti ir jų vieton ten sukimšti žydai, skiriant asmeniui 2 kv. metrus. Buvę šalininkų (Ost-Gebiet komisaras Loehse) likviduoti visus geto žydus, bet pasipriešinęs srities komisaras Gewecke – žydai esą reikalingi kaip darbo jėga, todėl visi, net vaikai per 10 m. buvo varomi į darbus. Iš antros pusės, stengtasi sunaikinti vaikus ir senius. Pav. 1943

m. lapkričio 5 d. buvo sugaudyta vaikų ir senių per 1, 000 ir išvežta, rodos, į Osvenciną ir ten sudeginta. Išvežamiems sakyta, kad išveža toliau nuo fronto į saugesnę vietą. Buvo pasiūlyta kam nors iš žydų atstovų važiuoti kartu, kad grįžę galėtų papasakoti kaip ten išvežtieji "įsikūrė". Su jais pasiryžo vykti jau mano ne kartą minėtas Kartūnas ir kažkas kitas. Deja, išvažiavo, ir niekas nebegrižo – dingo kaip į vandenį.

Getą tvarkė vokiečių komisarijatas. Niekaip negaliu atsiminti pavardės jauno pareigūno, kuriam buvo pavesta getu rūpintis. Jis kilęs iš Tilžės, mokėjo šiek tiek lietuviškai kalbėti. Tai buvo baisus žmogus, daug medžiaginių vertybių iš žydų pasiglemžęs, tikrai ne vieną žydą į kapus nuvaręs. Girdėjau, kad po karo Vokietijoje anglų zonoje žydai buvo jį susėkę ir anglams perdavę, bet jis buvęs tuoj paleistas, nes jau dirbo anglų žvalgybai. Turbūt ir šiandien laisvas tebegyvena, nes anuomet tebuvo 20–25 m. amžiaus.

Niekas, be vokiečių leidimo negalėjo į getą įžengti, todėl niekas tikrai nežinojo kaip ten žydai tvarkosi. Tik neseniai atsitiktinai gavau paskaityti 1972 m. išleistą Isaiah Trunk parašytą knygą Judenrat. Ten radau sunkiai patikimų faktų. Kokios ateities į getą suvarytieji galėjo laukti? Rodos, tik kapų, o, pasirodo, vilties kibirkštėlės nenustoję, netikėję, kad niekas gyvas iš geto nebeišeis. Pasirodo, Šiaulių gete buvo net įsteigta pradžios mokykla, kurioj buvę apie pustrečio šimto mokinių ir 7 mokytojai.

1943 m. vasario 5 d. geto taryba su teismu (getas ir jį turėjo) svarstė tuoj ar vėliau sukilti ir bėgti pas partizanus, su kuriais ryšiai buvę užmegsti. Iš jų gautas atsakymas, kad jie neturi pakankamai ginklų, kad tik jauni vyrai ir ginkluoti galėtų prie partizanų prisijungti. Bėgimas buvęs atmestas. Buv. mokytojas Jeruzalimskis sakęs, kad sukilimas atmestas ne tik dėl ginklų stokos, nenoro palikti moteris ir vaikus, bet ir dėl ryžto stokos.

Getas likviduotas 1944 m. liepos mėn. Tuo metu ten dar buvusieji išvežti į Stuthofą, o vėliau iš ten, rodos, į Dachau stovyklą. Labai nedaug jų gyvų besulaukė karo galo.

Šiauliams niekada netrūko lakios minties, net, ir aukštai iškilus, neapsvaigstančių, veržlių visuomeninkų. Buvo čia tokių caro laikais, dar daugiau jų atsirado, kai Lietuva pradėjo nepriklausomai tvarkytis.

Kai aš 1924 m. vasarą nuolat apsigyvenau Šiauliuose, dar toli gražu neužgydžiusių jiems padarytų didelių karo žaizdų, lietuvių visuomeninė veikla jau buvo gana plati ir įvairi. Jau gražiai veikė ne viena draugija. Į tą sąjūdį ir aš greitai įsitraukiau. Vėliau stačiai jame paskendau.

Dabar pats savęs klausiu, kodėl? Juk niekas nevertė. Savanoriškai į jį atėjau.

Taip ir nežinau atsakymo. Nesigilinau į klausimą, kodėl vieni žmonės tik savais reikalais tesirūpina, o kiti nepasitenkina vien šeima, profesija, bet suka galvą kaip čia įveikti kokį nors darbą, kuris būtų naudingas visuomenei. Jis neapmokamas, atliekamas nuo savo kasdieninių darbų atliekamu laiku. Ar tas palinkimas imtis tokių darbų yra įgimtas ar jis įgyjamas jaunatvėje turint gražių pavyzdžių, taip ir nežinau. Bet kad geras pavyzdys yra geriausia mokykla, tai visi žinome. Tai ir aš jaučiu savo kailiu.

Negali būti, kad kelerių metų gyvenimas Lietuvos Žinių pastogėje, santykiaujant su tokiais visuomeninio darbo sirgaliais kaip Felicija Bortkevičienė, Mykolas Sleževičius, Mykolas Biržiška ir kitais, vėliau Peliksas Bugailiškis nebūtų mane paveikę, juos nors iš tolo sekti.

Jau prieš apsigyvenant Šiauliuose buvau įgijęs šios tokios patirties, veikdamas moksleivių tarpe Vilniuje, Petrapilyje ir Halle a/S, todėl Šiauliuose jau nebebuvau visai naujokas. Nebuvo didelio reikalo mane raginti jungtis į kurią nors jau veikiančią organizaciją ar kurti naują. Taip ir prasidėjo.

Šiandien jau tiksliai nebeatsimenu, kurioms draugijoms priklausiau, kurias padėjau įkurti, kuriose buvau tik paprastas narys, kuriose dalyvavau valdybose, kuriose pirmininkavau. Pamėginsiu jas prisiminti.

Štai **Žiburėlis**, moksleiviams šelpti d-ja, turėjusi savo bendrabutį Dvaro g-vėj, kuriame gyveno apie 20 moksleivių, iš kurių ne vienas savo darbais pasižymėjo toj ar kitoj srity. Joje daugiausia dirbo Peliksas Bugailiškis.

Kovai su džiova d-jos skyrius, teikęs veltui pagalbą džiovininkams. Jam vadovavo dr. Domas Jasaitis.

Gyvulių apsaugos d-jos skyrius. Jo "gyvoji dvasia" buvo Sofija Jasaitienė.

Kalinių globos d-ja. Kas jai vadovavo, neatsimenu, bet galiu paliudyti, kad joje žymų vaidmenį vaidino S. Jasaitienė, P. Bugailiškis.

Turizmo d-jos skyrius (tikslaus vardo neatsimenu). Tas "biznis" tada dar nebuvo paplitęs. Skyrius rūpinosi skatinti, ypač jaunimą, geriau savo kraštą pažinti, daugiau lankyti jame įdomesnes, gražesnes vietas, gerinti kelionių sąlygas keliaujantiems. Čia prakaituodamas dirbo Česlovas Liutikas.

Turėjome labai savotišką organizaciją, vienintelę visoj Lietuvoj, at-

simenu jos tikslas buvo – globoti jaunuolius, būsimus kalinius. Nenustebkite, kad prireikė ir tokios organizacijos.

Menkas miestas tada tebuvo Šiauliai, nė 30,000 gyv. neturėjo, bet savo kailiu buvo patyręs žiauraus karo “malonumus”, todėl negalėjo išvengti ir jo pasekmės. Todėl ir didelio miesto neigiamiems reiškiniams pasirodyti dirva buvo puresnė negu paprastai. Bet vis dėlto, kas galėjo pamanyti, kad tada Šiauliuose buvo paauglių gaujų, kurios rinkdavosi nebaigtuose statyti namuose ar tamsiuose užkampiuose, ten tardavosi, kaip ir kur užpulti kitą gaują, kaip ją sudoroti, kaip kokį sodą nukirsti, kaip ir į kuriuos namus “neprašomam” įeiti ir ten “pašei-mininkauti”. Tokie “žygdarbiai” buvo tų gaujų sueigų darbotvarkėje. Juos surado kalėjimo mokytojas, jo pavardės neatsimenu, ir su jais buvo užmezgęs gana glaudžius santykius.

Jau buvome būrelį jų šiek tiek “prisijaukinę”, bet tas darbas neilgai tęsėsi, nes minėtas mokytojas Šiaulius apleido, o kito tokio, pajėgusio tą darbą tęsti, neatsirado.

Smulkaus kredito d–ja. Ilgus metus (iki okupacijos) jos valdyboje buvo Motiejus Petrauskas, Feliksas Daugėla ir aš. Visą laiką pirmininkavau. Petrauskas dirbo kaip apmokamas vedėjas, sąskaitybą vedė Norkus. Neturiu duomenų nei kiek buvo indėlininkų, nei indėlių, nei skolininkų. Skolinosi daugiasia ūkininkai. Kreditas tada buvo brangus. Privatūs skolintojai plėšė net 36%. Aš pats tiek mokėjau, gelbėdamas žmonos giminaitį, kuris, nepajėgdamas atsispirti jaunos moters vilionei, tiek prasiskolino, kad jo namai jau ėjo į varžytines. Jis mokėjo 36 % ir man reikėjo tiek mokėti, kol gavau pasiskolinti pigiau. Mūsų d–gija, rodos, skolino, imdama 12 %.

Šiaulių sporto klubas. Kelerius metus buvau jo pirmininkas, nors pats jokių sportu neužsiėmiau. Tas pareigas ėjau prašomas. Mat turėti burmistrą pirmininką kiekvienai organizacijai naudinga – pakelia jos orumą, lengviau gauti savivaldybės paramos. Klube vyravo boksininkai. Jų tarpe buvo gana stiprių. Labai veiklus buvo Antanas Ulpis.

Šiaulių savanorių gaisrininkų d–ja. Sena, praeitame amžiuje įkurta d–ja. Jai priklausė daugiausiai žydai. Jie gyveno miesto centre, namas prie namo, čia daugiau gaisro pavojų. Jie geriau suprato, kad ir nuo ugnies lengviau apsiginti bendromis pastangomis. Savivaldybė tuo tada nesirūpino. Tik nepriklausomoj Lietuvoj Šiauliai tesulaukė profesionalių ugniagesių, visą laiką budėjusių ir savivaldybės išlaikomų, bet

ir ji tebuvo tokia maža, kad be savanorių ugniagesių negalėjo išsiversti. Tokių buvo kelios dešimtys, dauguma žydų. Draugijos "gyvoji dvasia", Lietuvai nepriklausomybę atgavus, betgi buvo ilgametis Mokytojų seminarijos direktorius Juozas Orlauskis. Jis ta draugija rūpinosi kaip savo kūdikiu. Tapęs burmistru ir aš buvau išrinktas į jos valdybą. Galiu pasigirti, kad "už nuopelnus ugniagesybai" buvau apdovanotas Lietuvos savanorių ugniagesių draugijos sąjungos ordinu. Kitokio ordino Lietuvoj neužtarnavau. Daug vėliau, jau JAV-bėse, skautai apdovanojo savo ordinu. Girdi, aš rėmęs skautus burmistraudamas.

Kai kuriuose mažesniuose miestuose gana sėkmingai veikė vartotojų kooperatyvai – vartotojų bendrovės, o iš didžiųjų tik Kaune "Parama" iškilo, kai jai pradėjo vadovauti Jonas Pakalka. Ji turėjo kelioliką krautuvių ir moderniausią kepyklą, kuri parūpino Kaunui skanią ir sveiką duoną. Teisybė, plačiai veikė ir Mokytojų s-gos įkurtas Spaudos fondas. Ir Šiauliuose dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą buvo įsteigta vartotojų bendrovė, bet Lietuvai atsikūrus, ji neilgai tegyvavo. Antrą tokią bendrovę įsteigtą nepriklausomos Lietuvos saulėlidyje, nesugebėjome veiklos išplėsti. Merdėjo ir mirė.

Rotary klubas. Rotary klubų organizacija (Rotary International) gimė JAV-bėse. Jos pagrindinis tikslas per savo narius, kurie būna įtakingi visuomenininkai, politikai, kultūrininkai bei ekonominio gyvenimo atstovai, skelbti politinę bei religinę toleranciją bei veikti visuomeninėse bei labdaros organizacijose.

Pirmasis Rotary klubas buvo įsteigtas 1905 m. Chicagoje. Netrukus Rotary klubai paplito po visą pasaulį. Lietuvoje pirmasis Rotary klubas teisininko Karolio Žalkausko pastangomis įkurtas 1934 m. Kaune, 1937 m. Šiauliuose, vėliau Klaipėdoj ir Vilniuje.

Šiaulių Rotary klubo sumanytojas buvo adv. Ignas Urbaitis. Jis buvo ir pirmasis jo pirmininkas. Paskutinis pirmininkas buvo dr. Domas Jasaitis. Man visą laiką teko sekretoriauti. Visur tų klubų nariai renkasi vieną kartą per mėnesį. Žinoma, pirma užkandama, o paskui būna nario ar svečio paskaita, o jei jos nėra – laisvas pašnekesys opiais dienos klausimais. Klubui priklausė apie 20 asmenų. Rinkdavomės Piliečių klube. Vieną kartą susirinkti pakvietė narys inž. Vladas Sirutavičius Kairiškiuose, netoli Tryškių ir narys Jonas Fledžinskis – Ginkūnuose, prie Šiaulių (1938. IX. 19).

Norėdami pasigarsinti ir Lietuvos vardą pagarsinti, į klubo steigiamąjį susirinkimą pakvietėme gal šimtą klubų iš visų kontinentų labai

gražiais kvietimais su trumpa informacija apie Lietuvą. Iš kai kurių klubų gavome padėkos laišką. Atvyko Rygos, Tallinno ir Kauno atstovai. Juos ne tik vaišino, bet parodėme mieste tai kas, mūsų nuomone, svečiams galėjo būti įdomu.

1938 m. rugsėjo pradžioje Švedijos sostinėje Stockholme buvo Rotary Internacionalo suvažiavimas, kuriame dalyvavo ir gerokas būrys Lietuvos rotarėnų. Atsimenu, iš Kauno klubo tik K. Žalkauską (buvo daugiau), iš Klaipėdos, rodos, pora narių. Iš Šiaulių: I. Urbaitis su žmona, dr. Vaitekunas su žmona, aš, ir J. Frenkelis.

Suvažiavimas tęsėsi kelias dienas. Didelį pokylį surengė miesto burmistras gražiuose miesto savivaldybės rūmuose, garlaiviu buvome pavežioti, nuvežti net į karaliaus vasarvietę. Visus gausaus suvažiavimo narius priėmė karalius savo rūmuose. Aš to karaliaus ir nemačiau. Gal jis pats ir nedalyvavo, o jei ir buvo, tai kurioj nors vienoj salėj šnekučiavo su suvažiavimo vadovybe. Mums pakako vien to, kad buvome karališkuose rūmuose.

Viename pokyly prie stalo sėdėjau su londoniškiais ir kitų vietovių atstovais.

Man ta iškila buvo labai naudinga. Ten tuo metu gyveno priverstas iš Lietuvos pasišalinti Juozas Jurginis, dabar įžymus istorikas, mokslų akademijos narys (buvo policijos ieškomas dėl komunistinės veiklos). Jis buvo geriausias vadovas. Nuvedė mane į biblioteką, socialdemokratų priešrinkiminį mitingą (rinko miesto tarybą), kuris mane nustebino. Graži salė, pilna žmonių. Be agitacinių kalbų, buvo ir gera meninė programa. Toks mitingas ne tik smegenis pajudina, bet ir širdį pakuteina. Jo dėka pirmą kartą pamačiau specialiai darbininkams pastatytą koloniją. Dviaukščiai nameliai. Jų gyventojų butai tokie, kokių galėtų pavydėti ir mūsų aukšti pareigūnai. Mačiau juose ne tik gražių baldų, bet ir nemaža knygų lentynose. Nuvedė jis ir į parke vaikams skirtą kampelį. Kiek ten tiems vabalams pritaikytų žaidimo priemonių! Jau buvau vaikščiojęs tokių didmiesčių kaip Petrapilis, Berlynas parkuose, nieko panašaus ten nebuvau užėjęs. Teisybę pasakius, gal tokių vietų ir buvo, bet aš tada jų neieškojau.

Žodžiu, tos neilgos išvykos metu daug naujo ir įdomaus pamačiau. Daug ko nebūčiau pamatęs, jei nebūčiau turėjęs J. Jurginio paslaugos. Komunistams ir hitlerininkams Rotary nepakenčiama organizacija.

(Bus daugiau)

RIMO MIKALAUŠKO ORDINACIJA

*Istorinė Kėdainių ev. reformatų kunigaikščių Radvilų
statyta bažnyčia*

Kėdainiuose evangelikų reformatų bažnyčioje 1998 m. gruodžio 6 d. įvyko kun. diak. Rimo Mikalauško ordinacija. Jį išventino ev. liut.vysk. Jonas Kalvanas, M. D.

Kairėje Vilniaus reformatų kunigas Algimantas Kvedaravičius. Šalia vyskupo stovi Vokietijos Detmoldo miesto reformatų parapijos kunigas Dr. M. Danys. Prieš juos stovi išventinamas Rimas Mikalauškas.

Dešinėje stovi kun. Janė Holslag, kuri Klaipėdos kolegijoje dėsto anglų literatūrą, šalia jos – Lietuvos ev. Reformatų Bažnyčios Kolegijos prezidentas Ramūnas Jankūnas.

Kadangi kunigas – senjoras Petras Čepas serga, tai ordinuoti R. Mikalauską jis įgaliojo kun. A. Kvedaravičių.

Iš kairės: Kun. A. Kvedaravičius, Liut. Vysk. J. Kalvanas, svečias iš Vokietijos kun. A. Danys, toliau kun. Jane Holslag iš JAV dėsto Lith. Christian College Klaipėdoje ir R. Jankūnas, Ev.Ref. Kolegijos Prez. Priekyje – kun. diak. Rimas Mikalauskas

• Foto krt. Dalios Bobelienės

Dr. G. Slavėnienė, gyv. Buffalo, NY dažnai keliauja į Lietuvą ir yra iš ten parvežusi mūsų Bažnyčiai svarbių raštų. Jų tarpe yra Memoriai iš praeities sinodų Biržuose 1919–1940 m. laikotarpyje. Taip pat labai vertingas mums yra ir jos surastas ir nukopijuotas MŪSŲ ŽODIS komplektas nuo pirmojo numerio 1922 m. per visus Lietuvos Nepriklausomybės metus. Jis buvo Lietuvos evangelikams skiriamas mėnesinis laikraštis išėjęs Kaune, Laisvės Aleja 15. Redaktoriais buvo H. J. Yčienė ir M.

Yčas, o leidėjas Ev. Reformatų Draugija Kaune. Redakcija visų JAV ev. reformatų vardu nuoširdžiai dėkoja Dr. Gražinai Slavėnienei už šias nepaprastas ir vertingas dovanas.

1998 m. liepos 3 d. Klaipėdos universiteto konferencijai "Mūsų išei-
viai" paskaitininkė buvo Dr. Gražina Slavėnienė iš JAV.

Antra iš kairės Dr. G. Slavėnienė. Kartu stovi ir sveikina prelegentę jos paskaitos rengėjos, iš kairės: E. Labutytė, arch. M. Purvinienė, prof. A. Kurkienė.

Foto Vyt. Kaltenis

*

Devenių Kultūrinio Fondo posėdis

1998 m. Čikagoje vykusio sinodo metu, kurt. D. Bobelienė, Devenių Kultūrinio Fondo globėja, padarė ilgesnį pranešimą apie įsteigtą Dr. M. ir A. Devenių Fondą 1974 Sinodo metu. Fondo Valdybą sudaro patikėtiniai: du Devenių šeimos ir du Liet. Ev. Reformatų Bažnyčios Kolegijos. Fondas veikia leisdamas knygas, skirdamas stipendijas studentams ir kt. Savo pranešime ji minėjo ir kelis projektus ateičiai kurie laukia kolegijos pritarimo. Šią progą Fondo valdyba panaudojo informacinio pobūdžio posėdžiui, kuriame dalyvavo:

*A. Devenienė-Grigaitienė, D. Bobelienė, Rita Neimanaitė, R. Pipynė, Dr. A. Devenis
+ Viena iš paskutiniųjų-Grigaitienės foto.*

*Alena Devenienė-Grigaitienė, Liet. Ev. Reformatų Ko-
legijos sekr. H. Y. Petkus, R. Neimanaitė, D. Bobelienė,
Dr. A. Devenis, R. Pipynė.
+ Viena iš paskutiniųjų Devenienės-Grigaitienės foto.*

REGĖJIMAS

(Vinco Kudirkos kambary)

*Plunksna ir smuikas. —
Viskas.
Kakta šalta,
išblyškus
ir kosulys be galo
prie Džiovininko stalo,
tačiau jis stovi
galva pakelta:
Tėvynė šaukia —
ir jam nešalta.*

Petras Zablockas

ATGARSIAI IŠ NEMUNĖLIO RADVILIŠKIO

Gal ne visiems žinoma, kad Lietuvoje be daug geresnės Nemuno upės yra ir Nemunėlis krašto šiaurėje. prie pat Latvijos pasienio randasi Nemunėlio Radviliškio miestelis su Apaščia. Stačius upių krantus ir vietos gamtos grožybes yra apdainavę poetai. Kas mums įdomiau yra tai, kad čia yra stilinga ev. reformatų bažnyčia statydinta kunigaikščių Radvilų. Lietuvos Nepriklausomybės (1918–1940 m.) laikais čia buvo stipri ev. reformatų bendruomenė kuriai vadovavo tokie kunigai, kaip A. Šernas ir S. Neimanas, gerai žinomi mūsų istorijoje.

Lietuvai vėl išėjus į laisvę, čia atkuriamą parapiją. Nors ji nėra labai skaitlinga, bet čia yra buvę reikšmingų įvykių.

Nemunėlio Radviliškio bažnyčioje buvo paminėta Jokūbo Šerno, Lietuvos Nepriklausomybės 1918 m. Akto signataro, gimimo metinės. Birželio mėn. 1998 m. vyko pamaldos pagerbiant iškilų "radviliškietį". Vėliau istorikas dr. J. Aničas apibrėžė jo gyvenimą (1888–1926) ir darbus kaip teisininkas, žurnalistas ir politikas. Buvo išvyka gimtąją J. Š. sodybą Jasiškių kaime ir buvo uždėta paminklinė lenta. Čia kalbėjo J. Š. anūkė Kristina N. Šernaitė. Buvo atlikta giminaičio Tado Šerno giesmė "Protėvių Dvasia" su žodžiais "Kur teka Nemunėlis – ir Apaščia sruvena – senoji bažnytėlė – mūs protėviai gyveno."

Čia pat talpiname straipsnį, neseniai gautą iš Lietuvos "Mažos parapijos dideli rūpesčiai," parašytą biržiečio žurnalisto J. Dagilio.

*

Vilniuje išėjo pirmasis numeris leidinio VILNIAUS REFORMATŲ ŽI-
NIOS lapkričio mėn. 1998 m. 16 psl. žiniaraštis apie parapijos gyvenimą
ir įvykius reformatų bažnyčioje. Vienas iš įdomesnių straipsnių yra "Į-
vykiai atvedę į du sinodus." Ten aiškinama apie nesutarimus nuo 1996
m. įvykusio sinodo (visuotino suvažiavimo) laikų. Grupė nepatenkintųjų
Kolegijos (bažnyčios valdomojo organo) veikla nutarė sušaukti savo at-
skirą sinodą kur išsirinko savąją Kolegiją. Nuo to laiko atskiri sinodai
šaukiami tuo pat laiku ir Biržuose, ir Vilniuje, kaip kad 1998 m. per Jo-
nines. Užjūrio lietuvių ev. reformatų Kolegija apgailestauja tikėjimo
brolių-seserų nesantaiką ir pasiuntė sveikinimo telegramas ir į Biržus,
ir į Vilnių.

*

1998 m. birželio mėn. Kėdainiuose įvyko jubiliejinė Evangelikų Gies-
mių Šventė, dalyvaujant virš dešimčiai chorų ir orkestrų. Pirmoji tokia
šventė buvo Tauragėje 1939 m. Šalia tradicinių giesmių, kaip "Pranaše
Didis" skambėjo ir didžiųjų kompozitorių, kaip L. Beethoven'o muzikos
garsai. Dalyvavo ir iškilusis Vilniaus reformatų choras "Giesmė" va-
dovaujant T. Blažienei. Šis choras koncertuoja ir užsienyje, visur su-
laukdamas aploдимentų. Rugpiūčio mėn. lankė didelius ir mažus Vo-
kietijos miestus, kaip Berlyną, Dresdeną, Torgau, Spreewald ir t. t. Pa-
buvojo ir Martyno Liuterio mieste Wittenberg.

*

Praėjo 10 metų nuo Vilniaus ev. reformatų parapijos įkūrimo. Tai
buvo džiaugsmingas momentas pasibaigus bolševikinei okupacijai. Prie
ev. reformatų bažnyčios, nuo senų laikų lietuvių reformatų centro, gat-
vėje susirinko kun. R. Moro sukviesta grupelė reformatų. Pritariant gi-
taros muzikai, sugiedojo keletą giesmių ir čia pat buvo sudarytas pir-
masis parapijiečių sąrašas. Kaip žinoma, bolševikmečio laikais bažny-
čia buvo paversta valdišku kino teatru kur buvo rodomos komunistinės
filmos. Vidaus įrengimai dar ir dabar laukia pilno atremontavimo, kad
sugrąžinus buvusias pastato grožybes.

Vilniaus Rašytojų Klube įvyko Reformacijai skirtas renginys 1998
m. lapkričio 5 d. Vilniaus Universiteto Dr. D. Kirvelis skaitė paskaitą
apie "Reformaciją ir Europos Kultūros Raidą." Sekė koncertas daly-
vaujant pianistei V. Daugirdienei ir operos solistui J. Malikoniui.

*

Lietuvos Reformacijos Draugijos mokslinė konferencija įvyko lap-
kričio 7 d. Kėdainiuose. Buvo aptarta reta reformatų tikėjimo knyga,
išleista prieš 345 metus šiame mieste. Tai "Knyga Nobažnystės Kriščio-

niškos“ (apie krikščionišką pamaldumą) kurios vienas egzempliorus išlikęs Švedijoje. Vilniaus mokslininkai kaip Dr. A. Tyla, Dr. I. Lukšaitė ir kt. savo pranešimuose pabrėžė Kėdainių kultūrinius laimėjimus kunigaikščių Radvilų Jonušo ir Boguslavo laikais.

*

Lietuvos Kultūros Vertybių Apsaugos Departamentas yra susirūpinęs Kėdainių ev. reformatų bažnyčios kunigaiščių Radvilų mauzoliejaus restauravimu. Į ten grįžta unikalūs meno ir istorijos paminklai – sarkofagai. Čia pasižymėjo kvalifikuotas metalo dirbinių restauruotojas G. Kazlauskas. Per pastaruosius du metus restauruoti Biržų ir Dubingių kunigaikščio, žymaus karo vado ir politiko Jonušo (1612–1655) ir Kristupo Radvilos Perkūno, Lietuvos Didžiojo Etmono ir meno mecenato (1547–1603) sarkofagai. Dabar žadama pradėti restauruoti jų protėvio karvedžio Jurgio, taip pat ir paskutiniojo iš Kėdainių ev. reformatų bažnyčios Mikalojaus Radvilų sarkofagų.

*

Kun. diak. Rimo Mikalausko ordinacija įvyko Kėdainių bažnyčioje 1998 m. gruodžio mėn. 6 d. Įšventinimo iškilmėse dalyvavo vyskupas J. Kalvanas Jr., kun. diak. A. Kvedaravičius, iš Vokietijos svečias kun. A. Danys, amerikietė kun. Holslag Klaipėdos L. Christian College dėstytoja ir ev. reformatų Kolegijos prezidentas R. Jankūnas. Rimas baigė teologijos mokslus Varšuvoje. Kun. P. Čepas dėl sunkios ligos ordinacijos iškilmėse dalyvauti negalėjo. Jis bus atsakingas už parapijas Kėdainiuose, Švobiškyje, Šiauliuose, Kelmėje ir Panevėžyje. Jo pirmieji išpūdžiai iš Kėdainių yra kad žmonės labai draugiški, tolerantiški, nes tame mieste yra visokiausių bažnyčių, 2 R. Katalikų, po vieną liuteronų, reformatų, baptistų, žydų sinagoga ir musulmonų mečetė. Rimas trokšta, kad jo pilnu kunigu ordinacija įvyktų per sinodą 1999 m. vasarą.

*

Heidelbergo Universiteto bibliotekininko A. Herrmano pastangomis išleista (vokiečių kalba) istorijos knyga “Die Reformatorischen Kirchen Litauens“ yra svarbus įnašas į mūsų kultūros lobyną. Savo rašiniiais ten prisidėjo istorikai. G. Slavėnienė (gyv. J. A. W.), I. Lukšaitė, A. Prašmanaitė, A. Juška ir kt. Žadama ateityje išleisti knygos vertimą į lietuvių kalbą.

*

Pamokslininkas Jonas Gylys (John Gillies) gyv. Austin, Texas, 1998 m. rudenį, bene devintą kartą lankėsi Lietuvoje, Klaipėdoje dalyvavo L. Christian College posėdžiuose kaip patarėjas. Jis rašo, kad ten dabar yra bent 500 dieninių studentų ir žymiai daugiau lankančių vakaro

kursus. Įvykus asmeniniai nelaimei – išsisuko koją, patyrė lietuviškos ligoninės tyrimo ir terapijos metodus. Po trijų savaitių grįžo į namus ir dabar jaučiasi žymiai geriau. Tarp kitko, J. Gylys Biržų bažnyčioje drauge su kun. Petru Čepu dalyvavo pamaldose ir pasakė pamokslą rugsėjo 27 d. Sekė koncertas su solistais ir vargonų muzika. Koncertą savo gražiu balsu pradėjo pats J. Gylys, sugiedodamas giesmę labai populiarią Amerikoje “Malonė Dievo suteikta” (liet. Amazing Grace).

*

Mūsų ev. reformatų Bažnyčios kuratorė Marija Bernšteinaitė turbūt pati vyriausia savo amžiumi, sausio 17 d. 1999 m. atšventė savo 100 metų gimtadienį. Pasitraukusi Vokietijon sovietų antplūdžio metu, ji daug metų gyvena Hannover'yje su seseria E. Jansoniene. Gimusi ir augusi Biržuose, sukaktuvinėkė buvo ten gimnazijos mokytoja. Visą gyvenimą aktyviai dalyvavo jaunimo veikloje. Taigi nenuostabu, kad savo šventėje susilaukė daugybės lankytojų, bukietų gėlių, sveikinimo laiškų ir telegramų. Tarp jų buvo sveikinimai ir Liet. Ev. Reformatų Kolegijos J. A. V.

*

Andrius Burokas (Brooks), sūnus kun. diak. Erikos ir Edmundo Brooks, 1998 m. vasarą išėjo į J. A. V. kariuomenės tarnybą. Žadėdamas ateityje studijuoti mediciną, iš karto pakliuvo į medikų batalijoną ir ir dabar tarnauja Fort Sam Houston, Texas. Jis rašo kad maistas geras, nors ir darbai nevisad malonūs. Tačiau jau jam leista turėti privatų kambarį su teise įsivesti savo telefoną. Jis baigia apsiprasti su naujomis sąlygomis, bet ilgisi Čikagos ir savo šeimos.

*

Lietuvių reformatų pora studijuoja Princeton Universitete, New Jersey. Donatas Ramonas iš Biržų, baigęs Lithuanian Christian College Klaipėdoje, laimėjo trijų metų stipendiją. Kartu atvykusi žmona Lineta taip pat turi galimybių studijuoti. Abu norėtų susisiekti su lietuviais, ypač bendratikiais. Adresas:

Donatas ir Lineta Ramonas (Tel.609-688-9756)
209 Stockton St. apt. 209
Princeton N. J. 08540

*

Kitas lietuvis evangelikas Otonas Balčiūnas su žmona Raimonda ir dviem dukrelėm atvyko į Harrisonburg, Virginia studijų tikslais. Jis yra kunigas Šiaulių bažnyčios, prityręs pamokslininkas ir kartu muzikas.

Jau įstojo į E. Mennonite College and Seminary ir žada pasilikti J. A. V.

tiktai iki liepos mėn. 1999 m. Nori susisiekti su tautiečiais. Adresas:

Otonas Balčiūnas

Mt. Clinton Pike apt. 1240-C

Harrisonburg, VA. 22802 (Tel. (540) 432-4617

KĄ KITI RAŠO APIE MUS?

“MŪSŲ SPARNAI” 79-KARTĄ

Ev. reformatų leidinio “Mūsų sparnai” (MS) 79-toji knyga išėjo 1998 rugsėjo data, tad po 9 mėnesų nuo 78-sios. Kaip ir daugelis ankstesniųjų 96 – puslapių, su aprašytais vidiniais viršeliais.

Tradicinis pamokslas – religinis vedamasis – šį kartą irgi nesusijęs su kuriomis didžiosiomis šventėmis. Tai kun. P. Dilio mintys iš MS 56 nr. apie žmogaus santykį su žemiškais turtais, nuosavybe, nešančia palaimą ir pavojus.

Puslapio portretu ir raštais pagerbiama 90-to gimtadienio sulaukusi kuratorė Halina Jakubėnaitė-Dilienė, lietuvių ev. reformatų išei-vijoje kolegijos prezidentė (visiems lietuviams gerai žinomo kompozitoriaus Vlado Jakubėno sesuo). Labai pagarbiai ir su dėkingumu ji sveikinama MS red. vardu, o kitu rašiniu “Sentimentaliu prisiminimu”, jos kilnią asmenybę ryškina A. N. Blauzdžiūnienė-Ballard.

Dviem labai skirtingais rašiniais pasireiškia Amerikoj gimęs, lietuvių kalbą puikiai vartojęs, ev. reformatų pamokslininkas Jonas Gyllys. Pirmasis rašinys – įspūdžiai iš Lietuvos po jo IX kelionės į tėvų kraštą. Čia viskas sukasi apie protestantų veiklą, sėkmes ir nesėkmes, minimi veikėjai. Antrasis J. Gyllo rašinys “Biblijos šventė” su didžiausiu entuziazmu kalba apie Šv. Raštą, išaukštindamas tiek Naująjį, tiek ir Senąjį Testamentą, džiaugdamosis Kavaliausko ir Rubšio vertimais, skatindamas skaityti, net nurodydamas nuo ko pradėti, kad ilgainiui įprastum.

Hypatia Y. Petkus rašo apie lietuvių protestantų sąjungos veiklą. Kun. dr. E. Gerulio randame du irgi labai skirtingus rašinius. Pirmasis – “Popiežiaus herbas”. Remdamasis enciklopediniais ir kitas šaltiniais, aprašinėja dabartinio popiežiaus ir ankstesnių, prieš šimtmečius naudotą aprangą, valdžios ženklus. Iš maždaug 2 pusl. teksto yra ko pasimokyti. Antru, vos 15 eil. rašinieliu-malda jis kreipiasi į mūsų mylimą Dievą Tėvą, prašydamas atleisti tiems (lietuviams), kurie “(...) Tavo Garbingąjį Sūnų Jėzų Kristų begėdiškai pusnuogį sodiname pake-lėse vainikuotą kruvinu erškėčių vainiku...” Pridėtas paaiškinimas, kad ši maldelė buvo perskaityta katalikų šeimoje, Velykų vaišių metu.

Įdomu, kaip reagavo šeimnininkai ir kiti svečiai? . . .

Du lyriškai skambantys, nors ir proziniai, Jono Dagilio Dagilio rašiniai, abu reiškiantys pagarbą deimantinio amžiaus sulaukusiems sukaktuvinininkams: "Pranašas savo namuose" – apie visus vargus (dargi bolševikmečiais!) nugalėjusį ir garbingu ev. reformatų kunigu tapusį Petrą Čepą ir "Nors rové – neišrové" – Niujorke gyvenantį poetą, rašytoją, avangardinių filmų kūrėją Joną Meką.

Tęsiamas, ir, atrodo, užbaigiamas dr. Edmundo Remio referatas apie Amerikoje įsikūrusius Amišus.

Kostas Grundelė pateikia sąrašą ev. reformatų sinodų kuratorių. Impozantiškas šešių puslapių sąrašas, autoriui apgailestaujant, kad jis toli gražu nepilnas.

Tęsiama ir turbūt irgi užbaigiama dr. Martyno Yčo prieš 90 metų rašyta studija "Ev. reformatų parapijų tvarka Lietuvoje".

Valteris Bendikas rašo apie Čikagoje 1997 m. vykusius lietuviškos knygos 400 metų sukaktuvių ir jos autoriaus Martyno Mažvydo minėjimus.

Tęsiami Jackaus Sondeckio–Sondos nepaprasto įdomumo atsiminimai, šį kartą grįžtant prie Ligonų kasų aprašinėjimo. Tai turtas Lietuvos Lietuvos socialinio aprūpinimo istorijai, iš kurios galėtų labai pasimokyti JAV tos rūšies darbuotojai.

Dalija Gudliauskienė nostalgiskai aprašinėja 1997 m. vasaros vienos dienos ekskursiją autobusu iš Vilniaus į buvusias, o ir tebesančias ev. reformatų šventoves, daugiausia Š. Lietuvoje.

Prisimenami keli mirusieji įžymūs ev. reformatai, jų tarpe inž. ir dailininkas Hermanas Pavilonis, MS viršelių iliustratorius; Povilas Kuntrimas; kun. Aleksandras Balčiauskas, teisgyvenęs 45-rius metus, bet daug nuveikęs.

Po kelių "Kronikos" puslapių kažkodėl į knygos galą nustumtas Petras Zablockas (gal MS redaktoriui kuklinantis, nes tai jo brolis). Rašoma apie šio raiškaus poeto neseniai išleistą antrąją knygą (Lietuvoje). Knygą aptaręs Algirdas Butkėvičius, "Biržiečių žodžio" red. narys, duoda su poetu ir įdomų pokalbį. Iš čia aiškėja, kad jis buvo geras pažįstamas, net draugavo su Eugenijum Matuzevičium, Leonardu Žitkevičium ir kitais Biržų krašto literatais, įskaitant tolimesnę pažintį ir su Bernardu Brazdžioniu. Čia rašantis turiu paliudyti, kad Petro Zablocko eilėraščiai, kurių kartais MS vieną kitą išspausdina, yra ne šiaip sau eilės, o tikra poezija, tikra literatūra, kurios, tik autoriaus pavardę akim užgriebęs, negali praleisti neperskaitęs, nepasigėrėjęs. Beje, paaiš-

kėjo, kad tai devintą dešimtį įpusėjęs vyras, atidavęs duoklę ir Sibirui, bet dar guvus, turįs planų.

“Tėviškės žiburiai“ 1998. 11. 10. Nr. 46

Alfonsas Nakas

LAIŠKAI REDAKCIJAI

Mūsų Sparnams – Namų nebėra, draugai išsibarstė, tik jūsų žodis vis dar ateina miela praeitim nešinas, ačiū – Narimantas KARASĖ

P. S. Pridedu lapelį, kad žinotumėt kur mes gyvenam.

Ačiū už lapelį su auka, Redakcija!

*

Mieli žurnalo leidėjai, siunčiu šią mažą auką Mūsų sparnams. Bet jeigu jūs nesiųsite man tą žurnalą aš ne pyksiu, nors aš jį gerbiu ir skaitau. Bet mano skaitymas silpnėja dėl akių “remonto“.

Su pagarba

Olga Bazėnienė

*

Gerbiama Mūsų Sparnų Redakcija,

Dėkoju už šiandien gautą Mūsų Sparnų rugsėjo Nr. 79 ir siunčiu žurnalo paramai čekį, sumoje 50.00 dolerių.

Su pagarba

E. Čigas

*

Gerb. Redaktorius p. Zablockas,

Dėkojam už dar vieną gražų ir įdomų numerį ir už visą kruopštų darbą kurį įdedat Jūs ir Jūsų koletyvas. . . Linkėjimai Jums ir Jūsų žmonai.

Priede \$ 40.-

Su pagarba

Daina Variakojsytė

*

**NUO 1998 METŲ BIRŽELIO MĖN. IKI 1999 METŲ VASARIO MĖN.
GAUTOS “MŪSŲ SPARNAMS AUKOS**

\$ 100 Norman Karasė (Emilijos Railienės atminčiai) FL

\$ 50 Emilija Čigienė OH

\$ 50 Rozalija Plepienė (Alfonso Plepio atminčiai) FL

\$ 40 Norman Karasė FL

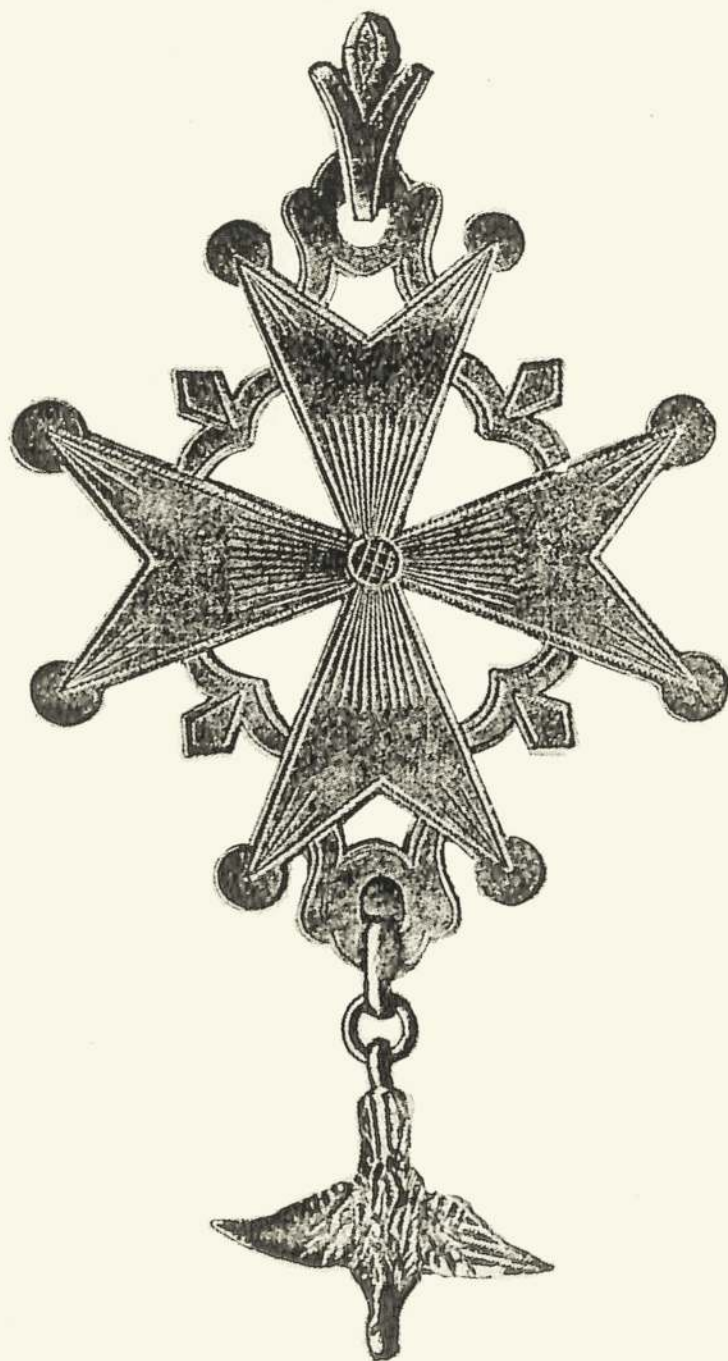
- \$ 40 Dr. Daina Variakojytė IL, Olga Bazėnas FL
- \$ 30 Marytė Skorupskas Australia
- \$ 25 Dalia Bobelienė FL, Dr. Algirdas Devenis CA, Edmund O. Tunkūnas MA
- \$ 20 Ona Bazėnienė FL, Jonas ir Ariane Bortkevičiai NJ, Dr. Vytautas Jankus IL, Dr. Algimantas Kelertas IL, Stasys Neimanas IL, Valė Remys IL, Bronė ir Vilius Variakojai CA
- \$ 15 Erika D. Brooks IL, Rita Neimanas IL, Petras Palys NY, Paulina Vaitaitienė IL.
- \$ 10 Nijolė Ballard FL, Petras Jaunius Canada, Arūnas Kaminskas IL, Jurgis Lampsatis IL, Povlas Mieliulis IL, Olga Tilindienė IL, Jonas Variakojis IL, Ema Žiobrienė IL
- \$ 5 Jurgis Bendikas IL, Valteris Bendikas IL, Martinas R. Brakas NY, Ramūnas Buntinas IL, D. Glažienė IL, P. Guobužis IL, Ida Janušienė IL, Jonas Jurkšaitis IL, Irma Laisvėnaitė IL, Pranas Mieliulis IL, Emma Padagas IL, Aldona Pankienė IL, Milda Patrienė IL, Maria Pauperienė IL, D. Pilmonienė IL, Marija Plačienė IL, Vilius Trumpjonas IL, Ema Umbrasienė IL, Kasperas Vaišvila IL, Elena Vieraitienė IL.
- 3 Kurtas Vėlius IL.
- 2 Ina Čygaitė Nicewander IL, H. Plaušinitienė IL

Aukų Lapas gautas per V. Norvaišienę MS platintoją iš Kanados

- C\$ 100 Toronto Išganytojo parapijos Moterų Draugijos
- C\$ 100 L. Dagienės
- C\$ 20 L. Balsienė, E. Bartminas, A. Langienė, G. Tarvydienė, M. Trečio-kienė.
- C\$ 15 Olga Pamataitienė.
- C\$ 12 Albertas Pamataitis.
- C\$ 10 E. Burmeister, I. Delkuvienė, G. Jocienė, A. Monstvilienė, V. Norvaišienė, E. Šturmienė, J. Unguraitis, M. Zyvatauskienė.
- C\$ 5 U. Bleizgienė, A. Mikšienė, G. Preikšaitis, A. Sukauskienė.

Visiems aukotojams nuoširdus AČIŪ!

Aukotojas neradęs savo pavardės aukų sąrašė, prašomas kreiptis šiuo adresu: MŪSŲ SPARNAI, 6118 N. Sheridan Rd. # 502, Chicago, IL 60660

HUGENOTŲ KRYŽIUS 16 - 17 amž.